

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΝΗΣΟ ΎΟ
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.**

Στοιχεία Φοιτήτριας:

Όνομα: Μαργαρίτα

Επίθετο: Δράκου

Α.Μ: 4937

Επόπτης Καθηγητής:

Φραγκούλης Αντώνιος

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ένα τεράστιο ευχαριστώ πρώτα από όλα θα ήθελα να εκφράσω στους γονείς μου για την μεγάλη τους βοήθεια και υποστήριξη που μου πρόσφεραν όλα αυτά τα χρόνια και μου έδωσαν την ευκαιρία να περάσω μια υπέροχη φοιτητική περίοδο.

Θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στον καθηγητή μου κ. Αντώνη Φραγκούλη για την άριστη συνεργασία μας και την πολύτιμη βοήθεια του καθώς και την υποστήριξη που μου έδωσε καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Δήμο Ιητών και όλο το προσωπικό του για το μεγάλο ενδιαφέρον και την βοήθεια που μου πρόσφερε, το λιμεναρχείο της Ιού, τους υπεύθυνους του αρχαιολογικού μουσείου και όλες τις υπηρεσίες και τους φορείς στους οποίους απευθύνθηκα και τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ στους κατοίκους της Ίου για τις πληροφορίες και ιστορίες που μοιράστηκαν μαζί μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες	1
Περιεχόμενα	2
Περίληψη	4
Κεφάλαιο 1: Βιώσιμη ανάπτυξη-Τουρισμός στην Ελλάδα	
1.1 Έννοια βιώσιμης ανάπτυξης-Ιστορική εξέλιξη.....	5
1.1.1 Αειφόρος Οικονομία	6
1.1.2 Αειφόρος Κοινωνία	6
1.1.3 Αειφόρο Περιβάλλον.....	7
1.1.4 Αειφόρος Τουρισμός	9
1.2 Τουρισμός στην Ελλάδα	
Η έννοια και το φαινόμενο του τουρισμού στην Ελλάδα.....	10
1.2.1 Στατιστικά στοιχεία	11
1.2.2 Ο πολύτιμος θησαυρός της Ελλάδας.....	12
1.3 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Ελλάδα	
1.3.1 Εναλλακτικός τουρισμός.....	13
1.3.2 Συνεδριακός τουρισμός	13
1.3.3 Αγροτουρισμός	14
1.3.4 Θρησκευτικός τουρισμός	14
1.3.5 Πολιτισμικός τουρισμός	15
1.3.6 Οικοτουρισμός.....	15
1.3.7 Ιαματικός τουρισμός.....	16
1.3.8 Τουρισμός περιπέτειας	16
1.3.9 Χειμερινός τουρισμός.....	17
1.4 Οι Κυκλάδες	
Ο Γίγαντας της Ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας	18
1.4.1 Χαρακτηριστικά νησιωτικού πολιτισμού	21
1.4.2 Οι τουριστικοί πόροι των Κυκλάδων εντάσσονται σε τρεις Κατηγορίες.	23
1.4.3 Ο νομός Κυκλάδων περιλαμβάνει νησιά τριών κατηγοριών	24
1.4.4 Αξιολόγηση υφιστάμενης τουριστικής προσφοράς	24
1.4.5 Συχνή πληθυσμιακή μεταβολή	26
Κεφάλαιο 2: Η νήσος Ίος	
2.1 Ιστορική αναδρομή του νησιού	29
2.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	34
2.3 Οικονομία του νησιού.....	36
2.3.1 Τουρισμός-Ιστορική αναδρομή και εξέλιξη.....	40
2.3.2 Η μορφή του τουρισμού σήμερα	42
2.3.3 Τουριστικοί πόροι.....	44
2.3.4 Πόροι τουριστικής έλξης και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	45
2.3.4.1 Θρησκευτικός τουρισμός-Πανηγύρια	45
2.3.4.2 Θαλάσσιος τουρισμός	47
2.3.4.3 Περιπατητικός τουρισμός	49

2.3.4.4	Αγροτουρισμός	51
2.3.4.5	Πολιτισμικός τουρισμός.....	52
2.3.4.6	Αρχαιολογικός τουρισμός.....	53
2.3.4.7	Τουρισμός διασκέδασης.....	54
2.3.5	Θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού	56
2.4	Δράσεις για την τουριστική προβολή και διαφήμιση	57
2.5	Η ζωή στο νησί κατά την διάρκεια του χειμώνα	58
Κεφάλαιο 3: Διοίκηση, υπηρεσίες και υποδομές των τελευταίων δεκαετιών.....		60
3.1	Τοπικές συγκοινωνίες	60
3.2	Έργα στον τομέα ύδρευσης και αποχέτευσης.....	63
3.3	Ηλεκτροδότηση.....	64
3.4	Υπηρεσίες υγείας	65
3.5	Υποδομές εκπαίδευσης	66
Κεφάλαιο 4: Παραδοσιακά τοπικά προϊόντα		
4.1	Τυροκομείο Ίου.....	68
4.2	Ποιοτικό μέλι	69
4.3	Παραδοσιακά γλυκίσματα	70
4.4	Παραδοσιακά φαγητά	70
4.5	Χόρτα	71
4.6	Βότανα	71
4.7	Ψάρια	71
Τελικά συμπεράσματα		72
Βιβλιογραφία		73

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένα είδος ανάπτυξης που λειτουργεί με τις ανάγκες της παρούσας γενιάς αλλά προσπαθεί να μην χαθούν ευκαιρίες για να ικανοποιηθούν διάφορες ανάγκες στο μέλλον. Αυτού του είδους ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια εφαρμόζεται με αργούς ρυθμούς και στον Ελλαδικό χώρο.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα της οποίας η οικονομία κατά ένα μεγάλο ποσοστό στηρίζεται στον τουρισμό. Παρουσιάζει σπουδαία ιδιαιτερότητα όσον αφορά το φυσικό τοπίο της, την πολιτισμική της κληρονομιά και διακατέχει την πρωτιά από άποψη φυσικού κάλους ακόμη και από όλες τις υπόλοιπες χώρες της λεκάνης της Μεσογείου.

Ένα από τα στολίδια της Ελλάδας είναι ο νομός Κυκλάδων ο οποίος αποτελεί πόλος έλξης και θαυμασμού από Έλληνες και ξένους τουρίστες κάθε χρόνο. Η Ίος είναι ένα από τα πολλά πανέμορφα νησιά των Κυκλάδων το οποίο φιλοξενεί κάθε χρόνο εδώ και αρκετές δεκαετίες αρκετούς επισκέπτες κυρίως νεαρής ηλικίας από την Ελλάδα αλλά και όλο τον κόσμο. Το νησί πριν το 1960 ήταν φτωχό σε υποδομές και αυτό δυσκόλευε την καθημερινότητα των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών της. Το επίπεδο μόρφωσης ήταν χαμηλό και η μόνη πηγή χρήματος για τις οικογένειες ήταν η ενασχόληση με αγροτικές εργασίες και η εκτροφή διάφορων ειδών ζώων.

Με την συνεχή ανάπτυξη του τουρισμού και την ταυτόχρονη εμφάνιση του "εύκολου χρήματος" το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έπαψε να ασχολείται με αγροτικές εργασίες και επένδυσε στον τουρισμό. Από το 1970 είναι εμφανή η διάθεση για αλλαγή, έτσι στο νησί με την βοήθεια του Δήμου γίνονται έργα όπως το άνοιγμα δρόμων, εμφάνιση ηλεκτρισμού και νερού στα σπίτια αλλά και την κατασκευή του λιμανιού.

Από το 1970 μέχρι σήμερα το νησί έχει μια σύγχρονη μορφή, ένας μεγάλος αριθμός καταλυμάτων, καταστημάτων, κέντρα διασκέδασης και εστίασης έχουν κάνει την εμφάνιση τους. Η ζωή των κατοίκων έχει καλύτερευσει κατά πολύ, καθώς όλα αυτά τα χρόνια έχει υλοποιηθεί ένας μεγάλος αριθμός έργων. Μέσω αυτών των έργων έχουν βελτιωθεί τα προβλήματα καθημερινότητας που υπήρχαν στο παρελθόν και έχει αξιοποιηθεί όλη η πολιτισμική και αρχαιολογική κληρονομιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

(Βιώσιμη Ανάπτυξη-Τουρισμός στην Ελλάδα)

1.1 Έννοια Βιώσιμης ανάπτυξης-Ιστορική εξέλιξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί ένα σοβαρό ζητούμενο του 21^{ου} αιώνα. Η βιώσιμη (ή αειφόρος) ανάπτυξη ορίστηκε για πρώτη φορά το 1987 στην Παγκόσμια Επιτροπή για το περιβάλλον από την τότε πρωθυπουργό της Νορβηγίας Gro Harlem Brundtland. Ως Πρόεδρος της Παγκόσμιας Επιτροπής για το περιβάλλον και την ανάπτυξη η κυρία Brundtland παρέδωσε στην Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών την αναφορά με τίτλο «Το κοινό μας μέλλον». Σε αυτήν την αναφορά οριζόταν η βιώσιμη ανάπτυξη ως «ένα είδος ανάπτυξης που λειτουργεί με τις ανάγκες της παρούσας γενιάς αλλά προσπαθεί να μην χαθούν ευκαιρίες για να ικανοποιηθούν διάφορες ανάγκες στο μέλλον».

Σήμερα η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια δυναμική διαδικασία που στηρίζεται σε τρεις «πυλώνες»: την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Το ζητούμενο είναι η διατήρηση και η αύξηση των υψηλών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης, χωρίς όμως να διαταραχθεί ο κοινωνικός ιστός και χωρίς να υποβαθμιστεί το περιβάλλον. Αποτελεί ένα όραμα της ανάπτυξης που περιλαμβάνει πληθυσμούς των ζώων και φυτικών ειδών, τα οικονομικά συστήματα, τους φυσικούς πόρους και την ενσωμάτωση ανησυχιών που αφορούν την καταπολέμηση της φτώχειας, ανθρώπινα δικαιώματα, παιδιά για όλους, διαπολιτισμικό διάλογο, υγεία και πολλά άλλα.

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση δηλώνει ότι η Ένωση εργάζεται για την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστικής κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Ο ΟΗΕ (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών) ο οποίος έχει εξουσιοδότηση να καλύπτει τις κοινωνικές, οικονομικές και έκτακτες ανάγκες χωρίς να εξυπηρετεί κανένα συμφέρον, έχει σαν κύριο στόχο την ενίσχυση του βιοτικού επιπέδου, την

επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και την δημιουργία συνθηκών κατάλληλων για οικονομική και κοινωνική πρόοδο αλλά και ανάπτυξη. Αυτό έχει σαν μελλοντικό σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας και ευημερία των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο.

➤ 1.1.1 Αειφόρος Οικονομία :

Αναφέρεται σε κοινωνική και τεχνολογική πρόοδο. Η οικονομική ανάπτυξη μετριέται συχνά με το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ το οποίο είναι το άθροισμα προστιθέμενης αξίας από την οικονομική δραστηριότητα στο εσωτερικό των συνόρων μίας χώρας. Η οικονομική ανάπτυξη κατά κανόνα συνεπάγεται με την βελτίωση διάφορων δεικτών όπως τα ποσοστά αλφαριθμητισμού, το προσδόκιμο ζωής καθώς και τα ποσοστά φτώχειας. Η ανάπτυξη μίας χώρας συνδέεται σημαντικά με την ανθρώπινη ανάπτυξη μέσα στην οποία περιλαμβάνονται η υγεία και η εκπαίδευση.

Η πολιτική οικονομικής ανάπτυξης καλύπτει τρεις μεγάλους τομείς:

- i. Το κυβερνητικό έργο που πληροί τους γενικούς οικονομικούς στόχους. Όπως την σταθερότητα των τιμών, την υψηλή απασχόληση και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Όλες αυτές οι προσπάθειες περιλαμβάνουν τη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων του εμπορίου αλλά και τις φορολογικές πολιτικές.
- ii. Διάφορα προγράμματα τα οποία σαν στόχο θα έχουν να βοηθήσουν στην υποδομή και σε άλλες υπηρεσίες όπως πάρκα, αυτοκινητόδρομους, την πρόσληψη του εγκλήματος και εκπαίδευση.
- iii. Την δημιουργία θέσεων εργασίας, χρηματοδότηση επιχειρήσεων, την διατήρηση και επέκταση των επιχειρήσεων αλλά και αύξηση των μικρών επιχειρήσεων, τεχνολογική ανάπτυξη και ανάπτυξη ακίνητων περιουσιών.

➤ 1.1.2 Αειφόρος Κοινωνία :

Η κοινωνική ανάπτυξη σημαίνει επένδυση στον άνθρωπο. Η επιτυχία της κοινωνίας συνδέεται με την ευημερία του κάθε πολίτη, έτσι η βελτίωση της ευημερίας του κάθε ατόμου στην κοινωνία βοηθάει στο να αξιοποιήσουν το πλήρες δυναμικό τους. Πρέπει το κάθε άτομο να έχει την ευκαιρία να αναπτυχθεί και αυτό γίνεται αν το άτομο είναι υγιές, καλά εκπαιδευμένο και καταρτισμένο έτσι ώστε να

μπορέσει να εισέλθει στο εργατικό δυναμικό με έναν αξιοπρεπή μισθό καλύπτοντας έτσι τις βασικές του ανάγκες.

Ορισμένες λύσεις για την ανάπτυξη μίας αειφόρου κοινωνίας είναι οι παρακάτω:

- i. Η επένδυση στην μάθηση η οποία πρέπει να ξεκινάει από μικρή ηλικία έχει σημαντικό ρόλο γιατί μέσα από αυτό εξασφαλίζετε σε μεγάλο βαθμό η μελλοντική επιτυχία των πολιτών.
- ii. Η επένδυση σε ένα σύστημα υψηλής ποιότητας παιδικής φροντίδας θα προσφέρει πολλά μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη στην κοινωνία. Καθώς οι γονείς νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια όταν γνωρίζουν ότι ο τόπος στον οποίο κατοικούν παρέχει στα παιδιά τους ιατρική περίθαλψη και έτσι είναι περισσότερο παραγωγικοί στην δουλειά τους φέρνοντας επιτυχίες στην επιχείρηση στην οποία εργάζονται.
- iii. Σημαντικό είναι και το οικονομικό περιβάλλον, ο άνθρωπος αναζητά ένα μέρος στο οποίο θα νιώθει ασφάλεια αυτός και τα παιδιά του, να έχει μία φιλική κοινωνία και να υπάρχει κάποιου είδους φροντίδα για τους ηλικιωμένους γονείς. Αν δεν υπάρχει ένα αξιοπρεπές μέρος για να ζήσει είναι δύσκολο να λειτουργήσει ως ένα παραγωγικό μέλος της κοινωνίας.
- iv. Επενδύσεις σε διάφορα προγράμματα που αφορούν την νεολαία και τις υπηρεσίες, την δημιουργία θέσεων εργασίας, την εκπαίδευση και πολλά αλλά.

➤ 1.1.3 Αειφόρο Περιβάλλον :

Σκοπός της περιβαλλοντικής ανάπτυξης είναι να προστατευθεί και να αποκατασταθεί η ποιότητα του αέρα, του νερού και των πόρων της γης. Τα προγράμματα περιβαλλοντικής ανάπτυξης στηρίζουν την έρευνα μηχανολογίας μέσα από την οποία έχουν σαν στόχο την προώθηση των τεχνητών συστημάτων της αειφόρου που υποστηρίζουν την ανθρώπινη ευημερία και ότι άλλο έχει σχέση με την διατήρηση των φυσικών συστημάτων. Τα συστήματα αυτά παρέχουν οικολογικές υπηρεσίες ζωτικής σημασίας για την ανθρώπινη επιβίωση.

a) **Βιομηχανική Οικολογία :**

Η βιομηχανική οικολογία έχει εμπνευστεί από την οικολογική ισορροπία για να δημιουργήσει ένα σύστημα στο οποίο τα άχρηστα υλικά κάποιου φορέα μετατρέπονται σε πόρο κάποιου άλλου. Ένα μεγάλο μέρος της έρευνας της εστιάζεται σε: περιβαλλοντικές πολιτικές των προϊόντων επεκτείνοντας τον κύκλο ζωής τους, σε περιβαλλοντικές διαχειρίσεις και στο να γίνει ο κόσμος πιο ασφαλής και φιλικός προς το περιβάλλον.

b) **Πράσινη Ανάπτυξη :**

Η πράσινη ανάπτυξη είναι μια πρόταση για μια νέου είδους πρωτοποριακή ανάπτυξη όπου το περιβάλλον και η ποιότητα δεν είναι μια παράμετρος ή μια ακόμα τομεακή πολιτική αλλά ο κύριος άξονας και η βάση ενός πρωτοποριακού και εναλλακτικού αναπτυξιακού σχεδίου μίας χώρας. Ορισμένα από τα παραδείγματα αυτού του είδους ανάπτυξης είναι:

- Βιομηχανική παραγωγή ανεμογεννητριών, φωτοβολταϊκών, γεωθερμικών και άλλου είδους περιβαλλοντικών τεχνολογιών.
- Μετατροπή της γεωργίας σε οργανική.
- Πράσινες κατασκευές.
- Προγράμματα που αφορούν τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

c) **Βιώσιμη Γεωργία :**

Είναι ένας τρόπος ενίσχυσης των τροφίμων ο οποίος είναι υγιείς για τους καταναλωτές και τα ζώα, δεν βλάπτουν το περιβάλλον, είναι ανθρώπινη προς τους εργαζομένους, σεβασμός προς τα ζώα, παρέχει μια δίκαιη αμοιβή στον κάτοχο της εκμετάλλευσης, υποστηρίζει και ενισχύει τις αγροτικές κοινότητες.

Μακροπρόθεσμα έχει σαν στόχο:

- Να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των αγροτών και της κοινωνίας στο σύνολο.
- Να υπάρξει βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.
- Να ικανοποιεί την ανθρώπινη διατροφή και τις ίνες των αναγκών.
- Να διατηρηθεί η οικονομική βιωσιμότητα της αγροτικής δραστηριότητας.

➤ 1.1.4 Αειφόρος Τουρισμός :

Είναι ο τουρισμός που βοηθάει τις τοπικές κοινωνίες μέσω της απασχόλησης στην δημιουργία εισοδήματος, με αγάπη προς το περιβάλλον, τον πολιτισμό, την αισθητική και τις τοπικές κοινωνικές δομές. Αυτή η μορφή τουρισμού μπορεί να θεωρηθεί αρκετά δύσκολη για να υλοποιηθεί, όμως αν συνεργαστούν μεταξύ τους όλοι οι κοινωνικοί, δημόσιοι, ιδιωτικοί φορείς και οι τοπικές αρχές θα δημιουργηθεί ο μεγαλύτερος και σημαντικότερος κρίκος για την εξέλιξη αυτής της μορφής.

Πρωταγωνιστικό ρόλο κατέχει και η τοπική κοινωνία η οποία πρέπει να αντιληφτεί την βαρύτητα του προβλήματος. Για να μπορέσουν να διατηρηθούν οι φυσικοί πόροι πρέπει να γίνονται σωστές υποδομές οι οποίες θα μπορέσουν να αντέξουν τις επιπτώσεις από τον μεγάλο αριθμό τουριστών όπως την διαχείριση των λημμάτων και την εξοικονόμηση νερού. Οι επισκέπτες/τουρίστες είναι σημαντικό να ενημερώνονται ότι ή μη συμμόρφωση τους και η κακή συμπεριφορά στον τουριστικό προορισμό θα έχει επιπτώσεις.

Ο αειφόρος τουρισμός όπως είναι ορατός από έρευνες είναι μονόδρομος. Κάθε χρόνο 640 εκατομμύρια άνθρωποι από όλο τον κόσμο πραγματοποιούν ταξίδια αναψυχής. Ένα μεγάλο ποσοστό περίπου το 30% του παγκόσμιου τουρισμού καταλήγει στην Μεσόγειο. Το 1991, 35 εκατομμύρια τουρίστες φιλοξένησε η μεσόγειος και εκτιμάτε ότι το 2015 αυτός ο αριθμός θα αυξηθεί στα 353 εκατομμύρια τουρίστες ετησίως ένας πάρα πολύ μεγάλος αριθμός ο οποίος κρούει τον κώδωνα του κινδύνου διότι είδη υπάρχουν πολλά προβλήματα στις ακτές της Ευρώπης που φιλοξενούν τα δύο τρίτα της Ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας.

1.2 Η έννοια και το φαινόμενο του τουρισμού στην Ελλάδα:

Μία ιστορική εξέλιξη του τουρισμού μας φανερώνει πως το φαινόμενο του τουρισμού ξεκινάει από πολύ παλιά από την εποχή του αιγυπτιακού πολιτισμού όπου τα ταξίδια πραγματοποιούνταν μόνο από άτομα εύπορα. Στην χώρα μας μάλιστα υπάρχουν αρκετά σημάδια από εκείνη την εποχή για το ενδιαφέρον που έτρεφαν οι ταξιδιώτες στις ειδικές μορφές τουρισμού, καθώς ήταν ένας μεγάλος αριθμός ατόμων οι οποίοι ταξίδευαν από και προς την Ευρώπη με σκοπό την εκπαίδευση, τον πολιτισμικό, αλλά και τον ιαματικό τουρισμό. Στην εποχή της Αναγέννησης το ενδιαφέρον του ταξιδιού άρχισε να στρέφεται στην ψυχαγωγία την μόρφωση και την γνώση. Την ίδια εποχή δόθηκε η ευκαιρία σε άτομα της μικρομεσαίας τάξης να πραγματοποιούν ταξίδια μία με δύο φορές το χρόνο λόγο της τεχνολογικής ανάπτυξης που έγινε έχοντας την δυνατότητα να ταξιδέψουν με τον σιδηρόδρομο εκτός του τόπου μόνιμης κατοικίας τους με χαμηλό κόστος.

Στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία σήμερα υπάρχουν πολλοί ορισμοί της έννοιας του τουρισμού. Το κοινό χαρακτηριστικό της πλειοψηφίας είναι ότι χαρακτηρίζουν τον τουρισμό ως μια δραστηριότητα που συνδέεται άμεσα με την τάση του ανθρώπου για επικοινωνία, ψυχαγωγία και δημιουργία νέων εμπειριών μέσα από κάποιο ταξιδιωτικό προορισμό.

Ο τουρισμός αποτελείται από δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε μέρη διαφορετικά από το σύνηθες περιβάλλον τους, για λόγους αναψυχής, αποφυγής των προβλημάτων της καθημερινότητας, για άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και πολλά ακόμη, για χρονικό όμως διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός έτους. Γενικά ο τουρισμός είναι ένας συνδυασμός δραστηριοτήτων, υπηρεσιών και βιομηχανιών, όπως μεταφορικών μέσων, χώροι διαμονής, χώροι ψυχαγωγίας, χώροι αθλητισμού, εστιατόρια, εμπορικά μαγαζιά και πληθώρα άλλων δραστηριοτήτων, που προσφέρουν μια ταξιδιωτική εμπειρία, συμβάλλοντας παράλληλα στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού, στην δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, στην αύξηση των επενδύσεων και στην μεγέθυνση της οικονομίας.

1.2.1 Στατιστικά Στοιχεία:

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνές συμβουλίου ταξιδιών και τουρισμού τα ταξίδια και ο τουρισμός είναι η μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο ξεπερνώντας την αυτοκινητοβιομηχανία, σιδηροβιομηχανία, τα ηλεκτρονικά και τον αγροτικό τομέα. Μάλιστα σύμφωνα με τις προβλέψεις του ο τουρισμός αναμένετε να αποτελέσει το 3,6% του παγκόσμιου συνολικού προϊόντος, το 8,3% της παγκόσμιας απασχόλησης, το 9,5% των παγκοσμίων επενδύσεων, και το 3,8% της παγκόσμιας κατανάλωσης.

Ειδικότερα για την Ελλάδα, που αποτελεί κατεξοχήν τουριστική χώρα, λόγω του γεγονότος ότι συνδυάζει τις διαχρονικές κλασικές αξίες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και της πλούσιας ιστορίας της, με τις φυσικές ομορφιές και την φιλοξενία της, ο τουρισμός αποτελεί το 17% του Α.Ε.Π, προσφέροντας 800.000 θέσεις εργασίας, και συμβάλλοντας σημαντικά σε ποικίλα μικροοικονομικά μεγέθη (συνάλλαγμα, απασχόληση, δείκτες αποδοτικότητας, εισόδημα). Μάλιστα, για την Ελλάδα, το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα υπολογίζεται σε 5,2 δισεκατομμύρια δολάρια περίπου (Κοκκώσης, 2005), που αποτελεί δείκτη οικονομικής μεγέθυνσης της χώρας.

Σύμφωνα με το Δ.Σ.Τ.Τ. ο ελληνικός τουρισμός παράγει 39,8 δισεκατομμύρια ευρώ και αναμένετε να αυξηθεί το 2017 στα 74,8 δισεκατομμύρια ευρώ. Επίσης σύμφωνα με την ίδια πηγή, ο ελληνικός τουρισμός αποτελεί το 0,7% της παγκόσμιας τουριστικής ζήτησης και συνεχώς φαίνετε να αποκτά όλο και μεγαλύτερο μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς.

Το 2009 ήταν μια δύσκολη τουριστική χρονιά λόγω της διεθνής οικονομικής κρίσης. Οι εισπράξεις ήταν μειωμένες, οι ταξιδιωτικές εισπράξεις περιορίστηκαν στα 10,4 δις. Ευρώ(-10,6% σε σχέση με το 2008) και τις διεθνείς αφίξεις στα 14,9 εκατ. (-6,4% σε σχέση με το 2008).

Από στατιστικά που δημοσιοποίησε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) μπορούμε να πούμε καθαρά ότι για το 2009 το ποσοστό συμμετοχής του ελληνικού τουρισμού στο ΑΕΠ υπολογίζετε στο 15,2% (το 2008 η συμβολή του ΑΕΠ έφτανε στο 18,5%) ενώ η συμμετοχή στην απασχόληση κυμαίνεται στο 18,5% με 774.000 απασχολούμενους στον τομέα. Στο 3,2% φτάνει το ποσοστό της χώρας στην Ευρωπαϊκή αγορά ενώ στην παγκόσμια 1,7%. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 16^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των αφίξεων με τις

ανταγωνίστριες χώρες όπως η Ισπανία στην 3^η θέση η Τουρκία στην 7^η θέση και την Κύπρο στην 50^η. Η Ελλάδα όσο αφορά τις εισπράξεις βρίσκεται στην 15^η θέση με 2^η την Ισπανία την Τουρκία στην 9^η θέση και την Κύπρο στην 50^η.

Με βάση τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος που επεξεργάστηκε ο ΣΕΤΕ η κάμψη που εμφανίζουν οι αφίξεις από χώρες της Ευρώπης υπολογίζεται από 6% φθάνοντας στα 13,601 εκατομμύρια. Μεταξύ αυτών οι αφίξεις από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μειώθηκαν κατά 8% στα 10,887 εκατομμύρια.

Πρόσφατη έρευνα έδειξε πως οι έλληνες προτιμούν τις εγχώριες διακοπές περισσότερο από τους άλλους ευρωπαϊκούς λαούς. Και ως ενθαρρυντικό στοιχείο είναι ότι ένα μεγάλο ποσοστό ελλήνων κατοίκων περίπου το 87% δήλωσαν ότι μέσα στο 2006 πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι αναψυχής εντός των συνόρων. Από την άλλη πλευρά δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικό το γεγονός ότι ο τουρισμός έχει μια μετεξέλιξη σε εποχικό αφού όπως παρατηρούμε κάθε χρόνο υψηλή περίοδος πλέον θεωρούνται οι μήνες Ιούλιος και Αύγουστος, μέση περίοδος Μάιος, Ιούνιος και ένα μέρος του Σεπτεμβρίου ενώ χαμηλή περίοδος όλοι οι υπόλοιποι μήνες. Έτσι απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει αποτελεσματική χρήση όλων αυτών των πόρων και μέσω αυτού να αυξηθεί ο τουρισμός είναι να επιμηκυνθεί η τουριστική περίοδος και να καλύψει και τους δώδεκα μήνες του έτους.

1.2.2 Ο πολύτιμος θησαυρός της Ελλάδας

Η Ελλάδα βρίσκεται στην νοτιοανατολική άκρη της Ευρώπης, καταλαμβάνει το νότιο τμήμα της βαλκανικής χερσονήσου και βρέχεται ολόκληρη από θάλασσες το αιγαίο και το ιόνιο. Το μήκος των συνόρων της πλησιάζει τα 1.228 χιλιόμετρα και οι χώρες με τις οποίες συνορεύει είναι η Αλβανία, η Βουλγαρία και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας(ΠΓΔΜ). Το κλίμα είναι μεσογειακό με ήπιους χειμώνες και θερμά καλοκαίρια με μέτριες βροχοπτώσεις και τον ήλιο να λούζει την χώρα τους περισσότερους μήνες του χρόνου. Το κλίμα της χώρας μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερις βασικές κατηγορίες σε ορεινό, ηπειρωτικό, υγρό μεσογειακό και ξηρό μεσογειακό. Οι θερμοκρασίες στις παραθαλάσσιες περιοχές είναι σπάνια υψηλές, οι μεγαλύτερες θερμοκρασίες παρατηρούνται στις εσωτερικές πεδιάδες και στα υψίπεδα της χώρας. Οι χιονοπτώσεις είναι ορατές στα ορεινά από τα τέλη Σεπτεμβρίου ενώ στις πεδινές περιοχές από τον Δεκέμβριο μέχρι τα μέσα Μαρτίου. Έχει μήκος ακτών 13.676 χιλιόμετρα και έναν μεγάλο αριθμό νησιών ο οποίος

ανέρχεται σε περισσότερα από 1500 νησιά. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 το σύνολο του πληθυσμού της χώρας ήταν 10.964.020 ενώ εκτιμάτε ότι τον Ιανουάριο του 2009 ανήλθε στα 11.262.539 κατοίκους.

Η Ελλάδα σαν χώρα διαθέτει αρκετούς πόρους, δεν υπάρχει άλλη χώρα η οποία να διαθέτει τόσους πολλούς πόρους ώστε να μπορεί να καλύψει όλα τα είδη τουρισμού για όλες τις εποχές. Διαθέτη βουνά, αισθησιακά δάση (περίπου το 49,3% της επιφάνειας της χώρας καλύπτεται από δασικές εκτάσεις), εθνικούς δρυμούς όπως τα λευκά όρη στα Χανιά, τον Όλυμπο και τον Παρνασσό (όπου έχουν μια ιδιαίτερη οικολογική σημασία λόγω της σπανιότητας και της ποικιλομορφίας της χλωρίδας και της πανίδας), έχει πολλές πεδιάδες παραθαλάσσιες με άνοιγμα προς την θάλασσα αλλά και ηπειρωτικές που είναι εσωτερικά, αρκετές λίμνες και ποτάμια που την διασχίζουν όπως ο Αλιάκμονας και ο Αχελώος ποταμός. Είναι ευρέως γνωστή για την πολιτισμική της κληρονομιά, τους αρχαιολογικούς της χώρους και τα μνημεία της, τα πολλά και διαφορετικά ανά περιοχή ήθη και έθιμα που διατηρεί έως και σήμερα, τα πανέμορφα νησιά με τις πολλές βραβευμένες με γαλάζιες σημαίες παραλίες την ελληνική κουζίνα αλλά και την μοναδική φιλοξενία των κατοίκων της.

1.3 Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού Στην Ελλάδα:

1.3.1 **Εναλλακτικός Τουρισμός:** Ο τουριστικός κλάδος είναι ένας από τους μεγαλύτερους οικονομικούς κλάδους στην Ελλάδα. Όπως είναι γνωστό όμως ο μαζικός τουρισμός δημιουργεί πολλά προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον, αλλοιώνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά πολλών περιοχών, διαμορφώνει το δομημένο περιβάλλον και καταστρέφει τους φυσικούς πόρους. Αυτό είχε ως σκοπό οι πολίτες να ευαισθητοποιηθούν και να αναπτύξουν νέες ήπιες μορφές τουρισμού οι οποίες θα βοηθήσουν να μην καταστραφεί το φυσικό περιβάλλον αλλά και η πολιτιστική κληρονομιά του κάθε τόπου.

• 1.3.2 **Συνεδριακός τουρισμός :**

Ο συνεδριακός τουρισμός συνδέεται με τον τουρισμό που αντιπροσωπεύει μια σημαντική αγορά σε διεθνές επίπεδο και γίνεται αποκλειστικά για την παρακολούθηση συνεδρίων και εκθέσεων. Για να υπάρξει ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού είναι σημαντικό η

περιοχή να διαθέτει τις απαραίτητες υποδομές και υπηρεσίες όπως κατάλληλους εκθεσιακούς χώρους, αμφιθέατρα, καταλύματα, υπηρεσίες διερμηνείας και πολλά άλλα. Πολύ σημαντικό κριτήριο αποτελεί η τοποθεσία που λαμβάνει μέρος ένα συνέδριο και κατά πόσο είναι εύκολη η πρόσβαση στον επισκέπτη.

Δυστυχώς η Ελλάδα ενώ έχει τις δυνατότητες να αναπτύξει αυτό το είδος τουρισμού κατέχει μια από τις τελευταίες θέσεις στην διεθνή συνεδριακή πίτα από την άποψη του αριθμού συνεδρίων που φιλοξενεί ετήσια. Πολλές ελληνικές ξενοδοχειακές μονάδες επένδυσαν στον συνεδριακό τουρισμό και διαπίστωσαν ότι ο τζίρος τους ήταν διπλάσιος από αυτόν των άλλων πελατών τους.

- **1.3.3 Αγροτουρισμός:**

Είναι μια από τις αναπτυγμένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού ήπιας μορφής. Ο επισκέπτης είναι άτομο που αγαπά το περιβάλλον και θέλει να ζήσει ολιγοήμερες μέρες ξεγνοιασιάς στην φύση. Οι επισκέπτες μένουν στο αγρόκτημα σε παραδοσιακούς ξενώνες και συμμετέχουν στις αγροτικές εργασίες. Έχουν άμεση επαφή με την φύση, τις καλλιέργειες, την χλωρίδα και πανίδα.

Το σημαντικότερο όμως είναι ότι ο επισκέπτης λαμβάνει το αίσθημα της φιλοξενίας, την ανθρώπινη ζεστασιά και μέσω των διάφορων δραστηριοτήτων μαθαίνει να ζει σαν πραγματικός αγρότης. Ορισμένες δραστηριότητες που ακολουθεί ένας επισκέπτης μπορεί να είναι:

- ❖ Διάφορα μαθήματα: που αφορούν τα τοπικά προϊόντα, ελληνικούς χορούς, οινοποιεία, μαθήματα αργαλειού και πολλά άλλα.
- ❖ Πολιτιστικές δραστηριότητες: επίσκεψη σε παραδοσιακούς οικισμούς, εκκλησίες, μουσεία.
- ❖ Συμμετέχουν σε όλες τις αγροτικές δραστηριότητες όπως την φροντίδα των ζώων, κηπουρική, το κόψιμο ξύλων αλλά μαθαίνουν και να παρατηρούν το οικοσύστημα.

- **1.3.4 Θρησκευτικός Τουρισμός:**

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι ένα σύνολο τουριστικών δραστηριοτήτων όπου κύριο λόγο έχουν την επίσκεψη μνημείων, εκκλησιών, μοναστήρια, και

κάθε είδους τόπους λατρείας. Η Ελλάδα είναι ίσως μια από τις λίγες χώρες που μπορεί να αναπτύξει αυτήν την μορφή τουρισμού καθώς οι εκκλησίες και τα μοναστήρια της αποτελούν θαυμάσια τεκμήρια τέχνης και τεχνικής.

Ο θρησκευτικός τουρισμός χωρίζεται σε δύο κατηγορίες από την μία στους προσκυνητές οι οποίοι ως κίνητρο της επίσκεψης τους σε κάποια περιοχή είναι αποκλειστικά η επίσκεψη σε θρησκευτικό χώρο. Και από την άλλη υπάρχει ο τουρισμός θρησκευτικής κληρονομιάς όπου ο τουρίστας ταξιδεύει μαζικά συνδυάζοντας και άλλες δραστηριότητες παράλληλα.

- **1.3.5 Πολιτισμικός Τουρισμός:**

Είναι μια μορφή τουρισμού η οποία είναι αρκετά ανεπτυγμένη στην Ελλάδα λόγω της μεγάλης πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει και αν το εκμεταλλευτεί αυτό με σωστό τρόπο θα προσελκύσει ένα μεγάλο μέρος της παγκόσμιας τουριστικής κίνησης. Ολοένα και αυξανόμενος είναι ο αριθμός επισκεπτών που ταξιδεύουν σε άλλες χώρες κάνοντας πολιτιστικό τουρισμό. Ο επισκέπτης σε αυτήν την μορφή τουρισμού ενδιαφέρεται για την τέχνη, την πολιτιστική κληρονομιά και άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες. Θέλει να ανακαλύψει τα βασικά χαρακτηριστικά του τόπου και τον πολιτισμό ως σύνολο περιλαμβάνοντας την ιστορία, την αρχαιολογία του λαού και τον τρόπο ζωής τους, το φαγητό, τις τέχνες και την αρχιτεκτονική, την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή, την μορφολογία της περιοχής και τέλος τα διάφορα φεστιβάλ και τις εκδηλώσεις.

Πολλοί οργανισμοί όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού έχουν εντάξει τον πολιτιστικό τουρισμό στα προγράμματα τους είτε ως τον κεντρικό στόχο τους είτε ως ένα από τα σημαντικότερα μέσα για μια βιώσιμη ανάπτυξη με την μικρότερη δυνατή επιβάρυνση στο περιβάλλον και τους τοπικούς πολιτισμούς.

- **1.3.6 Οικοτουρισμός:**

Ο Οικοτουρισμός είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται σε περιοχές που δεν έχουν επηρεαστεί ή καταστραφεί από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Με αυτόν τον τρόπο βοηθάει στην προστασία της φύσης και στην ποιότητα ζωής των τοπικών πληθυσμών. Ορίζεται ως μια ταξιδιωτική δραστηριότητα σε σχετικά άθικτες φυσικές περιοχές με στόχο την απόλαυση και γνωριμία των φυσικών αλλά και ενταγμένων στο φυσικό περιβάλλον αγαθών.

Ο οικότουρισμός εκτός του ότι προσφέρει ευχαρίστηση, απόλαυση, γνώσεις και εμπειρία στον επισκέπτη διατηρεί και ενισχύει την ευημερία των τοπικών κοινοτήτων που θεωρούνται αναπόσπαστο τμήμα μίας τέτοιας δραστηριότητας και αναπτυξιακής διαδικασίας.

- **1.3.7 Ιαματικός Τουρισμός:**

Είναι μια μορφή τουρισμού που έχει ως στόχο την πραγματοποίηση διακοπών για την διατήρηση της σωματικής και ψυχικής υγείας. Είναι ένα από τα σημαντικότερα κομμάτια του τουρισμού υγείας απευθύνεται σε συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών. Παρόλο που στην Ελλάδα υπάρχουν πάρα πολλές πηγές τέτοιου είδους τα τελευταία χρόνια γίνονται τα πρώτα βήματα για να αξιοποιηθούν και να προσελκύσουν αλλοδαπούς τουρίστες.

Έχουν καταγραφεί εκατοντάδες φυσικές αναβλύσεις ιαματικών νερών από αυτές οι 80 έχουν αναγνωρισθεί από την πολιτεία ως "Ιαματικές" δηλαδή φυσικές αναβλύσεις των θερμών, υπόθερμων ή ψυχρών νερών τα οποία περιέχουν κάποια συστατικά τα οποία είναι κατάλληλα για θεραπεία διαφόρων σωματικών παθήσεων.

- **1.3.8 Τουρισμός Περιπέτειας:**

Σε αυτό το είδος τουρισμού βλέπουμε την διάθεση για εξερεύνηση ή ταξίδι στις απομακρυσμένες περιοχές, όπου ο ταξιδιώτης πρέπει να αναμείνει το απροσδόκητο. Είναι μια αναμέτρηση του ανθρώπου με τον εαυτό του και τα στοιχεία της φύσης. Σε αυτή την μορφή τουρισμού συμπεριλαμβάνονται και άλλες μορφές τουρισμού όπως ο περιηγητικός, ορειβατικός και ο αναρριχητικός τουρισμός. Ορισμένα από τα συνηθέστερα αθλήματα περιπέτειας

είναι η ορειβασία, Kayak (ατομικό άθλημα που γίνεται σε ποτάμια και λίμνες), Trekking (είναι πολυήμερη πεζοπορία σε μονοπάτια πάντα με επαγγελματίες συνοδούς), αλεξίπτωτο πλαγιάς, αναρρίχηση.

- 1.3.9 **Χειμερινός Τουρισμός:**

Είναι το είδος του τουρισμού που αναπτύσσουν οι ταξιδιώτες την περίοδο του χειμώνα σε χιονισμένα τοπία και σε περιοχές με χαμηλή θερμοκρασία.

Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές περιοχές για εξορμήσεις τους χειμερινούς μήνες διότι διαθέτει γραφικά ορεινά χωριά με άνετα καταλύματα και άριστα οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα. Στην Θεσσαλία τα πιο γνωστά

χιονοδρομικά είναι στους νομούς Τρικάλων και Μαγνησίας (Κόζιακά “Πετρούλι” και Πηλίου αντίστοιχα), ενώ στην Κεντρική Ελλάδα βρίσκονται τα χιονοδρομικά κέντρα Παρνασσού στην Αράχοβα και του Τυμφρηστού στο Καρπενήσι υπάρχουν ακόμη περισσότερα στην Βόρεια Ελλάδα και στον Νομό Αχαΐας.

Οι Κυκλάδες

1.4 Ο “Γίγαντας” της Ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας

Οι Κυκλάδες είναι ένα πανέμορφο νησιωτικό σύμπλεγμα του αιγαίου πελάγους μεταξύ Αττικής και Κρήτης όπου κατά την αρχαιότητα αποτελούσαν γέφυρα για την ανάπτυξη του εμπορίου και την εξάπλωση του πολιτισμού. Τα νησιά των Κυκλάδων οφείλουν το σχήμα τους από το γεγονός ότι πριν από 15 εκατομμύρια χρόνια η σημερινή Ελλάδα, η Μικρά Ασία, το Αιγαίο και το Κρητικό Πέλαγος αποτελούσαν μια εκτεταμένη περιοχή στεριάς, την Αιγηίδα. Πριν από 4,5-2,5 εκατομμύρια χρόνια, η θάλασσα κατέκλυσε τις περιοχές της Αιγηίδος εκτός από τις κορυφές των βουνών της, που έτσι αποτέλεσαν τα νησιά του Αιγαίου. Αλλεπάλληλες γεωλογικές μεταβολές, μετακινήσεις του φλοιού της γης, σεισμοί, εκρήξεις ηφαιστειών, έδωσαν στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων τη μορφή που έχει σήμερα. Ολόκληρα νησιά η Σαντορίνη, η Μήλος, η Κίμωλος και ένα τμήμα της Αντιπάρου σχηματίστηκαν από την ηφαιστειακή δραστηριότητα η οποία συνόδευσε τη δημιουργία του νησιωτικού τόξου του Νοτίου Αιγαίου. Η ηλικία των ηφαιστειών αυτών ανάγεται στα 4 εκατομμύρια χρόνια.

Σύμφωνα με τους μύθους τα νησιά δημιουργήθηκαν από τον Ποσειδώνα, που μεταμόρφωσε σε νησίδες τις νύμφες Κυκλάδες, κόρες του Ωκεανού και της Τηθύος, όταν αυτές προκάλεσαν την οργή του. Στη Δήλο γεννήθηκε και λατρεύτηκε ο θεός του ήλιου, ο Απόλλωνας, και στη Νάξο γεννήθηκε ο θεός του κρασιού, του γλεντιού και της γονιμότητας, Διόνυσος. Οι Κυκλάδες αποτέλεσαν σημείο αναφοράς στην Αργοναυτική Εκστρατεία, στα Έπη του Ομήρου, στο μύθο του Θησέα και της Αριάδνης, στο μύθο του Περσέα και της μητέρας του Δανάης.

Όπως αναφέρεται οι Κυκλάδες ονομάστηκαν έτσι από την λέξη «Κύκλος» γιατί διαμορφώνονται σε ένα νοητό κύκλο γύρω από τη Δήλο το ιερό γενέθλιο νησί του Απόλλωνα. Η θέση των Κυκλάδων, σαν πέρασμα από τη Δύση στην Ανατολή και αντίστροφα, δημιούργησε ένα είδος πλωτής «διάσπαρτης πόλης», με πλήθος όρμων με ασφαλή μικρά και μεγάλα λιμάνια, προσφέροντας ασφαλές αγκυροβόλιο στα πλοία που διέσχιζαν τους πανάρχαιους θαλάσσιους δρόμους του Αρχιπελάγους. Η θάλασσα του Αιγαίου κυκλώνει τα νησιά, σμιλεύοντας όχι μόνο τη γη τους, αλλά και τις ψυχές των ανθρώπων τους. Η θάλασσα ήταν για αιώνες ο μόνος δρόμος που

συνέδεε τα νησιά μεταξύ τους και με τις γύρω ακτές, και ταυτόχρονα το φυσικό όριο που έκλεινε μέσα του έναν κόσμο αυτόνομο, ανεπηρέαστο, με τον δικό του τρόπο ζωής. Αυτός ο λουσμένος στο φως πρόσχαρος κόσμος ανάμεσα στο απέραντο γαλάζιο του πελάγους και του ουρανού, με μια συνεχή παρουσία του ανθρώπου πάνω από δέκα χιλιάδες χρόνια τώρα, υπήρξε η κοιτίδα ενός από τους αρχαιότερους πολιτισμούς του κόσμου, του Κυκλαδικού Πολιτισμού της θάλασσας.

Στις Κυκλάδες συγκαταλέγονται ένας μεγάλος αριθμός νησιών και βραχονησίδων 147 και πλέον από τα οποία μόνο τα 24 είναι κατοικήσιμα, ορισμένα από αυτά είναι: Σύρος, Ανάφη, Αμοργός, Άνδρος, Αντίπαρος, Δονούσα, Σχοινούσα, Ηρακλεία, Κέα, Ίο, Κύθνο, Κουφονήσι, Φολέγανδρο, Μήλο, Μύκονο, Νάξο, Πάρο, Σέριφο, Σίκινο, Σίφνο, Τήνο, καταλαμβάνοντας μια συνολική έκταση 2,572km² και μια θαλάσσια έκταση 8000 τετραγωνικών χιλιομέτρων με ακραία σημεία την Αντίμηλο στα δυτικά, την Αμοργό στα ανατολικά, την Άνδρο στα βόρεια και τη Σαντορίνη στα νότια. Μεγαλύτερο σε έκταση νησί των Κυκλάδων είναι η Νάξος, με 448 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό 20.000 κατοίκων, και μικρότερο το Πάνω Κουφονήσι με 3,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περίπου 300 μόνιμους κατοίκους. Διοικητικά οι Κυκλάδες συγκροτούν έναν αυτοτελή νομό, με πρωτεύουσα την Ερμούπολη της Σύρου, και ο συνολικός πληθυσμός τους σήμερα ξεπερνά τους 110.000 κατοίκους.

Οι Κυκλάδες συγκαταλέγονται στην περιφέρεια νοτίου αιγαίου όπου περιλαμβάνονται τα νησιωτικά συμπλέγματα των νομών Κυκλάδων και Δωδεκανήσων. Το κλίμα στις Κυκλάδες είναι ήπιο, η θερμοκρασία σπάνια κατεβαίνει κάτω από το μηδέν και στα πιο πολλά νησιά η μέση θερμοκρασία το χειμώνα είναι πάνω από 12 βαθμούς. Το καλοκαίρι η μέση θερμοκρασία είναι πάνω από 25 βαθμούς, η ατμόσφαιρα όμως παραμένει δροσερή λόγω των δυνατών βορειοανατολικών ανέμων “τα μελτέμια” και της φρεσκάδας της θάλασσας. Τα μελτέμια ξεκινούν ήπια από το Μάιο και εξασθενούν το Σεπτέμβριο, παρουσιάζοντας τις μεγαλύτερες εντάσεις τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Οι εντάσεις αυτές φθάνουν ή και ξεπερνούν τα 8 Μποφόρ, με χρονική διάρκεια από 2 έως 4 ημέρες. Δεν υπάρχουν συχνές βροχοπτώσεις στα νησιά δημιουργώντας τρομερά προβλήματα λειψανδρίας όπου είναι και ένας από τους λόγους που δεν υπάρχει πυκνή βλάστηση στην περιοχή δημιουργώντας πολλές φορές μεγάλο πρόβλημα στους αγρότες. Παρά τη φτωγή βλάστηση, στα νησιά των Κυκλάδων υπάρχει σήμερα ένας σπάνιος πλούτος χλωρίδας

που περιλαμβάνει περισσότερα από 1600 είδη φυτών, με πάνω από 200 καταγεγραμμένα ενδημικά, σπάνια ή απειλούμενα είδη. Πολλές περιοχές των Κυκλάδων είναι ενταγμένες στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Στα περισσότερα νησιά κυριαρχούν σήμερα τα φρύγανα, οι μικροί θάμνοι, το θυμάρι, βότανα με σπάνιες φαρμακευτικές ιδιότητες και ποώδη φυτά, είδη που αντέχουν στις ξερικές συνθήκες του μεσογειακού καλοκαιριού και στην έλλειψη νερού. Την άνοιξη οι πλαγιές των νησιών καλύπτονται από αγριολούλουδα, μαργαρίτες, παπαρούνες, χρυσάνθεμα, και το φθινόπωρο από βολβώδη φυτά, ενώ στις ακτές ανθίζουν η μαργαρίτα, η αγριοβιολέτα της άμμου και ο κρίνος της θάλασσας.

Σήμα κατατεθέν των Κυκλάδων είναι οι γυμνοί βράχοι τα κάτασπρα σπιτάκια και το απέραντο γαλάζιο, συνδυάζουν γεωγραφικές αντιθέσεις, ιστορία, τοπία σπάνιας φυσικής ομορφιάς, κυκλαδίτικη φιλοξενία, κουζίνα από τοπικά προϊόντα, έθιμα και πολιτισμό. Όλα τα κτίσματα είναι προσαρμοσμένα με σοφία στις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων και με θαυμαστό τρόπο ενταγμένα στη λιτή ομορφιά του κυκλαδίτικου τοπίου. Η σοφία της οικονομίας των υλικών, του περιορισμένου στο ελάχιστο εσωτερικού χώρου, της επινοητικότητας που ήταν αναγκαία για την επιβίωση κάτω από σκληρές συνθήκες, όλα προκαλούν σήμερα το θαυμασμό. Η προσαρμογή των κτισμάτων στις κλίσεις του εδάφους ώστε να αποφεύγονται οι μεγάλες εκσκαφές, καθώς και η εκμετάλλευση του ευνοϊκού προσανατολισμού για την προστασία από τους δυνατούς ανέμους του Αιγαίου και το κρύο, «δένουν» την αρχιτεκτονική με τον τόπο και την κάνουν να γίνεται μέρος της ίδιας της φύσης. Οι οικισμοί άλλοτε παρουσιάζουν μια γραμμική ανάπτυξη, όπως στην περίπτωση της Χώρας της Τήνου, και άλλοτε έχουν μορφή κάστρου, αποτελώντας εξέλιξη οχυρωμένων οικισμών των μεσαιωνικών χρόνων, τότε που οι κάτοικοι των Κυκλάδων ζούσαν με το φόβο των πειρατών. Τέτοιοι οικισμοί είναι η Άνω Σύρος, η Πλάκα της Μήλου, η Χώρα της Ίου, της Κιμώλου και της Σερίφου, το Κάστρο της Νάξου, το Κάστρο της Σίκινου.

Οι Κυκλάδες μπορούν να χαρίσουν από την μια ξέφρενη διασκέδαση και από την άλλη ξέγνοιαστες και χαλαρές διακοπές. Τα μεγαλύτερα νησιά έχουν ζωή όλο το χρόνο τα μικρότερα γεμίζουν με κόσμο μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες. Το κύριο εισόδημα για τους ντόπιους είναι κατά κύριο λόγο ο τουρισμός. Αν και ο νομός επιφέρει σημαντικά στην οικονομία της χώρας παρόλα αυτά είναι φανερό ότι

χρειάζεται μια βαθιά τουριστική μεταρρύθμιση, έτσι ώστε να λυθούν προβλήματα όπως αυτά της έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού, της συρρίκνωσης της τουριστικής περιόδου, της μη ύπαρξης επαγγελματισμού, των έργων υποδομής και πολλών άλλων. Ακόμη όμως και με τις όποιες αδυναμίες και προβλήματα οι Κυκλάδες εξακολουθούν να είναι πόλος έλξης για χιλιάδες ταξιδιώτες από το εξωτερικό αλλά και από την Ελλάδα αφήνοντας στον κάθε έναν από αυτούς μοναδικές εμπειρίες και αξέχαστες αναμνήσεις.

1.4.1 Χαρακτηριστικά νησιωτικού πολιτισμού:

Η Θάλασσα που περιβάλλει τα νησιά, από την μια μεριά τα απομονώνει και τα προστατεύει από εξωτερικές επιδράσεις και από την άλλη γίνεται ο δρόμος επικοινωνίας τους με τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτή η διπλή ιδιότητα της θάλασσας και αυτού του είδους η απομόνωση συμβάλει στην ταυτόχρονη παρουσία συντηρητισμού στο βιολογικό όσο και στο πολιτιστικό επίπεδο, αλλά και προοδευτικότητας μαζί. Το υγρό στοιχείο που διακατέχει τους νησιώτες τους δίνει την δυνατότητα της εύκολης επικοινωνίας για αυτό το λόγο οι άνθρωποι είναι ανοιχτοί με τους ξένους και περισσότερο επιδεκτικοί σε εξωτερικές επιδράσεις. Όσο αφορά τα ξένα στοιχεία που μεταφέρονται με τους ξένους επισκέπτες στα νησιά η επιρροή είναι μεγάλη αλλά οι ντόπιοι προσπαθούν να μην επηρεαστούν, έτσι πολλοί ξένοι που επισκέπτονται τα νησιά σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα με αυτή την συμπεριφορά των ντόπιων αποβάλλουν την ξενική τους φυσιογνωμία και γίνονται ένα με τους κατοίκους.

Τα νησιά χαρακτηρίζονται από πολλά μέτρα κατακόρυφων βράχων αλλά και τις πανέμορφες αμμώδεις ακτές με τους αναρίθμητους κόλπους και κολπίσκους επηρεασμένα από την θάλασσα, τον αέρα και από διάφορες ηφαιστειακές δραστηριότητες τα οποία έχουν δημιουργήσει μια μαγευτική φυσική ομορφιά. Ενταγμένη όμως στην θαυμάσια ομορφιά των Κυκλάδων είναι η λαϊκή εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, όπου σε πολλά νησιά μάλιστα οι εκκλησίες είναι σήμα κατατεθέν άλλοτε χτισμένες δίπλα σε θάλασσα, μέσα σε οικισμούς ακόμη και επάνω σε απότομα βράχια. Άλλο ένα χαρακτηριστικό των νησιών είναι οι κάτασπροι πέτρινοι ανεμόμυλοι με τα λευκά πανιά τους και τις γαλάζιες πόρτες μαρτυρώντας μας στοιχεία του παρελθόντος και χαρίζοντας όμορφες εικόνες στο παρόν.

Η Κυκλαδίτικη γη δίνει στους ντόπιους τις βασικές πρώτες ύλες για την επιβίωση, χαρακτηριστική είναι η καλλιέργεια πατάτας, κάπαρης και ελαιόλαδου.

Υπάρχει μία μεγάλη ποικιλία ψαριών, φημισμένα τυροκομικά προϊόντα αλλά και καλής ποιότητας ντόπιο κρέας από την εκτροφή πολλών ζωοειδών. Πολλά νησιά είναι γνωστά για την καλλιέργεια αμπελώνων και για την άριστη ποιότητα κρασιού που παράγουν. Ξεχωριστή παρουσία στην παραγωγή κρασιού κατέχουν η Σαντορίνη και η Πάρος σε διάφορες ποικιλίες λευκού και κόκκινου οίνου. Τα πετρώδη και φτωχά σε βλάστηση εδάφη είναι καλυμμένα από χαμηλούς θάμνους, θυμάρι και ρείκι από τα οποία παράγεται πολύς καλής ποιότητας μέλι το οποίο πολλές φορές είναι και βασικό χαρακτηριστικό σε πολλά τοπικά γλυκίσματα.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί των Κυκλάδων δίνουν την εντύπωση λαβυρίνθου. Τα αναρίθμητα στενά δρομάκια με τις πέτρινες πλάκες αποτελούν ένα αδιάσπαστο σύνολο με τις ασβεστωμένες προσόψεις των ακανόνιστα χτισμένων σπιτιών και εκκλησιών, κάτασπρα συνεχόμενα σπιτάκια σε διαστάσεις κοντά στα μέτρα του ανθρώπου, συνθέτουν ένα μέρος της εικόνας του πολιτισμού των Κυκλάδων. Οι οικισμοί αντανακλούν τη στάση ζωής των κατοίκων και όπως οποιοδήποτε άλλο στοιχείο του πολιτισμού μερικές φορές προδίδουν εξωτερικές επιδράσεις. Τα σπίτια του παρελθόντος με του παρόν δεν διαφέρουν σε αρχιτεκτονική αλλά στα υλικά τα οποία χρησιμοποιούνται σήμερα για την κατασκευή τους. Παλαιότερα τα περισσότερα οικοδομήματα ήταν φτιαγμένα από φθαρτά υλικά, όπως καλάμια και κλαδιά, η πέτρα όμως πάντα ήταν το υλικό που προτιμούσαν. Τα δάπεδα των σπιτιών στην απλούστερη μορφή τους ήταν από πατημένο χώμα και μερικές φορές είχαν ένα λεπτό υπόστρωμα από πέτρες. Άλλα ήταν φτιαγμένα με βότσαλα και πηλό, αργότερα αρκετά συχνά χρησιμοποιούσαν πλάκες όπου πολλές φορές τοποθετούσαν και στο δάπεδο του πάνω ορόφου που στηριζόταν με ξύλινα δοκάρια. Οι στέγες ήταν επίπεδες όπως και σήμερα και κατασκευασμένες με μία ιδιαίτερη τεχνική από στρώσεις κλαδιών σκεπασμένες με πατημένο χώμα και πηλό. Σήμερα τα τούβλα και τα τσιμέντα αντικατέστησαν τα παραδοσιακά υλικά, τα κυκλαδίτικα σπίτια είναι το ίδιο ισόγεια ή διώροφα, με πέτρινη εξωτερική σκάλα, λιτά με λίγα ανοίγματα με το λευκό να κυριαρχεί και με το βαθύ μπλε σε πόρτες και παράθυρα, η στέγη είναι επίπεδη και άλλοτε θολωτή. Οι κεραμοσκεπές δεν συνηθίζονται στις Κυκλάδες εκτός από κάποια νησιά όπως η Σύρος και η Τήνος τα οποία έχουν σποραδικά κάποια σπίτια, ενώ την Άνδρο και την Κέα είναι εμφανές ότι το σύνολο των σπιτιών τους έχει κεραμοσκεπές.

1.4.2 Οι τουριστικοί πόροι των Κυκλάδων εντάσσονται σε τρεις κατηγορίες :

- Το φυσικό περιβάλλον: Τα νησιά των Κυκλάδων είναι πλούσια σε φυσική ομορφιά, μοναδικά όμορφες παραλίες με κρυσταλλένια νερά τεράστιο υποθαλάσσιο πλούτο και κατάξανθες αμμουδιές, φυσικά σπήλαια, ορεινοί όγκοι, χλωρίδα και πανίδα. Αυτή η ιδιαίτερη αντίθεση μεταξύ του λευκού των σπιτιών και του γαλάζιου της θάλασσας αλλά και την πανέμορφη αρχιτεκτονική καθιστούν τις Κυκλάδες ως ένα δημοφιλή προορισμό και παράλληλα ανταγωνιστικό.

- Πολιτιστικό απόθεμα: Ένα ακόμη πλεονέκτημα των νησιών είναι η μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά τους. Ένας μεγάλος αριθμός αρχαιολογικών χώρων με σπάνια ευρήματα κυκλαδικής τέχνης και πολλών άλλων ανακαλύψεων, αρκετά μοναστήρια, μουσεία, κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική, τοπική παράδοση (ενδυμασία, γλυκίσματα, μουσική, έθιμα, τοπικά προϊόντα κ.α.), η μεγάλη ιστορία κρυμμένη σε γεγονότα της αρχαιότητας και πολλά άλλα είναι αυτά που κάνουν τις Κυκλάδες να διαφέρουν από άλλους προορισμούς της Μεσογείου.

- Τοπικά προϊόντα: Αρκετά νησιά είναι διάσημα για τα αγροτικά τους προϊόντα τα οποία και εξάγουν εντός και εκτός Ελλάδος αλλά και για το άριστης ποιότητας μέλι, κυρίως θυμαρίσιο. Τα διάφορα τοπικά προϊόντα συνδυάζονται άριστα με την Κυκλαδίτικη κουζίνα και τα περισσότερα από αυτά έχουν διεθνή και ευρωπαϊκές διακρίσεις όπως το τυρί «Σαν Μιχάλης» της Σύρου και η «Γραβιέρα Νάξου» που έχουν χαρακτηριστεί ως ΠΟΠ (Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης) αλλά και η μυζήθρα της Ίου η οποία πήρε την διάκριση Gourmet 2009-2010 στην κατηγορία «Ελληνικό Τυποποιημένο Προϊόν».

Τα νησιά του νομού Κυκλάδων χαρακτηρίζονται από ανομοιογενή πορεία οικονομικής, γεωγραφικής, και δημογραφικής ανάπτυξης μέσα στο χρόνο. Η εξέλιξη σε αυτά διαφέρει από νησί σε νησί έτσι μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι από την μία την ερήμωση των νησιών και από την άλλη αρκετά νησιά με αύξηση του προϊόντος, της απασχόλησης και του πληθωρισμού.

Είναι φανερό ότι η δημογραφική αύξηση συνδέεται με την αντικατάσταση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων από τουριστικές για αυτό και η συρρίκνωση του πληθυσμού παρατηρείται στα μη τουριστικά νησιά. Έτσι η συνολική απασχόληση

στρέφεται στον τριτογενή τομέα και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση της εποχικότητας ένα από τα αδύναμα χαρακτηριστικά του νομού.

1.4.3 Ο νομός Κυκλάδων περιλαμβάνει νησιά τριών κατηγοριών:

- Αυτά που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ανάπτυξης, μείωσης πληθυσμού και γεωγραφικής απομόνωσης τα οποία είναι: Κουφονήσια, Σχοινούσα, Ηρακλεία, Κέρος, Κίμωλος, Θηρασιά, Σίκινος, Φολέγανδρος, Ανάφη και Δονούσα.

- Αυτά που διαθέτουν εκμεταλλεύσιμους πόρους και αναπτύσσονται τουριστικά όπως: Σύρος, Νάξος, Άνδρος, Τήνος, Κύθνος, Σίφνος, Κέα, Σέριφος, Ίος, Μήλος και Αμοργός.

- Και τέλος σε αυτά τα οποία έχουν μια αρκετά μεγάλη τουριστική ανάπτυξη, γνωστά όχι μόνο στον Ελλαδικό χώρο αλλά και σε διεθνή επίπεδο όπου είναι η Μύκονος, Πάρος και Σαντορίνη.

Το νότιο αιγαίο χαρακτηρίζεται ως ιδιόμορφη νησιωτική περιφέρεια με ανοικτές προοπτικές συνεργασιών και δικτυώσεων, ευρισκόμενη σε μέσο οικονομικό επίπεδο, με καλές επιδόσεις στον τομέα της ανεργίας, σημαντικές πιέσεις στις χρήσεις γης, σημαντικό φυσικό περιβάλλον, υψηλότατο δείκτη απειλής από φυσικές καταστροφές, αυξημένο κίνδυνο λειψυδρίας και ξηρασίας, υψηλή πυκνότητα καταγεγραμμένων πολιτιστικών περιοχών και μνημείων με ιδιόμορφο πολιτιστικό και δομημένο περιβάλλον. Οι δασικές εκτάσεις είναι ιδιαίτερα περιορισμένες. Οι μέχρι τώρα ενέργειες για την προστασία των πολλών σημαντικών και σπάνιων οικοσυστημάτων υπολείπονται σημαντικά των αναγκαίων.

1.4.4 Αξιολόγηση υφιστάμενης τουριστικής προσφοράς

Η γενική εικόνα που παρουσιάζει η περιφέρεια νοτίου αιγαίου ως τουριστικά αναπτυγμένη περιοχή υποκρύπτει έντονες χωρικές και ποιοτικές διαφοροποιήσεις. Στην περιοχή των μικρών νησιών συνυπάρχουν μικρές και μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες καθώς και ενοικιαζόμενα δωμάτια που λειτουργούν με τελείως διαφορετικές συνθήκες των οποίων η διασπορά στον χώρο δεν είναι όμορφη. Το προσφερόμενο προϊόν στα νησιά είναι ο τουρισμός παραλίας και διασκέδασης. Η έλλειψη διαφοροποίησης όμως δεν δίνει την δυνατότητα ευελιξίας αναφορικά με τα επίπεδα τιμών, ενώ η μεγάλη προσφορά γίνεται αιτία στο να υπάρχουν πολύ χαμηλές τιμές.

Όσο αφορά τις συγκοινωνίες ο όρος αυτός για τους ντόπιους των νησιών θεωρείτε το πλοίο όπου για τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων είναι ο μοναδικός τρόπος φυγής από το νησί. Κατά τους χειμερινούς μήνες τα δρομολόγια των πλοίων είναι πολύ λίγα και σε περιπτώσεις κακοκαιρίας τα περισσότερα νησιά δεν μπορούν να εφοδιαστούν ούτε τα βασικά. Η σύνδεση με τον Πειραιά και την Ραφήνα γίνεται είτε απευθείας από τα μεγαλύτερα νησιά είτε με διάφορες ακτοπλοϊκές γραμμές νησιών όπου η διάρκεια του ταξιδιού μπορεί να διαρκέσει πάνω από οκτώ ώρες. Κατά την θερινή περίοδο όμως λόγω της μεγάλης ζήτησης των νησιών από ταξιδιώτες τα δρομολόγια αυξάνονται και έτσι δίνεται η συχνή δυνατότητα επικοινωνίας των νησιών με την υπόλοιπη Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια στα θερινά δρομολόγια έχουν γίνει προσπάθειες να υπάρχει επικοινωνία των Κυκλάδων με τα Δωδεκάνησα αλλά και την Κρήτη βοηθώντας έτσι τις τοπικές κοινωνίες οικονομικά. Τα νησιά μεταξύ τους το καλοκαίρι έχουν τακτικά καθημερινά δρομολόγια έτσι η μεταφορά των ταξιδιωτών γίνεται εύκολη και τους δίνεται παράλληλα η δυνατότητα να επισκεφτούν πολλά διαφορετικά νησιά εντός λίγων ημερών. Στο νομό Κυκλάδων τα μεγαλύτερα νησιά εκτός από την επικοινωνία μέσω πλοίων μπορούν να επικοινωνήσουν αεροπορικός με διάφορα σημεία της Ελλάδος αλλά και του εξωτερικού αυτά τα νησιά είναι η Νάξος, η Μύκονος, η Μύλος, η Σύρος, η Σαντορίνη και η Πάρος.

Οργανωμένο τουρισμό δέχονται μόνο τα νησιά τα οποία έχουν αεροδρόμιο (μέσω πτήσεων charter), αλλά και ένας μικρός αριθμός διακινείται με πλοίο. Πολλά από τα νησιά αυτά παρουσιάζουν τους υψηλότερους δείκτες τουριστικής πίεσης. Κάποιες ζώνες τους δεν έχουν χαρακτηριστεί ως κορεσμένες περιοχές αλλά θεωρούνται ώριμες τουριστικά περιοχές στις οποίες πρέπει να στραφεί το ενδιαφέρον και να υπάρξουν μέτρα για την βελτίωση της ποιότητας του προσφερόμενου προϊόντος, των υπηρεσιών αλλά και την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού. Τα υπόλοιπα νησιά στα οποία η μεταφορά των τουριστών γίνεται μόνο μέσω πλοίων παρατηρούμε ότι ορισμένα από αυτά παρουσιάζουν μια αύξηση της κίνησης ενώ κάποια άλλα δεν παρουσιάζουν αύξηση και διαθέτουν σχετικά μικρό αριθμό τουριστικών κλινών.

1.4.5 Συχνή πληθυσμιακή μεταβολή

Το Νότιο Αιγαίο παρουσιάζει μια δυναμική εξέλιξη κυρίως μετά τη δεκαετία του 1970. Η περιοχή του Νοτίου Αιγαίου κατατάσσεται στις σχετικά λιγότερο προβληματικές περιοχές, ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού. Το 1991 η Περιφέρεια αριθμούσε 257.481 κατοίκους, ενώ σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της τελευταίας απογραφής του Απριλίου 2001, ο αριθμός των κατοίκων αυξήθηκε κατά 17,6% και έφτασε στους 303.114 κατοίκους. Ο ρυθμός αυτός είναι υπερδιπλάσιος του αντίστοιχου πανελλήνιου μεγέθους (7%), γεγονός που δικαιολογεί και τη αύξηση του μεριδίου της Περιφέρειας στη χώρα από 2,5% το 1991 στο 2,7% το 2001. Η πληθυσμιακή εξέλιξη 1971 – 2001 είναι εντυπωσιακή ιδιαίτερα στις τουριστικές περιοχές. Ο πληθυσμός συγκεντρώνεται στις τρεις μεγάλες πόλεις (Ρόδος, Κως, Ερμούπολη) και τις έξι πρωτεύουσες των νησιών με αξιόλογη τουριστική κίνηση (Κάλυμνος, Νάξος, Πάρος, Τήνος Μύκονος). Με 303.114 κατοίκους, συγκεντρώνει το 2,7% του πληθυσμού της χώρας, με έντονη τάση αύξησης, έχοντας τον υψηλότερο ρυθμό φυσικής αύξησης του πληθυσμού τα τελευταία έτη. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περιφέρεια, το 2002, 17,5% του πληθυσμού ήταν ηλικίας κάτω των 15 ετών, 67,5% ανήκε στην ηλικιακή ομάδα 15-64, ενώ 15% του πληθυσμού ήταν άνω των 65 ετών τα αντίστοιχα πανελλαδικά μεγέθη ήταν 15,2%, 67,5% και 17,3%.

Δημογραφικά χαρακτηριστικά Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
Αριθμός μόνιμων κατοίκων	255.192	298.462	17%
% πληθυσμού χώρας	2,5%	2,7%	
Αριθμός κατοίκων	257.481	303.114	17,6%
Πυκνότητα πληθυσμού (κάτοικοι/τμ)	48,3%	56,5%	
% αστικού πληθυσμού	59,7%	60,4%	

(Πηγή: Περιφέρεια νοτίου αιγαίου/ΕΣΥΕ)

Τη δεκαετία του '60 παρατηρείται ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα το οποίο ανακόπτεται τη δεκαετία '71-'81. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο η Μύκονος παρουσιάζει θετική μεταβολή στην κίνηση του πληθυσμού και μόνο κατά 4% περίπου, ένα πολύ μικρό ποσοστό εν συγκρίσει με τα μεγάλα ποσοστά μεταβολής του πληθυσμού στα άλλα νησιά όπου παρατηρείται η εγκατάλειψή τους και συρρίκνωση του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Από τη δεκαετία '71-'81 το φαινόμενο της αστυφιλίας που εμφανίστηκε την προηγούμενη δεκαετία αρχίζει να εκλείπει και τα περισσότερα τουριστικά νησιά αρχίζουν να εμφανίζουν μια αύξηση του πληθυσμού. Σημαντικότερη αύξηση παρουσιάζει η Μύκονος και ακολουθούν τα νησιά Σαντορίνη, Πάρος, Ίος, Αντίπαρος με ποσοστό αύξησης πάνω από 10 %, ενώ μικρή αύξηση του πληθυσμού – κάτω από 5%- παρουσιάζουν τα νησιά Σίφνος, Μήλος, Σέριφος και Σύρος. Τα υπόλοιπα νησιά συνεχίζουν να χάνουν πληθυσμό με μικρότερο ρυθμό έως και ελάχιστο όπως η Κέα, η Μήλος και η Νάξος. Η πληθυσμιακή αύξηση στα μεγαλύτερα νησιά οφείλεται στην αντικατάσταση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων από τουριστικές ενώ ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας δεν δείχνουν τάσεις ανάπτυξης.

Κατά τη δεκαετία '81- '91 στα πρώτα δέκα νησιά παρατηρούμε μία μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση που οφείλεται στην εγκατάλειψη των μεγάλων αστικών κέντρων (Αθήνα) και στην μετανάστευση σε μικρότερα αστικά και ημιαστικά κέντρα προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης. Στη Σύρο και την Τήνο παρατηρούμε μια τάση συγκράτησης του πληθυσμού. Εδώ σημειώνεται μια μικρή αύξηση του πληθυσμού, μικρότερη από την πιθανή φυσική αύξηση. Στη Φολέγανδρο, την Άνδρο, τη Σέριφο και τη Μήλο, ο πληθυσμός μειώνεται σε σχετικά μικρό ποσοστό σε σχέση με το μέσο όρο του συνόλου της χώρας ενώ στα υπόλοιπα νησιά οι συνθήκες εσωτερικής μετανάστευσης τείνουν να γίνουν αναστρέψιμες αν δεν παρθούν άμεσα διορθωτικά μέτρα ανάπτυξης των νησιών αυτών σε παρεμβάσεις που να υπόσχονται τη δημιουργία παραγωγικής απασχόλησης.

Κατά τη δεκαετία '91-'01 παρατηρείται μία γενικότερη αύξηση στον πληθυσμό των νησιών του Νομού Κυκλάδων. Ιδιαίτερη αύξηση πληθυσμού σημειώνεται στα νησιά : Μύκονος, Σαντορίνη, Πάρος, Κέα, Κουφονήσια, Σχοινούσα, Δονούσα και Ηρακλεία. Ακολουθούν η Σέριφος, η Αντίπαρος, η Νάξος η Φολέγανδρος και στην συνέχεια τα υπόλοιπα νησιά με μικρότερες αυξήσεις

πληθυσμού. Τέλος, παρατηρούμε ότι στη Σύρο και την Κύθνο σημειώνεται ελάχιστη μείωση του πληθυσμού, ενώ στη Σίκινο η μείωση αυτή φτάνει το 10%.

Η μέση αύξηση του πληθυσμού στο Νομό Κυκλάδων είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση στο σύνολο της χώρας. Για την περίοδο 1981 – 1991 τα μεγέθη ήταν 11,7% για τον Νομό Κυκλάδων έναντι 5,3% της υπόλοιπης χώρας, ενώ για την περίοδο 1991 – 2001 η αντιστοιχία ήταν 19,8% έναντι 6,9%. Η εξέλιξη αυτή δείχνει τάση συγκράτησης του πληθυσμού και προσέλκυσης μεταναστών και οφείλεται κατά μεγάλο ποσοστό στη γρήγορη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα ο οποίος προσδίδει ευνοϊκό μέλλον.

Παρατηρείται δε, ότι ο πληθυσμός υπέρ-δεκαπλασιάζεται την περίοδο από Μάρτιο έως Νοέμβριο με αιχμή τους καλοκαιρινούς μήνες, γεγονός που οφείλεται φανερά στον τουρισμό και που έχει επιπτώσεις στην υποδομή και γενικά στο περιβάλλον διότι η υπάρχουσα υποδομή μπορεί να εξυπηρετήσει τον ντόπιο πληθυσμό και είναι πολύ δύσκολο να καλύψει δεκαπλάσιες ανάγκες κατά την περίοδο της τουριστικής αιχμής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

(Η νήσος Ίος)

2.1 Ιστορική αναδρομή του νησιού

Στα νησιά του νοτιοανατολικού αιγαίου και ειδικότερα στο σύμπλεγμα των Κυκλάδων, ανήκει η Ίος ή Νιός όπως την αποκαλούν οι ντόπιοι κάτοικοι. Ανήκει στην επαρχία της Θήρας τριγυρισμένη από την Νάξο, τη Σίκινο, την Σαντορίνη και την Αμοργό, έχει έκταση 108 τετραγωνικά χιλιόμετρα, μήκος 18 χιλιόμετρα και πλάτος 10 χιλιόμετρα, η έκταση των ακτών της έχουν μήκος 81 χιλιόμετρα. Βρίσκεται 7 ναυτικά μίλια ανατολικά της Σικίνου, 11 ναυτικά μίλια βόρεια της Θήρας και 111 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά. Ο χρόνος που καλύπτεται με τα τοπικά πλοία από τον Πειραιά μέχρι το νησί είναι περίπου 7,5 ώρες ενώ με τα ταχύπλοα στον μισό χρόνο. Νησί ορεινό, ξηρό και άγονο, έχει υψηλότερη κορυφή το Πύργο (713 μέτρα) κεντρικά του νησιού, ακολουθούν ο Ερημίτης (417 μέτρα) στο βόρειο τμήμα, ο Προφήτης Ηλίας (514 μέτρα) και η Βίγλα Μαγγαναριού (363 μέτρα) στο νότιο τμήμα της. Ανάμεσα στα βουνά υπάρχουν μικρές πεδινές εκτάσεις, όπως ο Επάνω Κάμπος και ο Κάτω Κάμπος, όπου καλλιεργούνται ελιές, αμπέλια και οπωροφόρα δέντρα.

Υπάρχουν αρκετές εκδοχές για την προέλευση του ονόματος της. Όταν αποίκισαν στο νησί οι Ίωνες το νησί λεγόταν "Φοινίκη" και αυτό μάλλον αποδίδεται στο γεγονός ότι πριν από τους Ίωνες άποικοι του νησιού ήταν οι Φοίνικες. Μία άλλη εκδοχή αναφέρεται στο ότι κατά την αρχαιότητα το νησί ήταν γεμάτο από ένα λουλούδι το οποίο ονομαζόταν ίων, αρκετοί όμως θεωρούν ότι η ονομασία της Ίου προέρχεται από την λέξη ίον που σημαίνει σωρό από πέτρες, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας μάλιστα το νησί ξανά άλλαξε ονομασία και ονομάστηκε Αϊνέ η Άνζα από τους Τούρκους.

Η ιστορική ανασκόπηση της Ίου, σε γενικές γραμμές δεν διαφέρει από τα υπόλοιπα νησιά των Κυκλάδων και ξεκινά στην αρχαιότητα. Οι πρώτοι άποικοι του νησιού πιθανολογείται πως ήταν οι Κάρες (3200-2700 π.χ.) με ρίζες μικρασιατικές. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες και ανασκαφές, μετά το ρεύμα της μετανάστευσης από την Μικρά Ασία, στο νησί δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε ένας ιδιαίτερα σημαντικός κυκλαδικός οικισμός με μεγάλη δύναμη που άκμαζε για αιώνες (2700-2300 π.χ.) και που αντικατέστησε η Μινωική κυριαρχία στο Αιγαίο. Ο μινωικός

πολιτισμός (2000 - 1500 π.χ.) αλλά και οι καταστροφές που δημιούργησε το ηφαίστειο της Σαντορίνης επηρέασαν την ιστορική εξέλιξη του νησιού.

Ακολουθούν οι Αχαιοί που αποίκησαν το νησί και άφησαν σημαντικά και αδιάψευστα στοιχεία της κυριαρχίας τους μέχρι και σήμερα, όπως τα απομεινάρια από τα Κυκλώπεια Τείχη, που εκτίθενται σήμερα δίπλα στο Δημαρχείο του νησιού. Η τύχη του νησιού αργότερα έπεσε στα χέρια των Φοινίκων, οι οποίοι ως γνωστό ήταν λαός ναυτικός, με την εγκατάστασή τους στο νησί μεταφύτεψαν πολλά δέντρα και φυτά από άλλες χώρες που είχαν αποικίσει προηγουμένως. Η καλλιέργεια Φοινικόδεντρων έχει αφήσει τα σημάδια της ακόμη και σήμερα όπως ο φοίνικας ο οποίος δεσπόζει στην αυλή της εκκλησία της Παναγίας Γκρεμιώτισσας. Ήταν τόσο σημαντική μάλιστα ώστε τα νομίσματα της εποχής απεικόνιζαν στην μια όψη έναν φοίνικα και στην άλλη τον Όμηρο.

Η αρχαία παράδοση θέλει την Ίο να είναι στενά δεμένη με το όνομα του Ομήρου, εξηγείται εύκολα από τις αναφορές που κάνει για την σχέση του με το νησί σε πολλά από τα αρχαία συγγράμματά του. Σύμφωνα με τον Πausανία χρησμός του μαντείου των Δελφών που δόθηκε στον Όμηρο ανέφερε ότι θα ταφεί στην Ίο, τόπο καταγωγής της μητέρας του Κλυμένης. Μάλιστα η Ίος συγκαταλέγεται ανάμεσα στις

επτά πόλεις που διεκδικούν τον τίτλο της γενέτειρας του μεγάλου ποιητή. Ο τάφος του ποιητή που βρίσκεται στο νησί, στην θέση Πλακωτό, αποτελεί μια ατράνταχτη απόδειξη της ιδιαίτερης αυτής σχέσης. Πολλοί αρχαίοι συγγραφείς και ιστορικοί ασχολήθηκαν με το λόγο της ταφής του Ομήρου στην Ίο, όπως ο ιστορικός Στράβων, ο ποιητής Αλκαίος ο Μεσσήνιος, ο Πλίνιος αλλά και ο Pausanίας ο Περιηγητής. Σύμφωνα με συγγράμματα ο θάνατος του μεγάλου ποιητή στην Ίο ήρθε όταν σε κάποιο ταξίδι του από την Σάμο προς την Αθήνα, και λόγω μεγάλης θαλασσοταραχής το καράβι του παρασύρθηκε από τα κύματα και ξεβράστηκε στην Ίο. Ήταν τόση η ταλαιπωρία και η εξάντλησή του από όλη αυτή την περιπέτεια που δεν άντεξε και πέθανε. Βέβαια υπάρχει και άλλη μια εκδοχή σχετική με τον θάνατο του, που υποστηρίζει ότι ο τελευταίος στοίχος του χρησμού που του είχε δοθεί από τους Δελφούς έλεγε «Φυλάξου από το αίνιγμα νέων παιδιών». Και ενώ η κατάσταση της υγείας του ήταν είδη σοβαρή ο ποιητής θεωρείτε πως καθόταν πάνω

σε έναν βράχο και είδε κάτι νεαρούς ψαράδες να περνούν. Τους ρώτησε αν έπιασαν ψάρια και εκείνοι του απάντησαν με μια φράση αίνιγμα λέγοντας του «Ότι πιάσαμε το αφήσαμε εκεί και ότι δεν πιάσαμε το έχουμε μαζί μας». Ο Όμηρος δεν μπόρεσε να ερμηνεύσει το αίνιγμα έτσι οι ψαράδες του εξήγησαν ότι δεν έπιασαν ψάρια αλλά μετά το ψάρεμα έκατσαν να ξεψειριστούν και όσες ψείρες έπιασαν τις πέταξαν εκεί, όσες δεν έπιασαν τις έχουν επάνω τους. Ο Όμηρος θυμήθηκε τον χρησμό, και λέγετε ότι καθώς σηκώθηκε να φύγει γλίστρησε, χτύπησε και πέθανε μετά από τρεις μέρες.

Στο τέλος του 10ου αιώνα π.χ. το νησί καταλήφθηκε από τους Ίωνες. Στην διάρκεια του 6ου αιώνα π.χ. η Ίος ανήκε στην Αθηναϊκή συμμαχία, ενώ αργότερα με την επικράτηση του Φιλίππου του Β' πέρασε στην κυριαρχία των Μακεδόνων. Ακολούθησαν οι Πτολεμαίοι και λίγο αργότερα οι Ρωμαίοι. Στην περίοδο των Ρωμαϊκών και Βυζαντινών χρόνων το νησί πέρασε στην αφάνεια, ενώ για ένα διάστημα υπήρξε τόπος εξορίας.

Το 1207, η Ίος όπως και τα περισσότερα από τα γειτονικά νησιά περνούν στην κυριαρχία του Δουκάτου της Νάξου ή πιο γνωστό ως Δουκάτο του Αρχιελάγους υπό την ηγεσία του Μάρκου Σανούδου. Το 1269 η κυριαρχία του νησιού περνά στην ηγεσία του Ιταλού ναυάρχου Λικάριου, ο οποίος είχε συμμαχήσει με τους Βυζαντινούς. Το 1296 επανέρχεται στο προσκήνιο η κυριαρχία των Ενετών, με τον Δομένικο Σκιάβι να παίρνει την εξουσία από τα χέρια των Βυζαντινών και η οποία μεταβιβάζεται λίγο πιο μετά στην δυναστεία των Κρίσπι. Το 1397 μ.Χ., το νησί παραχωρείτε στον Κρίσπο Μάρκο τον Α'. Ο Κρίσπο ήταν και η αιτία για την κατασκευή του κάστρου όπου δέσποζε σε έναν λόφο στην πλευρά του λιμανιού στην νοτιοδυτική πλευρά της Ίου όπου αργότερα αναπτύχτηκε εκεί και το μεγαλύτερο οικιστικό κέντρο του νησιού, η κατασκευή του είχε σαν στόχο να προφυλαχτεί ο κόσμος από τις άγριες πειρατικές επιδρομές που βασάνιζαν το νησί. Ερείπια του κάστρου σώζονται μέχρι και σήμερα εξαιτίας της συνεχούς κατοίκησης του λόφου και της ανάπτυξης ενός ολόκληρου οικισμού έξω από αυτό, την ξακουστή χώρα της Ίου, αλλά και της συστηματικής χρήσης τόσο του οικοδομικού υλικού όσο και του ασβέστη που καλύπτει και κρύβει προστατευτικά τους τοίχους.

Το 1508 ηγέτης του νησιού έγινε ο Βενετός Ιωάννης Αλοΐζου ο οποίος προσπάθησε να σταματήσει τις λεηλασίες από τους Τούρκους πληρώνοντας εκατό δουκάτα σε τουρκικές φούστες. Ο Αλοΐζος παντρεύτηκε στην Ίο την κόρη της κυράς

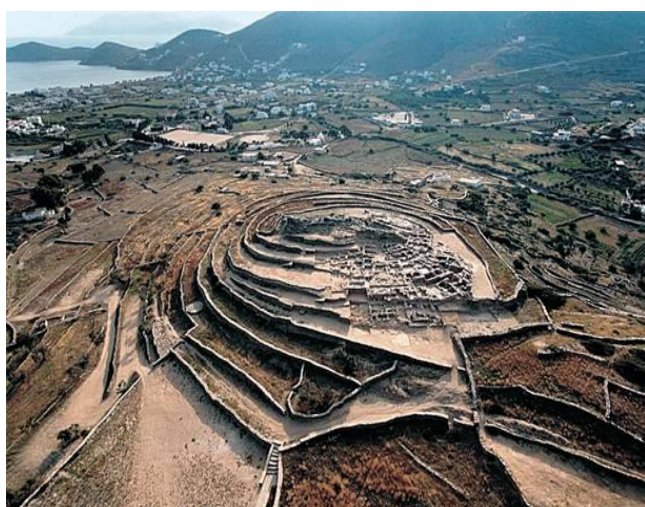
του νησιού την Μαργαρίτα Λαούρδαινα η οποία σε ένα γράμμα της αναφέρει ότι τότε το νησί αριθμούσε περίπου 100 άτομα και αναφέρει την ύπαρξη πολλών ζωοειδών. Τελικά στα 1537 η Ίος κατελήφθη από τον περιβόητο πειρατή Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα και περνά στην κυριαρχία των Τούρκων, οι οποίοι δεν κατοίκησαν το νησί τα πρώτα χρόνια, αλλά περιορίστηκαν στην εισπραξη της βαριάς φορολογίας που επέβαλαν στα νησιά. Το 1558 όμως Τούρκοι πειρατές εισέβαλαν στην Ίο και αφού έκαψαν και λεηλάτησαν το νησί, μετέφεραν τους κατοίκους της ως σκλάβους στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής. Αποτέλεσμα ήταν το νησί να ερημώσει για περισσότερο από 20 χρόνια. Το 1579 θα εποίκισθεί σε αλβανικές οικογένειες με αρχηγό τον παπά-Ποθητό ο οποίος ενδυναμώνει το εργατικό δυναμικό του νησιού. Στα 1668 και ενώ το νησί εξακολουθούσε να υποφέρει υπό τον Τούρκικο ζυγό, Γάλλοι πολεμιστές κατατρόπωσαν τον τουρκικό στόλο του Καπουδάν Πασά και προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές στον στόλο μέσα στην Μικρή Μάλτα της Μεσογείου, χαρακτηρισμό που έδωσαν οι Τούρκοι στο νησί, λόγω της απόλυτης ασφάλειας που πρόσφερε το φυσικό λιμάνι της. Η περιοχή αυτή ονομάστηκε αργότερα Μπουρλότο.

Ακολούθησε η Ρωσική κυριαρχία (1770-1774) η οποία και έληξε με την συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή. Στα νησιά δόθηκαν ειδικά προνόμια όσο αφορούσε στο εμπόριο και στην ναυτιλία, που γνώρισε μεγάλη άνοδο την περίοδο εκείνη μέχρι τα 1821 όταν ξεκίνησε ο αγώνας για την απελευθέρωση του έθνους. Κατά την περίοδο της προετοιμασίας της επαναστατικής περιόδου η Ίος συμμετείχε ενεργά σε σχέση με τις υπόλοιπες Κυκλάδες, λόγω του μεγάλου αγωνιστή και μέλους της φιλικής εταιρείας Σπυρίδων Βαλέτα, ο οποίος υπήρξε μεγάλος ευεργέτης του νησιού και διακρίθηκε στον αγώνα του έθνους. Έγινε μάλιστα ο πρώτος υπουργός παιδείας του Ελεύθερου Κράτους των Ελλήνων. Στα χρόνια που ακολούθησαν η τύχη του νησιού ήταν άρτια συνδεδεμένη με την τύχη της υπόλοιπης Ελλάδας και ειδικότερα των Κυκλάδων.

Από το 1829 ανήκει στο νέο ελληνικό κράτος και το 1840 θα δεχτεί την επίσκεψη του Όθωνα και της Αμαλίας. Το πολίτευμα της πόλεως-κράτους της Ίου υπήρξε δημοκρατικό, αυτό προκύπτει από επιγραφές που ανακαλύφθηκαν. Φανερός ήταν ο θεσμός της Βουλής και ο θεσμός της εκκλησίας. Η Ίος διέθετε μία οικονομικά εύρωστη τάξη που τα μέλη της κατείχαν τα αξιώματα και ήταν σε θέση να επωμίζονται τα βάρη της διοίκησης αυτό είχε ως σκοπό την ύπαρξη οικονομικής

διαστρωμάτωσης. Η πηγή του πλούτου για τα εύπορα άτομα του νησιού ήταν κυρίως η γεωργία, η κτηνοτροφία και το εμπόριο που διεξαγόταν μεταξύ άλλων νησιών των Κυκλάδων αλλά και του υπόλοιπου αιγαίου.

Πρόσφατες ανασκαφές στην τοποθεσία Σκάρκο από την αρχαιολόγο κυρία Μαρίζα Μαρθάρη, διευθύντρια της ΚΑ Εφορίας Αρχαιοτήτων (Η οποία βραβεύτηκε με το Πρώτο Βραβείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΕΕ για το 2008 στον καθεδρικό Ναό του Durham στην Μ. Βρετανία για τον αρχαιολογικό χώρο του Σκάρκου στην Ίο.), έφεραν στην δημοσιότητα αρκετά στοιχεία για την εποχή του Πρωτοκυκλαδικού πολιτισμού τόσο για την Ίο όσο και για τα γύρω νησιά. Ο

οικισμός του Σκάρκου βρίσκεται σε ένα λόφο, στην πιο εύφορη περιοχή της Ίου, τον Κάμπο, και σε μικρή απόσταση από το σημερινό κεντρικό λιμάνι του νησιού. Καταλαμβάνει επιφάνεια 11 στρεμμάτων και είναι μέχρι στιγμής ο μεγαλύτερος σε έκταση και καλύτερα διατηρημένος οικισμός της Πρωτοκυκλαδικής

II περιόδου (πολιτισμός Σύρου-Κέρου 2700-2400/2300 πχ). Αν και έχει βρεθεί συλημένος στο μεγαλύτερο μέρος του, σώζεται σε εξαιρετική κατάσταση και βοηθά στην καλύτερη κατανόηση της κυκλαδικής εξάπλωσης κατά την Πρώιμη εποχή του Χαλκού. Διαθέτει περικεντρική πολεοδομική οργάνωση, ευρύχωρους δρόμους, πλατείες και λιθόκτιστα, σύνθετα ή απλούστερα, διώροφα κτήρια, γεγονός που υποδηλώνει σύνθετη κοινωνική οργάνωση και διαστρωμάτωση. Τα ορθογώνια, εξολοκλήρου λιθόκτιστα κτήρια περιλαμβάνουν ισόγειο, έναν όροφο και περιφραγμένη αυλή και σώζονται σε ύψος 3-4 μέτρων, την κυκλοφορία στον οικισμό διευκολύνουν δρόμοι, πλάτους 1-2 μέτρων, αλλά και τετράπλευρες κοινόχρηστες πλατείες. Είναι κτισμένα σε διάφορα επίπεδα, τα οποία αντιστοιχούν στο φυσικό ανάγλυφο του λόφου, και σχηματίζουν οικοδομικές νησίδες. Στον ίδιο οικισμό έχει βρεθεί μια σειρά από ενσφράγιστα πήλινα ορθογώνια αντικείμενα, που υποδηλώνει ότι οι κάτοικοι χρησιμοποιούσαν σφραγίδες, προφανώς για τη δήλωση της ατομικής τους ταυτότητας. Εκτός από τη γεωργία την κτηνοτροφία, την αλιεία και το εμπόριο

για την εξασφάλιση πρώτων υλών στον οικισμό τεκμηριώνονται εξειδικευμένες εργασίες, όπως η κεραμική, η λιθοτεχνία για την κατασκευή εργαλείων και μαρμάρινων αγγείων και ειδωλίων, η οστεουργία και η μεταλλοτεχνία.

2.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Μέσα στους χρόνους από στατιστικά και περισσότερο από τη δεκαετία του 1940 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 η Ίος έχει μια σταδιακή πληθυσμιακή μείωση αυτό μάλλον προκύπτει από το γεγονός ότι τα παλαιά χρόνια υπήρξε κατά καιρούς μεταναστευτική κίνηση των ντόπιων κατοίκων σε άλλες περιοχές, η ύπαρξη διάφορων επιδημιών οι οποίες για εκείνα τα χρόνια ήταν δύσκολο να αντιμετωπιστούν λόγω της έλλειψης φαρμακευτικής περίθαλψης αλλά και η απώλεια πολλών νεαρών ατόμων από την ενεργή συμμετοχή τους στην διάρκεια του πολέμου οδήγησαν το νησί σε αυτές τις πληθυσμιακές αλλαγές. Κατά την περίοδο 1940-1961 ο μεγαλύτερος αριθμός των κατοίκων αποτελούταν από ηλικιωμένα άτομα άνω των 65 ετών, μία μικρότερη αύξηση υπήρξε ανθρώπων της μέσης ηλικίας, ηλικιών 45-64 και μία μεγάλη μείωση των ατόμων παραγωγικής ηλικίας 15-44, όπου το 1971 αποτελούσε το 36% του συνόλου των ηλικιών.

Έτος	1856	1970	1920	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Πληθ	2167	2130	2053	1797	2041	1753	1343	1270	1451	1563	1862

(Πηγή: Δήμος Ιητών/ΕΣΥΕ)

Την ίδια χρονολογία η ύπαρξη μεγάλου αριθμού του μέσου όρου γεννήσεων ανά οικογένεια φτάνοντας ακόμη και τα 5 παιδιά κατά την πρώτη δεκαετία φάνηκε ελπιδοφόρα. Αυτό όμως ήρθε να το ανατρέψει το γεγονός ότι το νησί είχε πληγεί από την παράλληλη αύξηση της παιδικής θνησιμότητας η οποία δεν βοήθαγε στην πληθυσμιακή αύξηση. Η αιτία αυτού του θλιβερού γεγονότος ήταν δυστυχώς η μη ύπαρξη φαρμακευτικής περίθαλψης αλλά και η κατάλληλη γνώση ώστε να αντιμετωπιστούν διάφορες αρρώστιες οι οποίες θέριζαν εκείνη την περίοδο το νησί αρκετές λοιμώξεις και μεταδοτικές ασθένειες, όπως η βρογχίτιδα, η εντερίτιδα, η ιλαρά, η βρογχοπνευμονία, η μηνιγγίτιδα και η ελονοσία. Η θνησιμότητα των παιδιών ηλικίας έως 5 είχε ανέλθει στο 21% στο γενικό σύνολο των θανάτων και το 13% ήταν ο θάνατος των παιδιών κατά την διάρκεια της γέννησης τους. Την επόμενη όμως δεκαετία τα ποσοστά αυτά μειώθηκαν φτάνοντας στο 17,8% και 7,4% αντίστοιχα ενώ

παρατηρείτε ότι κατά την διάρκεια του 1960 η παιδική θνησιμότητα έως 5 ετών ήταν το 7,5% επί του συνόλου θανάτων και 3,3% ήταν των παιδιών που γεννιόντουσαν.

Μετά την δεκαετία του 1970 παρατηρείτε μία σταδιακή πληθυσμιακή αύξηση η οποία οφείλετε στο γεγονός ότι το νησί έγινε τόπος κατοικίας από άτομα του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού όπου κυρίως λόγο ήταν η τουριστική ζήτηση που υπήρξε και αυτό δημιούργησε μία αυξημένη ανάγκη για δημιουργία νέων επαγγελματικών κατηγοριών, το μεγαλύτερο όφελος από αυτό το γεγονός ήταν η βελτίωση των όρων διαβίωσης αλλά και η εξάλειψη σημαντικών ασθενειών.

Με τις απογραφές των ετών 1981- 1991 παρατηρείτε η αύξηση του πληθυσμού και κατατάσσει το νησί ανάμεσα στα 5 πρώτα νησιά των Κυκλάδων τα οποία από την μια έχουν αρκετά μικρό μόνιμο αριθμό κατοίκων από την άλλη είναι όμως είναι εμφανής η σταδιακή αύξηση αλλοδαπών ατόμων οι οποίοι μένουν στο νησί. Η προέλευση αυτών των ατόμων είναι κυρίως από χώρες της Ευρώπης όπως Αγγλία και Ολλανδία, με υψηλό επίπεδο μόρφωσης, ώριμης ηλικίας, θέλοντας κατά κύριο λόγο να επενδύσουν στο νησί στον τομέα του τουρισμού και να συνεισφέρουν και περισσότερα στην τοπική κοινωνία. Από την δεκαετία του 90' εμφανίζονται στο νησί όπως και σε πολλά μέρη της Ελλάδος οι οικονομικοί μετανάστες με προέλευση κυρίως από Αλβανία, Ρουμανία και Ρωσία. Οι οποίοι ασχολούνται κυρίως σε οικοδομικές εργασίες αλλά και σε τουριστικές επιχειρήσεις κατά την περίοδο του καλοκαιριού, τις περισσότερες φορές μάλιστα αυτήν την περίοδο ο αριθμός των μεταναστών πολλαπλασιάζετε λόγο της ύπαρξης πολλών θέσεων εργασίας.

Μετά την δεκαετία του 70' οι νέοι πλέον δεν έχουν πρωταρχικό τους στόχο την δημιουργία οικογένειας και είναι φανερό ότι έχουν σταματήσει και οι γάμοι ζευγαριών σε μικρή ηλικία. Όλες αυτές οι αλλαγές μέσα από τα χρόνια έφεραν την μείωση των γάμων αλλά και την μείωση του αριθμού των γεννήσεων.

Όπως ήταν φυσικό βέβαια το νησί με τα χρόνια παίρνει νέα μορφή και τα προβλήματα του παρελθόντος βρίσκουν λύσεις στο παρόν έτσι τα τελευταία χρόνια έχει ελαχιστοποιηθεί κατά πολύ το πρόβλημα της βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας και αυτό λόγω της καλύτερης ποιότητας ζωής και ανάπτυξης του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων αλλά και της ύπαρξης πλέον ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ο τακτικός εμβολιασμός. Λόγο του καλύτερου επιπέδου ζωής τα άτομα του νησιού έχουν μια σταδιακή αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης έτσι

υπάρχει το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού και η αύξηση του αριθμού άνω των 65 ετών.

Τα τελευταία χρόνια το νησί αριθμεί σε 1862 μόνιμους κάτοικους όπου το μεγαλύτερο ποσοστό βρίσκεται στην περιοχή «Χώρα» η οποία είναι χτισμένη σε έναν λόφο και απέχει από το λιμάνι περίπου τρία χιλιόμετρα. Ένα μικρό μέρος του πληθυσμού είναι σκορπισμένο σε διάφορες περιοχές του νησιού όπως στην Ψάθη, Στον επάνω κάμπο, το Μαγγανάρι και την Αγία Θεοδότη. Κύρια ασχολία αυτών των απομακρυσμένων από την χώρα κατοίκων είναι κυρίως αγροτικές εργασίες.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ακριβώς η κατανομή των κατοίκων στο νησί:

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % (του συνολικού πληθυσμού του νησιού - 2001)
Χώρα Ίου	1656	88,94
Αγία Θεοδότη	8	0,43
Επάνω Κάμπος	43	2,31
Κουμπάρα	12	0,64
Μαγγανάρι	43	2,31
Μπούρης	1	0,05
Μυλοπότας	73	3,92
Ψάθη	26	1,40
Σύνολο	1862	100

Πηγή: Δήμος Ιητών-απογραφή 2001.

2.3 Οικονομία του νησιού

Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι περίπου οι 1.102 κάτοικοι του νησιού και οι περισσότεροι από αυτούς απασχολούνται στον τριτογενή τομέα περίπου το 73%, κυρίως στον τουρισμό. Στην συνέχεια ακολουθεί η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα με 16% και τέλος η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα περίπου 11%.

Κατά την δεκαετία του 1940 οι οικονομικές δραστηριότητες στην Ίο δεν ήταν οι ίδιες με σήμερα η κύρια απασχόληση του μεγαλύτερου ποσοστού του νησιού ήταν στραμμένη στην γεωργία, την κτηνοτροφία και την μελισσοκομία. Υπήρχαν αρκετά

μεγάλες καλλιεργήσιμες εκτάσεις γης με σιτάρι, βαμβάκι, πατάτες, φασόλια, κρεμμύδια, αμπέλια, καπνά, λαχανικά, κηπευτικά, σύκα. Οι κάτοικοι περιποιούταν πολύ τα χωράφια τους και βοηθούσαν στις δουλειές όλα τα μέλη της οικογένειας όπως στο σκάψιμο, στο θέρισμα, στο θειάφισμα, το μάζεμα, το ζευγάρι και άλλες εργασίες. Τα χωράφια ήταν έξω από την χώρα και οι κάτοικοι του νησιού έφευγαν για αρκετούς μήνες από την χώρα το καλοκαίρι. Είχαν κοντά στα κτήματα τους φτιαγμένο ένα πολύ μικρό μέρος σαν καλύβα για να μένουν, σηκώνονταν πολύ πρωί και το κάθε ένα μέλος την οικογένειας ασχολιόταν με μια συγκεκριμένη εργασία.

Στην Ίο όπως και σε άλλα νησιά των Κυκλάδων χρησιμοποιούσαν κάποιες τεχνικές για την καλλιέργεια κηπευτικών, όσπριων, αμπελιών και άλλων ειδών. Από αυτές η πιο γνωστή είναι οι «πεζούλες» όπου είναι μικρά τοίχοι λιγότερο από ένα μέτρο φτιαγμένα από πέτρες τα οποία λειτουργούσαν από την μία σαν χωρίσματα από το χωράφι του ενός κατοίκου με του άλλου και από την άλλη βοηθούσαν στην συγκράτηση του νερού της βροχής. Έτσι το νερό της βροχής δεν έφευγε και παρέμενε εσωτερικά των τοιχωμάτων στο χώμα βοηθώντας έτσι τους αγρότες στην καλλιέργεια, αν κάποιος κοίταγε τις πεζούλες από μακριά είχαν την μορφή σκαλοπατιών. Αρκετές οικογένειες νοίκιαζαν γη για να καλλιεργήσουν με αντάλλαγμα τις περισσότερες φορές να δώσουν ένα μέρος από την καλλιεργήσιμη σοδιά στους ιδιοκτήτες των χωραφιών. Τα κέρδη από τις καλλιέργειες δεν ήταν μεγάλα, πολλές φορές μάλιστα ήταν αρκετά μόνο για τις ανάγκες τις ίδιας της οικογένειας, λίγο μεγαλύτερα κέρδη από εκείνα της γεωργίας φαίνεται πως είχε ο τομέα της κτηνοτροφίας. Πολλές οικογένειες μάλιστα για να μπορέσουν να γλυτώσουν έξοδα με την απασχόληση ξένων ατόμων στα χωράφια τους δημιουργούσαν συμφωνίες με μία ή με περισσότερες οικογένειες έτσι ώστε όλοι μαζί να έχουν την πλήρη εκμετάλλευση των κτημάτων τους αλλά και των ζώων τους.

Σύμφωνα με τον Κωστόπουλο (1909) η Ίος σε ένα έτος με καλή σοδειά παράγει 300.000 – 350.000 κιλά Σμιγού και Κριθαριού δηλαδή 530.000 οκάδες (ήταν τότε η μονάδα μέτρησης μάζας, σήμερα αναφερόμαστε σε κιλά). Η παραγωγή λαδιού κατά το έτος 1904 έφτασε τις 93.000 οκάδες, εκτός από 50.000 οκάδες που χρησιμοποιήθηκαν ως έγγιστα λαδιού για οικιακή χρήση. Κατά το έτος 1907 το λάδι έφτασε τις 60.000 οκάδες. Η Ίος είχε 50.000 ελαιόδεντρα σε όλη την έκταση της και για την άντληση λαδιού υπήρχε ένα υδραυλικό ελαιοτριβείο. Ετησίως παράγονταν περίπου 120.000 οκάδες οίνου εκλεκτής ποιότητας. Επίσης παράγονταν σιγάμια,

σύκα, μέλι εξαιρετικής ποιότητας, πεπόνια και καρπούζια που γίνονται εξαγωγή στη Θήρα. Τα αιγοπρόβατα ήταν περισσότερα από 7.000, εκ των οποίων τα 3.000 ήταν πρόβατα. Επίσης είχε περισσότερα από 2.000 αγελάδες, βόδια και δαμάλες.

Εκτός όμως από την γεωργία και την κτηνοτροφία οι ντόπιοι ασχολιόντουσαν και με άλλες εργασίες:

- Το νησί είχε τρία σιδηρουργία κατασκευής γεωργικών εργαλείων.
- Ένα μικρό ορυχείο εξόρυξης χαλαζία.
- Υπήρχε υπερεπάρκεια καύσιμης ύλης, μέρος της οποίας εξαγόταν στα γύρω νησιά και ιδιαίτερα στη Σαντορίνη, όπως συνάγεται από μαρτυρίες γηραιών Ιητών. Οι οποίοι αναφέρουν ότι έρχονταν μικρά καΐκια και βάρκες στην Ψάθη, στην Αγία Θεοδότη και άλλες περιοχές μεταφέροντας ξύλα. Προτιμούσαν τις ελιές, τις κουμαριές, τους σκίνους και τους αραιούς τα οποία ζύγιζαν με το καντάρι.
- Υπήρχε ένα εργοστάσιο περίπου την δεκαετία του 1960 το οποίο κατασκεύαζε οπτικά και βοήθησε την τοπική κοινωνία απασχολώντας περίπου εκατό άτομα από αυτά τα περισσότερα ήταν κυρίως γυναίκες.
- Εργοστάσιο παρασκευής λουλουδιών και στέφανα από λουλούδια για γάμους, το ονομαζόμενο "Τα ανθάκια".

Στο νησί υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός πέτρινων λευκών με μπλε πόρτα στρογγυλών ανεμόμυλων με σκεπή από ξύλα και χόρτα σε μορφή κώνου οι περισσότεροι από αυτούς ήταν στην περιοχή που σήμερα ονομάζετε Μύλοι σε πολύ μικρή απόσταση από την χώρα. Εκεί οι ντόπιοι κατέφευγαν για το άλεσμα των σιτηρών και την μετατροπή τους σε αλεύρι το οποίο ήταν χρήσιμο για τα νοικοκυριά στην Παρασκευή ζυμαρικών, γλυκών αλλά και ψωμιού. Στην χώρα μάλιστα υπήρχαν δεκαπέντε παραδοσιακοί φούρνοι οι οποίοι ήταν διάσπαρτοι μέσα στο χωριό και ο κάθε ένας από αυτούς εξυπηρετούσε μία γειτονιά κάθε φούρνος είχε τον μάστορα και τον παραγιό ο οποίος εκτός από την βοήθεια που πρόσφερε στον φούρνο βοήθαγε και τις ενορίτισσες του χωριού να μεταφέρουν τα ζυμωμένα ψωμιά στον φούρνο αλλά και τα ψημένα πίσω στο σπίτι. Κάθε φούρνος είχε 20 – 30 ενορίτισσες και έψηνε 60 – 80 οκάδες ψωμί τη φουρνιά. Οι ντόπιες γυναίκες έφτιαχναν το ψωμί στο σπίτι τους σχεδιάζοντας η κάθε μία ένα δικό της σχέδιο στο ψωμί για να μπορούν να το ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες και το πήγαινε κάθε Σάββατο στον φούρναρη και το

έψηνε και ως αντάλλαγμα δεν του έδιναν χρήματα αλλά ένα μέρος από το ψωμί όπου αυτός στην συνέχεια το μεταπωλούσε σε άλλους κατοίκους. Με τα χρόνια βέβαια οι παραδοσιακοί φούρνοι σταμάτησαν να λειτουργούν λόγω της βελτίωσης των συνθηκών ζωής των κατοίκων, έτσι οι γυναίκες σταμάτησαν να ζυμώνουν ψωμιά. Την θέση των παραδοσιακών φούρνων πήραν οι τρεις φούρνοι που λειτουργούν μέχρι και σήμερα στο νησί από ιδιώτες ντόπιους στους οποίους η αγορά ψωμιού πλέον γίνεται με χρήματα.

Περίπου την δεκαετία του 50' στο νησί υπήρξε μεγάλη μεταναστευτική κίνηση προς άλλες περιοχές και κυρίως προς την πρωτεύουσα. Ο κύριος λόγος αυτού του είδους φυγής εκτός του νησιού ήταν η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και η οικονομική ενίσχυση της οικογένειας στο νησί. Άλλοι λόγοι που επηρέασαν αυτήν την απόφαση ήταν η αργή εξέλιξη της γεωργίας, διάφορες πολιτικές συνθήκες εκείνης της εποχής όπως εξορία και εμφύλιους πολέμους αλλά και η μηδαμινή εξέλιξη κυρίως του νεαρού πληθυσμού του νησιού. Τα άτομα που μετανάστευαν ήταν κυρίως νεαρά άτομα που είτε έφυγαν από το νησί και δεν ξανά γύρισαν ακολουθώντας έναν διαφορετικό τρόπο ζωής εκτός νησιού είτε ήταν άτομα τα οποία έφευγαν από το νησί για ένα χρονικό διάστημα στέλνοντας τακτικά μέρος του μισθού στην οικογένεια πίσω στο νησί. Στην Αθήνα οι δουλειές που συνήθιζαν να κάνουν τα κορίτσια ήταν οικιακοί βοηθοί σε διάφορα σπίτια, ενώ τα αγόρια ως βαρελοποιοί ή ακόμη και χτίστες λόγω της μεγάλης τότε οικοδομικής δραστηριότητας που υπήρχε στην πρωτεύουσα.

Την ίδια περίοδο ένας μεγάλος αριθμός ντόπιων στράφηκαν προς την ναυτιλία. Πολλά νεαρά παλικάρια για να βοηθήσουν οικονομικά τις οικογένειες τους δούλευαν στα πλοία και για τους περισσότερους οι οικογένειες τους έκαναν να τους δουν πολύ καιρό μπορεί και χρόνια. Αυτό γινόταν γιατί τα ταξίδια που έκαναν συνήθως ήταν υπερατλαντικά όπως Αυστραλία, Γερμανία, Αφρική, Πορτογαλία. Πολλά μάλιστα από αυτά τα άτομα που επέλεξαν την ναυτιλία δεν ξανά γύρισαν ποτέ μόνιμα στο νησί επιλέγοντας να φτιάξουν μία καινούργια αρχή είτε δημιουργώντας οικογένειες στο εξωτερικό είτε γιατί έβλεπαν ότι εκεί είχαν μια καλύτερη ποιότητα ζωής αλλά και περισσότερες επιλογές εργασίας, όμως ποτέ δεν ξέχναγαν την οικογένεια που είχαν αφήσει πίσω στο νησί και κάθε μήνα έστελναν ένα μέρος των χρημάτων που κέρδιζαν αλλά και διάφορα δώρα για να έχουν οι δικοί τους άνθρωποι μία πιο άνετη ζωή.

Αυτού του είδους η μετανάστευση των ντόπιων είτε στην πρωτεύουσα είτε στο εξωτερικό διευκόλυνε κάποια άλλα νέα παιδιά τα οποία έπαιρναν και εκείνα την απόφαση να εγκαταλείψουν το νησί για ένα καλύτερο αύριο διότι φεύγοντας, τους περίμεναν στους τόπους υποδοχής συγγενείς και οικογενειακοί φίλοι οι οποίοι τους βοήθησαν να προσαρμοστούν, να τους βρουν έναν τόπο διαμονής και πολλές φορές έναν τόπο εργασίας. Μάλιστα στην πρωτεύουσα ιδρύθηκε ο σύνδεσμος Ιητών το 1924 ο οποίος δεν άφησε να κοπούν οι δεσμοί των κατοίκων του νησιού με αυτούς που έφυγαν και έμεναν πλέον στην Αθήνα. Ήδη όμως από το τέλος της δεκαετίας του 50' ο ετήσιες ναυτολογήσεις πέφτουν κατακόρυφα και η πτώση αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ενδεικτικό μάλιστα της μειωμένης σημασίας της ναυτιλίας σήμερα είναι ότι οι ναυτικοί αποτελούν περίπου το 7 % του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ το 1950 αποτελούσαν αντίστοιχα το 14 %. Οι αιτίες συνδέονται με τον Τουρισμό, ενώ και η κρίση της διεθνούς ναυτιλίας μετά το 1975 φαίνεται ότι οδήγησε πολλούς ναυτικούς στην απόφαση να στραφούν στις τουριστικές επιχειρήσεις.

2.3.1 Τουρισμός: Ιστορική αναδρομή και εξέλιξη

Σήμερα η οικονομία του νησιού κατά το μεγαλύτερο ποσοστό βασίζεται στο τουρισμό και ένα μικρό μέρος του πληθυσμού ασχολείται με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Ο τουρισμός πρωτοεμφανίζεται στις Κυκλάδες και ειδικότερα στην Ίο

με την έννοια του αισθητού ρεύματος και των πρώτων επισκεπτών την περίοδο της πρώτης οικονομικής ανάπτυξης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η τουριστική ανάπτυξη άρχισε το 1960 με σχεδόν μηδενική υποδομή. Οι αφίξεις των τουριστών αυξήθηκαν με εντυπωσιακούς ρυθμούς αν και η υποδομή αρχικά ήταν μέτρια. Βασικοί παράγοντες ελκυστικότητας ήταν το εξαιρετικό κλίμα, η ηλιοφάνεια και η θερμοκρασία. Επίσης σημαντικός παράγοντας ήταν το πολύ όμορφο φυσικό περιβάλλον με τις όμορφες παραλίες και τα καθαρά νερά καθώς και το αρχικά δομημένο περιβάλλον (παραδοσιακοί οικισμοί). Τα πρώτα ξενοδοχειακά συγκροτήματα και η ανάπτυξη του τουρισμού στην «βιομηχανική» του μορφή εμφανίζονται. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '60 αρχίζουν να δημιουργούνται τα πρώτα ξενοδοχεία στην περιοχή του Λιμανιού και της Παντάνασσας, που ανήκουν σε ντόπιους, και ξεκινούν τη λειτουργία τους δύο ξενοδοχεία στις περιοχές

Μαγναναριού και Μυλοπότα, με Γάλλους ιδιοκτήτες, απευθυνόμενα κυρίως σε Γάλλους τουρίστες. Το 1966, εγκαινιάζεται η λειτουργία τριάντα μπανγκαλόου στο Μαγνανάρι από την εταιρεία «Μαγνανάρι – Τουριστικά Επιχειρήσεις» για τη φιλοξενία ευκατάστατων αλλοδαπών: «Η επιχείρηση προσφέρει μεταξύ άλλων θαλάσσιο σκι, εξοπλισμό για υποβρύχιο ψάρεμα και θαλάσσιες εκδρομές, προβλήτα, σκάφη και γιοτ». Δύο τουριστικά γραφεία του εξωτερικού ενοικιάζουν τρία ξενοδοχεία, απευθυνόμενα τα δύο πρώτα σε Γάλλους και το τρίτο σε Σκανδιναβούς.

Ακόμη παρατηρήθηκαν φαινόμενα τουριστικής ανάπτυξης όπως ο τουρισμός των μεμονωμένων ταξιδιωτών και η ήπια μορφή τουριστικής αξιοποίησης με τη χρήση ενοικιαζόμενων χώρων κατά την θερινή περίοδο. Την ίδια δεκαετία μάλιστα την εμφάνιση στο νησί έκανε το κίνημα των χίπις οι οποίοι λάτρεψαν τον επίγειο παράδεισο την Ίο. Έμεναν σε σκηνές συνήθως κοντά σε παραλίες ή μέσα στα βράχια σε φυσικές σπηλιές εκμεταλλευόμενοι όλο το φυσικό πλούτο του νησιού με τις πανέμορφες παραλίες παρέχοντας τους ψυχική και σωματική ηρεμία, δημιουργούσαν παρέες μεταξύ τους και διασκεδάζαν με τον δικό τους ξεχωριστό τρόπο.

Παράλληλα όμως γίνονται αρκετές επενδύσεις στο νησί και πωλήσεις παραλιών αρκετοί μάλιστα ήταν οι γνωστοί Έλληνες η οποίοι θέλησαν να επενδύσουν στο νησί ανάμεσα τους είναι και ο γνωστός ζωγράφος Γαΐτης ο οποίος βοήθησε στο να γίνει το νησί γνωστό στο εξωτερικό. Μεγάλος ήταν όμως και το ενδιαφέρον του Δήμου Ιητών στο να προσελκύσει κόσμο από το εξωτερικό και περισσότερο από τις χώρες της Γαλλίας, Αγγλίας, Γερμανίας και Σκανδιναβίας όπου γέμιζαν το νησί κάθε καλοκαίρι κάνοντας διάφορες δραστηριότητες όπως ψάρεμα και κυνήγι θηραμάτων.

Όσοι επένδυσαν στο να φτιάξουν ενοικιαζόμενα είχαν μηδαμινή επαγγελματική εμπειρία αλλά και συμπεριφορά. Η ενασχόληση με τα ενοικιαζόμενα δωμάτια ήταν ένας τρόπος για να αυξηθεί το οικογενειακό εισόδημα. Τα δωμάτια εσωτερικά ήταν πολύ απλά συνήθως με ένα κρεβάτι, τουαλέτα δεν υπήρχε στο δωματίου έτσι τους τουρίστες εξυπηρετούσε μία εξωτερική τουαλέτα κοινόχρηστη

για όλα τα δωμάτια. Μάλιστα λόγω του μικρού αριθμού δωματίων στο νησί αρκετοί ντόπιοι όταν δεν είχαν κενά δωμάτια να βάλουν τους τουρίστες τους παραχωρούσαν ένα μικρό σημείο στην ταράτσα με ανταμοιβή και την επόμενη μέρα αν υπήρχε κάποιο κενό δωμάτιο τους το έδιναν. Τα άτομα που επισκέπτονταν το νησί ήταν διάφορων ηλικιών τα περισσότερα νεαρής ηλικίας 18-25 φοιτητές η απόφοιτοι πανεπιστημίων.

Βλέποντας οι ντόπιοι ότι ο τουρισμός έχει ανοδική τάση όλο και περισσότεροι μπήκαν στον πειρασμό να φτιάξουν δικά τους ενοικιαζόμενα δωμάτια έτσι με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν πολλές θέσεις εργασίας και πολλοί νέοι δούλευαν ως κτίστες. Από το 1970 βλέπουμε ότι αρκετοί είναι οι αγρότες οι οποίοι βλέπουν ότι η αγροτική εργασία δεν τους επιφέρει αρκετά χρήματα και έτσι αρχίζουν σταδιακά να εγκαταλείπουν τη γη στρέφοντας το ενδιαφέρον τους στον τουρισμό επενδύοντας στην δημιουργία καταστημάτων, εστιατορίων, νυχτερινών κέντρων διασκέδασης και άλλων εγκαταστάσεων. Όλα αυτά είχαν σαν σκοπό την εγκατάλειψη παραδοσιακών επαγγελμάτων όπως του βαρελοποιού, του σιδερά, του υποδηματοποιού και την στροφή όλων στο “εύκολο χρήμα”. Μάλιστα την ίδια χρονολογία αρκετοί ντόπιοι οι οποίοι είχαν φύγει από το νησί επιστρέφουν λόγω της ανάπτυξης του τουρισμού προσπαθώντας και αυτοί να επωφεληθούν δουλεύοντας σε δικές τους επιχειρήσεις ή γνωστών τους προσφέροντας στο νησί τρόπους βελτίωσης του τουριστικού προϊόντος λόγω των εμπειριών τους που είχαν πάρει από τους διάφορους τόπους που διέμεναν. Η αγροτική εργασία όπως ήταν φυσικό πέρασε σε δεύτερη μοίρα και μόνο κάποια ηλικιωμένα άτομα ήταν αυτά που συνέχιζαν να ασχολιόνται και φυσικά η παραγωγή ήταν πολύ μικρή.

2.3.2 Η μορφή του τουρισμού σήμερα

Από το 1980 και μετά το νησί έχει την μορφή που έχει και σήμερα εισέρχεται στο στάδιο της μαζικής τουριστικής ανάπτυξης, ως αποτέλεσμα της αυξημένης ζήτησης των τοπικών πόρων, φυσικών και πολιτιστικών, στην παγκόσμια αγορά της αναψυχής. Ο αριθμός των ενοικιαζόμενων δωματίων σταδιακά αυξανόταν όλο και περισσότερο και ήταν πολλοί ξένοι εκτός νησιού Έλληνες αλλά και αλλοδαπούς που θέλησαν να έρθουν και να επενδύσουν στο νησί κυρίως στην δημιουργία καταστημάτων, κλαμπ, fast food και άλλων παρόμοιων καταστημάτων. Σήμερα η οικονομική ανάπτυξη της Ίου βασίζεται κυρίως στον τομέα του τουρισμού. Ο

τουρισμός στην Ίο είναι μαζικός θαλάσσιος τουρισμός με χαμηλή κατά κεφαλή δαπάνη, και χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα. Οι σχεδόν μισές επιχειρήσεις ανήκουν σε ξένους αυτό έχει ως αποτέλεσμα από την μία νέες ενδιαφέρουσες ιδέες να συμβαδίζουν με τις παραδοσιακές και από την άλλη ένα μεγάλο μέρος των χρημάτων με την λήξη της καλοκαιρινής σεζόν να φεύγει εκτός νησιού και να μην παραμένει στο νησί βοηθώντας έτσι την τοπική οικονομία.

Η μορφή της επιχειρηματικής δράσης εμφανίζει θεαματικές μεταβολές, με την καθοδήγηση και την ανάπτυξη επενδύσεων σε περιοχές οι οποίες μέχρι πρότινος δεν είχαν αξιοποιήσει τις δυνατότητές τους (Μαγγανάρι, Αγία Θεοδότη). Χωρίς να αποφεύγεται κατ' ανάγκη το ρίσκο, αναβαθμίζεται το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν, ανανεώνεται το περιεχόμενο των παρεχόμενων υπηρεσιών και εμπλουτίζεται με νέες δραστηριότητες, οι οποίες έχουν ως στόχο τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από πλευράς συναλλάγματος. Μολονότι οι οικογενειακού τύπου επιχειρήσεις, όπου συμμετέχουν στενοί συγγενείς, συνεχίζουν να είναι οι επικρατέστερες, σταδιακά, η συλλογικότητα στην εργασία περιορίζεται και αντικαθίσταται από τη μεμονωμένη προσφορά, γεγονός που σημαίνει αυτόματα και πρόκριση της έννοιας του ατομικού εισοδήματος έναντι του οικογενειακού.

Η Ίος ταυτίζεται με το είδος του μαζικού τουρισμού της παραλίας. Είναι στην αρχή της κρίσης που καταγράφεται με την μείωση των αφίξεων και αναζητά το νέο τουριστικό προϊόν ώστε να διαφοροποιηθεί κυρίως από τα άλλα νησιά. Η ήδη υπάρχουσα υποδομή και βασικά η δόμηση της περιοχής για κατασκευή τουριστικών υποδομών και γενικά η χρήση του χώρου (εδάφους) θα πρέπει να θεωρείται μη αναστρέψιμη ενέργεια και άρα πόρος μη ανανεώσιμος αφού παρουσιάζει τεράστια κόστη και ανυπέρβλητες δυσκολίες για να προσαρμοστεί στην νέα ζήτηση του διεθνούς τουριστικού ρεύματος.

Το νησί της Ίου χαρακτηρίζεται ως πολύ μικρό νησί με βάση τον πληθυσμό του αλλά και με βάση την έκταση του η Ίος χαρακτηρίζεται μικρό προς μεσαίο νησί. Η ταξινόμηση αυτή βοηθά στο να υιοθετηθεί το αντίστοιχο μοντέλο ανάπτυξης, οι μεγάλες κατασκευές ή ακόμη η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών μόνο στιγμιαία και παροδικά μπορεί να θεωρηθεί επιτυχία. Είναι ανάγκη για στροφή στον ποιοτικό τουρισμό και στις ιδιαίτερες κατασκευές τόσο στην άμεσα τουριστική

υποδομή όσο και στην έμμεσα συνδεδεμένη με τον τουρισμό. Οι περιοχές που προσελκύουν τουρίστες λόγω του ιδιαίτερου φυσικού κάλους είναι:

(1) Τα ερείπια του Μεσαιωνικού Κάστρου 14^{ου} αρχές 15^{ου} αιώνα, στο λόφο της

Χώρας

(2) Η αρχαία πόλη της Ίου

(3) Οι εκκλησίες

(4) Το θέατρο «Οδυσσέας Ελύτης»

(5) Οι ανεμόμυλοι

(6) παραλίες και γραφικές ακρογιαλιές

2.3.3 Τουριστικοί πόροι

Το πρώτο που είναι απαραίτητο να ερευνηθεί και να αναλυθεί είναι οι πόροι της τουριστικής έλξης που διαθέτει το νησί και το αντίστοιχο δυναμικό που καλείται να υποδεχθεί το τουριστικό ρεύμα. Το ξενοδοχειακό δυναμικό περιλαμβάνει ξενοδοχειακές μονάδες μικρής σχετικά κλίμακας (με μέσο αριθμό 60 κλινών) ενώ δεν υπάρχει η μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα που με βάση τα διεθνή πρότυπα απαιτεί πάνω από 250 κλίνες. Η αναλογία μεταξύ ξενοδοχειακών καταλυμάτων και άλλων καταλυμάτων δεν είναι απόλυτα γνωστή αφού υπάρχουν ενοικιαζόμενα δωμάτια που παραμένουν εκτός της καταγραφής του ΕΟΤ.

Ξενοδοχειακό δυναμικό κατά κατηγορία:

Τύπος/Κατηγορία	Β Τάξεως	Γ Τάξεως	Δ Τάξεως	Ε Τάξεως	Σύνολο
Ξενοδοχεία	6	25	4	7	42
Δωμάτια	204	641	58	116	1.019
Κλίνες	399	1.221	115	230	1.965

Πηγή: ΕΣΥΕ (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος)-Έτος 2003.

Σχετικά πρόσφατα υπάρχει ζήτηση για τουριστική παραθεριστική κατοικία που διαφοροποιείται από το μόνιμο δεύτερο σπίτι κυρίως των ημεδαπών. Οι

δυσκολίες σε νομοθετικό και χωροταξικό επίπεδο έχουν καταστήσει δυσχερή την υλοποίηση επενδύσεων για ανάπτυξη σύνθετων τουριστικών υποδομών. Πρόσφατα κατατέθηκε πρόταση σχέδιο για το θέμα αυτό που κατατάσσει την Ίο στα νησιά με δυνατότητες ήπιας αξιοποίησης.

Η εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού στα τουριστικά επαγγέλματα δεν είναι ιδιαίτερα υψηλή και παρουσιάζει δυσκολίες για την επίσημη καταγραφή, αρκετοί αλλοδαποί μάλιστα χωρίς καμία γνώση και πολλές φορές χωρίς επαγγελματική εμπειρία καταφθάνουν στο νησί την καλοκαιρινή περίοδο και εργάζονται σε διάφορες τουριστικές επιχειρήσεις προσφέροντας υπηρεσίες στους τουρίστες. Μετά το πέρας της σεζόν περίπου τέλος Οκτωβρίου αρχές Νοεμβρίου εγκαταλείπουν τα νησί. Αυτή η σύνθεση στο τομέα των απασχολουμένων οδηγεί σε ένα οικονομικό αποτέλεσμα με εισροές από τον τουρισμό που δεν παραμένουν στο νησί και έτσι δεν γίνονται αρκετές επενδύσεις από τα χρήματα που το ίδιο το νησί παράγει. Οι υπόλοιπες υπηρεσίες έκτος του ύπνου και εστίασης είναι σε πολύ αρχικό στάδιο. Αν και τα τελευταία χρόνια γίνονται κάποιες προσπάθειες από ιδιώτες αλλά και από τον Δήμο με διάφορες πολιτισμικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

2.3.4 Πόροι τουριστικής έλξης και εναλλακτικές μορφές τουρισμού

➤ 2.3.4.1 Θρησκευτικός τουρισμός-Παναγύρια

Η Ίος υπάγεται στη Μητρόπολη Θήρας και οι κάτοικοι της είναι όλοι Χριστιανοί Ορθόδοξοι σε αντίθεση με άλλα νησιά του Αιγαίου, όπως στη Σαντορίνη και στη Σύρο, όπου υπάρχουν ακόμα Καθολικοί. Πολλές από τις εκκλησίες της Ίου έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέες ως ιστορικά μνημεία κυρίως των μεταβυζαντινών χρόνων, αφού αποτελούν τυπικά δείγματα νησιωτικής ναοδομίας των Κυκλάδων [Σπαρτίνου, 2004]. Ορισμένες από τις εκκλησίες της Ίου που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέες ως Ιστορικά Μνημεία είναι:

- Η παναγία η Γκρεμιώτισσα
- Η Αγία Ειρήνη, στο Λιμάνι
- Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, στη Χώρα
- Η Αγία Αικατερίνη, στη Χώρα
- Ο Άγιος Νικόλαος – Λαζάρου, στη Χώρα
- Η Παναγία Χρυσοπηγή, στη Χώρα

- Ο Ευαγγελισμός, στη Χώρα
- Ο Άγιος Νικόλαος – Αγία Βαρβάρα, στη Χώρα
- Ο Άγιος Νικόλαος

Η τοπική παράδοση θέλει τον αριθμό των εκκλησιών να ανέρχεται στις τριακόσιες εξήντα πέντε, όσες και οι ημέρες ενός χρόνου, αριθμός που στα τέλη της δεκαετίας του 1960 μειώνεται σημαντικά, μια που οι περισσότερες είναι ερειπωμένες και γκρεμισμένες. Οι περισσότερες εκκλησίες ανήκουν σε οικογένειες βρίσκονται σκορπισμένες σε διάφορα σημεία του νησιού και είναι κτισμένες από πέτρα και πηλό. Πολλές οικογένειες μάλιστα θεωρούσαν ότι οι άγιοι που είχαν, προστάτευαν αυτούς και τα ζώα τους από κακοτυχία και το κακό μάτι. Οι μεγαλύτερες εκκλησίες στο νησί είναι η Αγία Ειρήνη η οποία είναι η πρώτη εκκλησία που αντικρίζει ένας ταξιδιώτης με την άφιξη του στο νησί καθώς είναι κτισμένη επάνω στα βράχια στην είσοδο του λιμανιού. Η εκκλησία της Αγίας Θεοδότης η οποία βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα από την χώρα και για την οποία η συγκεκριμένη περιοχή έχει πάρει την ονομασία της. Ο Άγιος Ιωάννης στην περιοχή Κάλαμο, η Παναγία στο Παλιόκαστρο και ο Άγιος Ιωάννης στην Ψάθη. Ο ρυθμός που κυριαρχεί στη Χώρα της Ίου είναι η «Βασιλική μετά τρούλου», ρυθμός αυτός είναι διαδεδομένος στην Ανατολή και στη Δύση από την εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι την εποχή του Ιουστινιανού. Το όνομα και ο ρυθμός προήλθαν από το συνηθισμένο στους Ρωμαίους τύπο των βασιλικών στοών που χρησίμευαν ως δικαστήρια και τόποι αγοράς. Μερικές εκκλησίες μέσα στη Χώρα και στα περίχωρα, και σχεδόν όλα τα ξωκλήσια ακολουθούν το ρυθμό της «Βασιλικής».

Μορφολογικά μπορούμε να χωρίσουμε τις εκκλησίες της Ίου σε τρεις κατηγορίες:

1. Ορθογώνια παραλληλόγραμμα σχήματα χωρίς καμπύλη, χωρίς τρούλο, χωρίς ανάταση, αλλά με ένα υπέροχο μέτρο ταπεινότητας και απλότητας που λειτουργεί έτσι ώστε υποβάλλει τους πιστούς στο περιβάλλον του σπηλαίου της Βηθλεέμ.

2. Οι μονόκλιτες εκκλησίες, οι πλέον διαδεδομένες μέσα και έξω από τη Χώρα.

3. Βυζαντινές με τρούλο και σταυρό.

Κάθε χρόνο από τα πιο παλιά χρόνια διεξάγονται πανηγύρια την παραμονή της ονομαστικής εορτής πολλών αγίων. Σε κάθε πανηγύρι μπορεί να γευτεί ο επισκέπτης διαφορετικές συνταγές με βάση το κρέας, οι οποίες μαγειρεύονται στο χώρο της εκδήλωσης με παραδοσιακό τρόπο που μόνο οι Νιώτες γνωρίζουν. Οι επίτροποι της εκκλησίας λίγες μέρες πριν καθαρίζουν, “νταμόνουν” (βάφουν με ασβέστη τις παραδοσιακές λεπτές γραμμές στα σκαλοπάτια και γύρω από τις πλάκες στο έδαφος) και στολίζουν την εκκλησία με σημαιάκια, την παραμονή της ονομαστικής εορτής από πολύ νωρίς σε μεγάλα καζάνια μαγειρεύουν το κρέας σε σούπα. Το βράδυ όλοι μεταφέρονται με ιδιωτικά αμάξια ή λεωφορεία του Δήμου στην εκκλησία, μετά την λειτουργία όλος ο κόσμος σερβίρεται μέσα σε πήλινα πιάτα την σούπα αλλά και διάφορους τοπικούς μεζέδες που έχουν ετοιμάσει οι πιστοί. Το γλέντι ανάβει σε όλα τα πανηγύρια του νησιού με νησιώτικους χορούς και μουσική. Ταυτόχρονα λαμβάνουν χώρα και διάφορα παραδοσιακά δρώμενα όπως για παράδειγμα οι φωτιές και τα πικάντικα στιχάκια που συνοδεύουν τον Κλείδωνα. Παλαιότερα οι κάτοικοι μεταφέρονταν στα πανηγύρια με γαϊδουράκια ακολουθώντας όλοι τα μονοπάτια όπως αναφέρουν κάτοικοι «έβλεπες ουρές από γαϊδούρια το ένα πίσω από το άλλο να ανεβαίνουν τα βουνά» τα γλέντια διαρκούσαν όλο το βράδυ κανένας δεν έφευγε, όλοι διανυχτέρευαν σε μικρές καλύβες που είχαν οι εκκλησίες και το πρωί πήγαιναν στην λειτουργία και έπειτα έτρωγαν μεσημεριανό. Σήμερα ένας μικρός αριθμός πιστών διανυχτερεύει στην εκκλησία οι περισσότεροι αργά το βράδυ επιστρέφουν με τα αυτοκίνητα τους σπίτια τους.

Τα πανηγύρια που διεξάγονται στο νησί είναι στις 24 Ιουνίου τον Αϊ-Γιάννη τον Κλείδωνα στον Πύργο, στις 15 Αυγούστου την Κοίμηση της Θεοτόκου στην Γκρεμιώτισσα στην Χώρα, στις 29 Αυγούστου τον Αϊ-Γιάννη στον Κάλαμο και τον Αϊ- Γιάννη της Ψάθης και στις 8 Σεπτεμβρίου τη Γέννηση της Παναγίας στη Αγία Θεοδότη και στο Παλιόκαστρο. Επίσης γίνονται και τα μικρότερα πανηγύρια της Αγίας Βαρβάρας, του Αγίου Γεωργίου στα Βουρλιδάκια και του Αϊ-Βλάσση, που όμως δεν στερούν σε τίποτα από τα μεγάλα πανηγύρια.

➤ 2.3.4.2 Θαλάσσιος τουρισμός

Η Ίος διαθέτει 87 χιλιόμετρα ακτογραμμής, εκ των οποίων 32 χιλιόμετρα αμμουδιών. Αξίζει να αναφερθούμε στην απέραντη χρυσαφένια αμμουδιά του

Μυλοπότα με την καταγάλανη θάλασσα, αλλά και με κάθε είδους άνεση (θαλάσσια σπορ, φαγητό, μετακίνηση, καταλύματα). Είναι η μόνη μεγάλη σε έκταση παραλία σε μικρή απόσταση από την χώρα έτσι το καλοκαίρι το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών που επισκέπτεται το νησί επιλέγει τον Μυλοπότα για τις καλοκαιρινές βουτιές στην θάλασσα. Περίπου 25 χιλιόμετρα από την χώρα τις εντυπώσεις κερδίζει και η παραλία του Μαγγαναριού με μία καταπληκτική αλληλουχία πέντε κολπίσκων – παραλίων με χρυσή άμμο και πάνω από όλα κρυστάλλινα νερά. Το Μαγγανάρι είναι επίσης μία από τις οργανωμένες παραλίες του νησιού και τα τελευταία χρόνια μάλιστα παρατηρείτε αυξημένη ζήτηση. Αρκετοί τουρίστες για να μπορέσουν να έχουν ένα συγκεκριμένο διάστημα δωμάτιο ενοικιάζουν αρκετούς μήνες πριν λόγω του μικρού αριθμού ενοικιαζόμενων δωματίων και της ζήτησης.

Στο νησί υπάρχουν παραλίες στις οποίες δεν υπάρχει δρόμος τις περισσότερες μπορεί κάποιος να τις επισκεφτεί μέσω θαλάσσης αλλά και ακολουθώντας μικρά μονοπάτια. Στα ανατολικά του νησιού συναντάμε την παραλία του Καλάμου. Πολύ ήσυχη και με πεντακάθαρα νερά, ιδανική για υποβρύχια αναζήτηση. Δίπλα στην παραλία του Καλάμου υπάρχουν οι απομονωμένες παραλίες του Παππά και των Πλακών. Πολλές άλλες παραλίες όπως το Καμπάκι, ο Πλακωτός, το Πεταλίδι, το Νεράκι, τα Διαμούδια, το Σαπουνόχωμα, το Κλήμα, το Πικρί Νερό, λόγω της παρθενικής τους ομορφιάς μπορούν να χαρίσουν υποβρύχιες εξερευνήσεις. Κοντά στο λιμάνι υπάρχει η παραλία Βαλμάς, η Τζαμαρία και η Κουμπάρα. Πλησίον της Χώρας βρίσκεται η πολύ μικρή σε έκταση παραλία Κολιτσάνη και στην Ψάθη λόγω των πολλών κυμάτων μπορεί κάποιος να συναντήσει αρκετούς surfer. Στις πιο οργανωμένες παραλίες του νησιού υπάρχουν θαλάσσια σπορ, όπως κανό, ιστιοσανίδα, ποδήλατο, θαλάσσιο σκι λειτουργεί ακόμη σχολή καταδύσεων ενοικιάζοντας τον απαιτούμενο εξοπλισμό εξερευνώντας τον πλούσιο βυθός. Σε πολλούς δίνετε η δυνατότητα ψαρέματος υποβρύχιο αλλά και από την στεριά, τα ψάρια ανά περιοχή ποικίλουν ανάλογα με την εποχή. Καθημερινά υπάρχουν δρομολόγια με μικρά σκάφοι τα οποία πραγματοποιούν εκδρομές από το λιμάνι του νησιού έως το Μαγγανάρι κάνοντας στάση σε ενδιάμεσες παραλίες. Οι παραλίες στις οποίες είναι εύκολη η πρόσβαση πραγματοποιούνται καθημερινά τακτικά δρομολόγια με ΚΤΕΛ.

Στην Ίο έχουν απονεμηθεί τέσσερις γαλάζιες σημαίες (ενώ στα 24 νησιά των Κυκλάδων υπάρχουν μόνο 22 γαλάζιες σημαίες), για να μπορούν οι λάτρες της

θάλασσας να απολαύσουν τις χρυσαφένιες παραλίες και τα κρυστάλλινα νερά του νησιού με ασφάλεια. Η γαλάζια σημαία είναι διεθνές σύμβολο ποιότητας που απονέμετε όταν πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια που σχετίζονται με την ποιότητα των νερών κολύμβησης, την περιβαλλοντική πληροφόρηση, την περιβαλλοντική διαχείριση, την ασφάλεια, ναυαγοσωστικά, πρώτες βοήθειες, υπηρεσίες και εγκαταστάσεις.

➤ 2.3.4.3 Περιπατητικός Τουρισμός

Αν κάποιος πάρει την απόφαση να αφήσει το μεταφορικό του και να φύγει από το χωριό θέλοντας να ανακαλύψει τις κρυμμένες ομορφιές του νησιού μπορεί να εφοδιαστεί με ένα μπουκάλι νερό και ένα καπέλο για τον ήλιο και να ακολουθήσει τις αμέτρητες πεζοπορικές διαδρομές της Ίου. Υπάρχουν χάρτες στους οποίους κάποιος μπορεί να ανατρέξει και να μελετήσει την διαδρομή που ταιριάζει στις αντοχές του και να ξεκινήσετε μια διαδρομή εξερεύνησης για ίχνη πολιτιστικών στοιχείων του παρελθόντος, θησαυρών της φύσης, μοναδικών εικόνων και αισθήσεων.

Ο Δήμος Ιητών αποκατάστησε λιθόστρωτα μονοπάτια και καθάρισε παραδοσιακά μονοπάτια αιώνων επαναφέροντας διαδρομές του παρελθόντος για να απολαύσουν οι επισκέπτες του νησιού με περιπάτους την κυκλαδική φύση και να γνωρίσουν τα παιδιά τα βήματα των προγόνων τους. Το φυσικό περιβάλλον των Κυκλάδων είναι η πιο πολύτιμη κληρονομιά του νησιού και γίνονται μεγάλες προσπάθειες για να διαφυλαχτεί ο κόπος και ο μόχθος τόσων γενεών καθώς και η διατήρηση της παρθένας φύσης καθαρή, στο μεγαλύτερο μέρος του το νησί καλύπτεται με αναβαθμίδες (ξερολιθιές), που στο παρελθόν συγκέντρωναν το λίγο γόνιμο έδαφος και έδιναν την δυνατότητα στην Κυκλαδική οικογένεια να καλλιεργήσει τη γη και να θρέφει τα παιδιά της.

Κάποιες από τις πιο γνωστές διαδρομές είναι η διαδρομή “Χώρα – Άγιος Σπυρίδωνας – Περιβόλια – Άγιος Πρόκοπας – Πελεκανιά”: Η πρώτη αστική εικόνα του νησιού είναι περιοχή φυσικού ενδιαφέροντος και πλήρως ενταγμένη στο φυσικό τοπίο. Ο Παραδοσιακός Οικισμός της Χώρας Ίου είναι ένα από τα καλύτερα διατηρημένα δείγματα Κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής. Στην περιοχή «Περιβόλια» εντυπωσιάζεσαι από τη βλάστηση και τα καρποφόρα δέντρα, που δεν θυμίζει Κυκλάδες, αλλά περιοχή με πολλά νερά. Στην συγκεκριμένη περιοχή υπάρχει το

εκκλησιάκι του Αγίου Πρόκοπου στο οποίο έχει γίνει προσεγμένη ανάπλαση του χώρου αναδεικνύοντας παλαιότερες κατασκευές που προϋπήρχαν, όπως την πηγή, τις πέτρινες δεξαμενές νερού, το πέτρινο αυλάκι που ποτίζονταν τα περιβόλια και τα κτίσματα. Σε όλο το νησί ένα προσεκτικό μάτι μπορεί να διακρίνει παλιά πέτρινα κτίσματα, τα οποία είναι «κελιά», όπως λένε οι ντόπιοι τις στάνες ή καλοκαιρινές εγκαταλελειμμένες κατοικίες. Υπάρχουν πάρα πολλά πηγάδια που εξασφάλιζαν το πολύτιμο νερό για τις ανάγκες της οικογένειας και των ζώων, καθώς και το πότισμα που μικρού κήπου με τα λαχανικά και τα οπωροφόρα δέντρα. Αν δεν είχε πηγάδι, το νοικοκυριό και τα ζώα έπρεπε να παίρνουν νερό από κάποια κοντινή πηγή.

Η Διαδρομή "Πελεκανιά – Πατέλας Βιγλάρι – Μουσείο Γαϊτή – Θέατρο Οδυσσέα Ελύτη – Ανεμόμυλοι – Χώρα" φυσικά και κάποιος σε αυτή την διαδρομή αναγνωρίζει πολλά κοινά στοιχεία με την προηγούμενη. Πραγματικά και σε αυτή την διαδρομή είναι απόλαυση για τον επισκέπτη η πεζοπορία στα παλιά μονοπάτια του νησιού που δίνουν την δυνατότητα προσέγγισης στις κατοικίες, τις στάνες, τις αναβαθμίδες, τα πηγάδια, τα αλώνια και πολλούς άλλους θησαυρούς από παλαιότερες γενιές. Όλο το νησί είναι γεμάτο με εκπλήξεις σε βότανα, αγριολούλουδα και σπάνια φυτά των Κυκλάδων δεν υπάρχει μόνο η ξερή γη που στο μεγαλύτερο μέρος έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε στα νησιά. Ακόμη δεν λείπουν τα πουλιά (π.χ. γεράκια, θαλασσοκόρακες, κουκουβάγιες) και τα άγρια ζώα (π.χ. σκαντζόχοιροι, άγρια κουνέλια, κουνάβια).). Το Μουσείο Γαϊτή φέρνει σε επαφή τον κάτοικο της Ίου, τον επισκέπτη του νησιού και τον διανοούμενο με την προσωπικότητα και το έργο του καταξιωμένου μοντέρνου ζωγράφου, ενώ ταυτόχρονα σε λίγο καιρό φιλοξενεί περιοδικά και μόνιμα έργα και άλλων επιφανών καλλιτεχνών. Λίγο πιο πάνω βρίσκεται το θέατρο «Οδυσσέας Ελύτης» το οποίο είναι χτισμένο με πέτρα και με Παριανά μάρμαρα στο χώρο της ορχήστρας, έχει θέα όλο το Μυλοπότα και το απέραντο γαλάζιο. Κατηφορίζοντας προς την χώρα βρίσκεται η περιοχή Μύλοι όπου παλιότερα αριθμούσαν δεκατρείς ανεμόμυλοι οι οποίοι διευκόλυναν την καθημερινότητα των ντόπιων εξασφαλίζοντας τους το αλεύρι για το ψωμί τους. Μέχρι σήμερα από αυτούς ο Δήμος έχει αναστηλώσει τους τρεις.

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα διαδρομή είναι η Διαδρομή: Άγιος Πρόκοπος – Περιβόλια – Επάνω Κάμπος – Ελληνικά – Γέφυρα Πρετέση - Σκάρκος – Χώρα. Ο Επάνω Κάμπος ήταν ο παλιός σιτοβολώνας του νησιού και σήμερα μπορεί να χαρακτηριστεί ως γη υψηλής παραγωγικότητας με τις αναβαθμίδες του και το πιο

γόνιμο έδαφος του νησιού. Στην περιοχή Ελληνικά μπορείτε να παρατηρήσετε έξω από το εκκλησάκι της Παναγιάς αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη και με ένα πιο προσεκτικό βλέμμα στο κελί που βρίσκεται δίπλα του θα εντυπωσιαστείτε από το μέγεθος των σχιστολιθικών πλακών που έχουν χρησιμοποιηθεί για την οικοδόμηση του. Το τοπωνύμιο «Ελληνικά» προδιαθέτει για περιοχή με αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Λίγο πιο κάτω υπάρχει ο αρχαιολογικός χώρος του Σκάρκου. Ένα μοναδικό δείγμα της Πρωτοκυκλαδικής Ι και ΙΙ περιόδου (2.800 – 2.700 π.Χ.) το οποίο έφερε στην επιφάνεια η ομάδα της κυρίας Μαρθάρη.

➤ 2.3.4.4 Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός αποτελεί ένα ταξίδι αναζήτησης και επανασύνδεσης του ανθρώπου με τη φύση και την παράδοση, σε αυτή τη μορφή τουρισμού θα ήταν καλό να δοθεί μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Η ξεκούραση, η επαφή με την τοπική κοινωνία και την Κυκλαδική φύση, μπορούν να συνδυαστούν με αγροτουριστικές δραστηριότητες και οι επισκέπτες του νησιού να αποκτήσουν μοναδικές εμπειρίες. Ο περιβαλλοντικά και πολιτιστικά ευαισθητοποιημένος επισκέπτης μπορεί να διακρίνει σπάνια σημάδια και μνημεία της αγροτικής μας κληρονομιάς και με έκπληξη θα διαπιστώσει ότι κάποιες χρήσεις δεν έχουν αλλάξει με το πέρασμα του χρόνου. Οι κτηνοτρόφοι συνεχίζουν να βόσκουν τα κατσίκια τους στο βουνό και να τα αρμέγουν στο «κελί» όπως παλιά με τα χέρια, οι Νιώτες έχουν συνδυάσει την σύγχρονη ενασχόληση με την παροχή υπηρεσιών προς τους επισκέπτες του νησιού με τη διατήρηση κάποιων παραδοσιακών αγροτικών ασχολιών, όπως είναι η μελισσοκομία. Στο νησί της Ίου παράγεται θυμαρίσιο μέλι καταπληκτικής ποιότητας που εκτός από το να το γευτούν οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν και στην συλλογή του, μια και αυτή η διαδικασία γίνεται στα μέσα του καλοκαιριού. Λίγο αργότερα μπορούν να μαζέψουν τα γλυκά σταφύλια και να τα πατήσουν μαζί με τους ιδιοκτήτες των μικρών αμπελώνων που έχουν μείνει στο νησί. Επίσης αν παρατείνετε τις διακοπές τους προς το φθινόπωρο μπορούν να συμμετέχουν και στο μάζεμα των ελιών.

Το τελευταίο διάστημα έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού μάλιστα στην περιοχή Μυλοπότα έχει ξεκινήσει η κατασκευή αγροτουριστικού καταλύματος με την ονομασία “Το νησιώτικο σπίτι” έχει 6 στούντιο με 12 – 15 κλίνες, 2 στρέμματα αμπέλι και 1 στρέμμα ελιές. Ακόμη στην περιοχή Κάμπος έχει δημιουργηθεί βιολογική καλλιέργεια η οποία

περιλαμβάνει, 7 στρέμματα βιολογική καλλιέργεια φιστίκια (Αιγίνης), 7 στρέμματα βιολογική καλλιέργεια ελιά, 2 στρέμματα βιολογική καλλιέργεια κάππαρης, 3 στρέμματα μικρά ελαιόδεντρα υπό ένταξη στη βιολογική καλλιέργεια και 2 στρέμματα σε αγρανάπαυση.

➤ 2.3.4.5 Πολιτιστικός Τουρισμός

Το μεγαλύτερο πολιτισμικό γεγονός στο νησί που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια από το 1990 με πρωτοβουλία του Δήμου Ιητών και του πολιτιστικού συλλόγου "Φοινίκη" είναι τα «ΟΜΗΡΕΙΑ» προς τιμή του μεγάλου ποιητή ο οποίος συνδέεται στενά με το νησί. Τα Ομήρεια ξεκινούν κάθε άνοιξη και τελειώνουν στο τέλος του καλοκαιριού και περιλαμβάνουν διάφορες πολιτισμικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Τα «ΟΜΗΡΕΙΑ» είναι αφιερωμένα σε μικρούς και μεγάλους καθώς κατά την διάρκεια διεξαγωγής τους περιλαμβάνουν φαντασμαγορικά μιούζικαλ, νησιώτικα γλέντια με τοπικές νοστιμιές, θεατρικά σκετς, κλόουν, ταχυδακτυλουργούς, θεατρικές παραστάσεις με την συμμετοχή καταξιωμένων καλλιτεχνών αλλά και συναρπαστικές συναυλίες διάσημων ερμηνευτών του ελληνικού και του ξένου ρεπερτορίου. Οι θεατρικές και μουσικές παραστάσεις διαδραματίζονται στο θέατρο «Ελύτης» ενώ οι υπόλοιπες δραστηριότητες πραγματοποιούνται σε συγκεκριμένα σημεία στο κέντρο της χώρας.

Την περίοδο του Πάσχα στο νησί πραγματοποιείται η αναπαράσταση της κούνιας. Είναι μια αναπαράσταση του τρόπου προσέγγισης που γινόταν παλιά μεταξύ ενός νεαρού ζευγαριού. Παλαιά στα στιγάδια (είναι το σημείο στο οποίο το μικρό στενό δρομάκι είναι κλειστό στο επάνω μέρος από μεγάλα δοκάρια και πέτρες), την περίοδο του Πάσχα μαζεύονταν οι νεαρές ελεύθερες κοπέλες και τα ελεύθερα παλικάρια. Από τα ξύλινα δοκάρια αναλάμβανε κάποιος να κρεμάσει μία κούνια με αλυσίδες και επάνω στην αλυσίδα ήταν δεμένο ένα κομμάτι σχοινί. Με την σειρά οι κοπέλες κάθονταν στην κούνια αφού πρώτα έδιναν σαν ανταμοιβή ένα κόκκινο αυγό σε αυτόν που τοποθέτησε την κούνια, και το κάθε αγόρι που ενδιαφερόταν για την κοπέλα πήγαινε και την κούναγε από το σχοινί που κρεμόταν και της τραγουδάγε στιχάκια ερωτικά για να την καλοπιάσει. Μετά τα ζευγάρια έκαναν βόλτες στα στενά του νησιού.

Την ίδια περίοδο διαδραματίζεται από τους άνδρες του νησιού το παιχνίδι με τις μπάλες. Οι άνδρες χωρίζονται σε δύο ομάδες και μαζεύονται σε μία περιοχή όπου

το έδαφος είναι ίσιο, έχουν μεγάλες χρωματιστές σιδερένιες μπάλες και η κάθε ομάδα προσπαθεί να ρίξει και να προσεγγίσει όσο πιο κοντά μπορεί τις μπάλες του αντιπάλου και να τον εξολοθρέψει.

Τα πανηγύρια που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο στο νησί φιλοξενούν αρκετούς επισκέπτες οι οποίοι έχουν την ευκαιρία να γίνουν ένα με τους ντόπιους να δοκιμάσουν την τοπική κουζίνα, να χορέψουν στους παραδοσιακούς ρυθμούς και να ζήσουν από κοντά την φιλοξενία αλλά και τα διάφορα έθιμα που πραγματοποιούνται.

➤ 2.3.4.6 Αρχαιολογικός τουρισμός

Ο αρχαιολογικός τουρισμός στην Ίο σχετίζεται με την επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο της Χώρας και σε περιοχές με αρχαιολογικό ενδιαφέρον όπως ο Σκάρκος (Πρωτοκυκλαδικός οικισμός της Ίου), το ρωμαϊκό υδραγωγείο στην Αγία Θεοδότη, το βυζαντινό Παλαιόκαστρο στην Ψάθη, τα Ελληνικά στον Επάνω Κάμπο, ο αρχαίος τάφος στον Πλακωτό που διεκδικεί την ταφή του μεγάλου ποιητή Ομήρου και τα αρχαία τείχη της χώρας είναι ορισμένοι από τους αρχαιολογικούς τόπους που μπορεί να επισκεφτεί κάποιος. Στην χώρα δεσπόζει κυκλαδίτικη κλασσική αρχιτεκτονική σε όλα τα κτίσματα, τείχη με μεγάλο πάχος φτιαγμένοι από πέτρα με σκοπό προστασία από ζέστη και κρύο. Αμέτρητα μικρά παραδοσιακά στενά που θυμίζουν λαβύρινθο με πολλά πέτρινα "νταμομένα" (παραδοσιακές με λευκό χρώμα γραμμές) σκαλοπάτια και πολλές μικρές εκκλησίες.

Η σύγχρονη αρχαιολογική έρευνα της Ίου αρχίζει από την Αρχαιολογική Υπηρεσία στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ίχνη ανθρώπινης παρουσίας που επισημάνθηκαν ως σήμερα στο νησί προέρχονται από τη θέση Σκάρκος. Εκεί περισυλλέγει επιφανειακή κεραμική που χρονολογείται στη μετάβαση από την Πρωτοκυκλαδική Ι στην Πρωτοκυκλαδική ΙΙ περίοδο (ομάδα Κάμπου, 2.800 – 2.700 π.Χ.). Κατά τις επόμενες περιόδους (Πρωτοκυκλαδική ΙΙ, 2.700 – 2.200 π.Χ.) που οι επικοινωνίες στο Αιγαίο βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους, η Ίος εμφανίζεται ακμαία και πυκνοκατοικημένη. Οικισμοί εντοπίστηκαν κυρίως σε ακρωτήρια και υψώματα σε παράλιες θέσεις, όπως η Αγία Θεοδότη, η Ψάθη και οι Πλάκες στα ανατολικά, το Μαγγανάρι στα νότια και ο Σκάρκος στα δυτικά, όπου βρίσκεται ο μεγαλύτερος και πιο σημαντικός οικισμός του νησιού. Τα νεκροταφεία των οικισμών αυτών ταυτίστηκαν επίσης. Ερείπια από διάφορους ναούς λατρείας υπάρχουν στις παραθαλάσσιες θέσεις Ψάθη και Αγία Θεοδότη στα ανατολικά του νησιού. Σε άλλες

θέσεις στο εσωτερικό ή τα παράλια του νησιού, σε κορυφές κατάλληλες για παρατηρητήρια, είναι ορατά τα ερείπια κυκλικών ή τετράγωνων πύργων (Μερσυνιά, Ψαρόπυργος κτλ) ενώ στη θέση Ελληνικά στον Επάνω Κάμπο υψώνεται ελληνιστικό διώροφο κτίριο αγροτικού χαρακτήρα σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης. Στη θέση Μαγαζιά, στα βόρεια, σώζονται τα ερείπια παραλιακής ρωμαϊκής κώμης ενώ στην Ψάθη και την Αγία Θεοδότη υπάρχουν λείψανα ρωμαϊκών υδραγωγείων. Ο οχυρωμένος οικισμός Παλαιόκαστρο πάνω σε κατακόρυφο λόφο της βόρειας Ίου παρουσιάζει βυζαντινά στοιχεία και πιθανολογείται ότι κτίστηκε επί Κομνηνών.

Στο Δημαρχείο εκθέτονται έργα τέχνης που μπορεί ο κάθε επισκέπτης να θαυμάσει. Κάτω από το Δημαρχείο βρίσκεται το αρχαιολογικό μουσείο της Ίου το οποίο φιλοξενεί αρκετά αντικείμενα από ανασκαφές που έγιναν στο νησί όπως εργαλεία, νομίσματα, αγγεία και μαγειρικά σκεύη. Στο άμεσο μέλλον θα λειτουργήσουν δύο νέα μουσεία στην Ίο. Το ένα φέρει το όνομα του διεθνούς φήμης ζωγράφου και της συζύγου του γλύπτριας, «Γιάννης Γαΐτης – Γαβριέλα Σίμωση» και το δεύτερο έχει το όνομα του Γάλλου διανοούμενου και καλλιτέχνη Jean-Marie Drot. Το μουσείο «Γιάννης Γαΐτης – Γαβριέλα Σίμωση» βρίσκεται κοντά στο θέατρο «Οδυσσέα Ελύτη», σε περίοπτη θέση με καταπληκτική θέα και λούζετε με μοναδικά χρώματα και φως κατά το ηλιοβασίλεμα. Ο Γάλλος φιλέλληνας Jean-Marie Drot έχτισε ένα σπίτι φάρο στα κύματα του Αιγαίου, στην περιοχή Αϊ-Γιάννης (1964) και τώρα αποφάσισε να στεγάσει μέρος της συλλογής του από έργα μοντέρνας τέχνης στο μουσείο που έχει κατασκευάσει χωρίς χρηματοδότηση δίπλα στο σπίτι του.

➤ 2.3.4.7 Τουρισμός διασκέδασης

Δεν είναι τυχαίο ότι η Ίος θεωρείται ένα από τα τρία παγκόσμια σημεία συνάντησης των νέων. Χιλιάδες νέοι από όλο τον κόσμο επισκέπτονται την Ίο κάθε καλοκαίρι για την μοναδική διασκέδαση που μόνο αυτή ξέρει να προσφέρει. Το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών που επισκέπτονται την Ίο προέρχονται από σκανδιναβικές χώρες, Αυστραλία, Γερμανία, Αγγλία και ένα μεγάλο ποσοστό από Ιταλία και Ελλάδα. Η Ίος ή “Νιός” είναι ένα νησί που κάθε καλοκαίρι ζει στους ρυθμούς της νεολαίας καθώς συγκεντρώνει όσους είναι κι όσους αισθάνονται νέοι από όλα τα μέρη του κόσμου. Γι’ αυτό και η γοητεία της είναι εφάμιλλη με τη ζωντάνια της νιότης, με τα όνειρα και τις ανησυχίες. Οι ηλικίες των τουριστών την υψηλή περίοδο κυμαίνονται από 18 έως 37 ετών ενώ αντίθετα τις άλλες περιόδους

λόγο της μειωμένης σε σχέση με την υψηλή περίοδο κίνησης, το νησί επισκέπτονται άτομα μεγαλύτερης ηλικίας αλλά και οικογένειες. Η Χώρα τα βράδια μεταμορφώνεται, τα άφθονα μπαράκια στην πλατεία και στα σοκάκια γύρω της πλημμυρίζουν με νεαρόκοσμο κάθε φυλής, ένα ηλιοκαμένο πολύχρωμο πλήθος που διασκεδάζει ξέφρενα μέχρι το πρωί διαθέτει έναν μεγάλο αριθμό από κέντρα διασκέδασης για όλα τα γούστα, εστιατόρια και ταβέρνες. Επίσης λειτουργούν πολλά εμπορικά καταστήματα, σούπερ μάρκετ καθώς και αρκετά καταστήματα τουριστικών ειδών. Ωστόσο 2 – 3 σοκάκια μακριά από το κέντρο της δράσης ο θόρυβος ως διά μαγείας εξαφανίζεται, ενώ ο βραδινός περίπατος στη Χώρα είναι απόλαυση.

Κατά την διάρκεια της ημέρας διεξάγονται διάφορα “party” στα οποία παίρνουν μέρος οι τουρίστες είτε στην χώρα είτε στον Μυλοπότα. Μάλιστα κάθε

καλοκαίρι έχει γίνει συνήθεια να δίνουν συνάντηση στο νησί για να γιορτάσουν κάποια εθνική τους εορτή όπως η γιορτή των Ινδιάνων, αλλά και η γιορτή των Σουηδών στο τέλος Ιουνίου οι οποίοι παρελάσουν χορεύοντας βαμμένοι και ντυμένοι με τα χρώματα της χώρας τους ξεκινώντας από την

χώρα και καταλήγοντας στην παραλία του Μυλοπότα διασκεδάζοντας μέχρι αργά το βράδυ.

Στον Μυλοπότα διεξάγονται διαγωνισμοί μεταξύ των τουριστών ποδοσφαίρου και βόλει. Ενώ κάποιοι άλλοι εκτοξεύουν την αδρεναλίνη τους στα ύψη κάνοντας διάφορα “water sports” αλλά και συμμετέχοντας στην εξερεύνηση του υποβρύχιου πλούτου με οργανωμένες ομάδες κατάδυσης και φυσικά τον απαραίτητο εξοπλισμό. Στην παραλία μπορεί κανείς να δει αρκετά fast food, mini market, εστιατόρια με γεύσεις από όλο τον κόσμο αλλά και ταβέρνες με παραδοσιακές γεύσεις και φρέσκους θαλασσινούς μεζέδες.

Καλό θα ήταν οι αρμόδιοι να δείξουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και να δοθεί η δυνατότητα να αναπτυχθούν και άλλες μορφές τουρισμού όπως, «συνεδριακός τουρισμός» έτσι ώστε το νησί να ξεκινήσει να διαφέρει από τα υπόλοιπα νησιά και να γίνετε ακόμη πιο ανταγωνιστικό.

2.3.5 Θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού

Θετικές επιπτώσεις: Η ανάπτυξη του τουρισμού έχει σαν αποτέλεσμα την αξιοποίηση πόρων, οικονομικών, φυσικών και ανθρώπινων που μέχρι τότε παρέμεναν ανενεργοί ή υποαπασχολούμενοι. Με την έναρξη του τουριστικού ρεύματος στο νησί ήρθαν ταυτόχρονα πολλές αλλαγές οι οποίες βοήθησαν τους κατοίκους στο να έχουν μία περισσότερο ποιοτική ζωή με αρκετές διευκολύνσεις. Χρόνο με τον χρόνο από το παρελθόν μέχρι και σήμερα πραγματοποιούνται αρκετά έργα τα οποία είναι χρήσιμα για τους ντόπιους αλλά και για τους επισκέπτες όπως το άνοιγμα δρόμων, ηλεκτρισμός, ύδρευση, αποχέτευση, πλακοστρώσεις, κέντρο υγείας, χώρους στάθμευσης, τυροκομείο.

Η εξέλιξη της συνολικής απασχόλησης έχει σαφώς επηρεαστεί θετικά με αυξανόμενους ρυθμούς. Μεγάλη ανάπτυξη έχει σημειωθεί στον κλάδο των κατασκευών στον οποίο απασχολείται ένας μεγάλος αριθμός ατόμων. Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή του τουρισμού στη συγκράτηση της μετανάστευσης, ακόμη έχει παρατηρηθεί ότι έχει επηρεάσει ένα μεγάλο μέρος των ντόπιων οι οποίοι έχουν επιλέξει έναν άλλο τόπο κατοικίας, να επιστρέψουν στο νησί και να δημιουργήσουν τουριστικές επιχειρήσεις. Παράλληλα, η προσέλευση Ελλήνων και ξένων τουριστών συνέβαλε στην πολιτισμική ανάπτυξη. Έτσι παρατηρείται μεγάλη προσφορά σημαντικών εικαστικών εκθέσεων και διεξαγωγή πολιτισμικών εκδηλώσεων όπως τα «ΟΜΗΡΕΙΑ».

Αρνητικές επιπτώσεις: Η ταχύτητα με την οποία το νησί πέρασε από το αρχικό στάδιο της «ανακάλυψης» σε αυτό του μαζικού τουρισμού συνοδεύτηκε και από αρνητικές επιπτώσεις ευτυχώς όχι πάρα πολύ μεγάλες σε σύγκριση με άλλα νησιά. Το μεγαλύτερο πλήγμα για το νησί είναι η έντονη εποχικότητα και η μαζικότητα του τουρισμού σε συνδυασμό με την εποχική λειτουργία πολλών επιχειρήσεων οι οποίες περιορίζουν τις θετικές επιπτώσεις του τουρισμού στην ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων. Όπως ήταν φυσικό ο μεγάλος αριθμός ξένων που επισκέπτεται το νησί έφερε μαζί του και πολλές ξενόφερτες συνήθειες, απόψεις και συμπεριφορές οι οποίες επηρέασαν τους ντόπιους και κυρίως τους νέους στον τρόπο ζωής αλλά και συμπεριφοράς.

Ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η ρύπανση του περιβάλλοντος από τα απορρίμματα, η μόλυνση του νερού αλλά και η ηχορύπανση κατά την διάρκεια της νύχτας, κυρίως στην χώρα όπου είναι συνωστισμένα όλα τα νυχτερινά μαγαζιά του νησιού. Μεγάλο πρόβλημα παρατηρείτε και στην αισθητική ρύπανση η οποία έχει πάρει μια διαφορετική μορφή σε σχέση με το παραδοσιακό. Χτίζονται σπίτια και ξενοδοχεία μοντέρνα χάνοντας την ομορφιά του παραδοσιακού έτσι στα περισσότερα νέα κτίρια είναι ορατή η προσπάθεια ενός συνδυασμού μοντέρνου και παραδοσιακού.

Κατά την διάρκεια της παραμονής των τουριστών στο νησί και κυρίως τις βραδινές ώρες αρκετοί τουρίστες καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες αλκοόλ και ξεφεύγουν από τα όρια του λογικού. Δεν είναι λίγοι οι επισκέπτες που δεν σέβονται ούτε τον τόπο που τους φιλοξενεί αλλά ούτε και τον τρόπο ζωής των κατοίκων. Κάθε πρωί μάλιστα κυρίως στην περιοχή Χώρα παρατηρείται μεγάλη κινητοποίηση από τους εργαζόμενους του Δήμου οι οποίοι φροντίζουν να καθαρίσουν όλα αυτά που με το φως της ημέρας γίνονται φανερά.

Η αύξηση του τουρισμού εξαφάνισε αρκετές από τις καθημερινές ασχολίες των ντόπιων. Μία από αυτές είναι η συρρίκνωση της αγροτικής δραστηριότητας και η παράλληλη μείωση της αγροτικής παραγωγής του νησιού. Αρκετοί ντόπιοι βλέποντας τα κέρδη από τον τουρισμό εγκατέλειψαν την αγροτική ζωή και έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στον τουρισμό δημιουργώντας τουριστικά καταλύματα, μαγαζιά εστίασης, μαγαζιά με τουριστικά είδη αλλά και νυχτερινά κέντρα διασκέδασης.

2.4 Δράσεις για την τουριστική προβολή και διαφήμιση

Ο Δήμος συμμετέχει σε διάφορες εκθέσεις που πραγματοποιούνται κατά περιόδους για την προβολή του νησιού συγκεκριμένα το έτος 2010 συμμετείχε:

- στο 15^ο Τουριστικό Πανόραμα που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2010 στο Ζάππειο Μέγαρο.
- Στην 2^η Έκθεση Ελληνικών Τουριστικών Προορισμών τον Μάιο στο Μετρό του Συντάγματος
- Τον Νοέμβριο του 2010 παραβρέθηκε στην Θεσσαλονίκη και πήρε μέρος στην «Philoxenia».

Καθώς και στο Πρόγραμμα Τουριστικής Προβολής Κυκλάδων 2010, που περιλάμβανε τη συμμετοχή σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις με στόχο την προβολή του τουριστικού προϊόντος των Κυκλάδων σε Ιταλία, Γερμανία, Ρωσία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ελλάδα και διαφημιστικές καταχωρήσεις σε περιοδικά και προώθηση των Κυκλάδων στο διαδίκτυο.

Η προβολή του νησιού επιτεύχθηκε και μέσω διαφημιστικών καταχωρήσεων όπως στους κάτωθι τουριστικούς οδηγούς:

- «Ταξιδεύοντας στο Αιγαίο».
- Espresso, ετήσια έκδοση Καλοκαίρι 2010.
- Greek Travel Pages.
- International Publications LTD.
- Ειδική έκδοση εφημερίδας «ΗΜΕΡΙΣΙΑ» με τίτλο «ΚΡΗΤΗ-ΑΙΓΑΙΟ».
- «Πάμε Διακοπές» με το «Auto Τρίτη» και «About Θεσσαλονίκη» motor press tour.
- Τουριστικός Οδηγός της Ελλάδος & Tourist guide of Greece
- «Ταξιδεύοντας στο Αιγαίο»
- «Καλοκαιρινές Αποδράσεις», και πολλά ακόμη έντυπα.

2.5 Η ζωή στο νησί κατά την διάρκεια του χειμώνα

Από το τέλος Οκτωβρίου οι γρήγοροι ρυθμοί και η πολυκοσμία του καλοκαιριού εξαφανίζονται και την θέση τους παίρνει η ηρεμία και η ξεκούραση όπου οι ντόπιοι γεμίζουν τις "μπαταρίες" τους έως το επόμενο καλοκαίρι. Με αργούς ρυθμούς οι καλοκαιρινές επιχειρήσεις κλείνουν και ένα αρκετά μεγάλο μέρος των επιχειρηματιών και εργαζομένων εγκαταλείπουν το νησί έως την επόμενη άνοιξη που επιστρέφουν για να προετοιμάσουν τις επιχειρήσεις τους για το καλοκαίρι.

Τον χειμώνα δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας έτσι αρκετοί ντόπιοι δεν εργάζονται και προσπαθούν να περάσουν τον χειμώνα με τις οικονομίες που τους πρόσφερε το καλοκαίρι. Όσοι εργάζονται κυρίως εργάζονται ως εργάτες σε οικοδομές που κτίζονται κατά την διάρκεια του χειμώνα. Ένα μικρό ποσοστό αγροτών καλλιεργεί κηπευτικά αλλά και παράλληλα εκτρέφουν διάφορα είδη ζώων. Πολλοί από αυτούς συνεργάζονται και προσφέρουν το φρέσκο γάλα από τα ζώα τους στο Δημοτικό τυροκομείο το οποίο έχει κατασκευαστεί τα τελευταία χρόνια στο νησί

παρασκευάζοντας τοπικά προϊόντα τα οποία προσφέρονται εντός και εκτός νησιού. Αρκετοί ντόπιοι ασχολούνται με την μελισσοκομεία παράγοντας άριστης ποιότητας μέλι από θυμάρι και ρείκι.

Οι γυναίκες του νησιού ασχολούνται με οικιακά ενώ τα παιδιά που βρίσκονται σε νεαρή ηλικία δεν έχουν πολλές επιλογές στην καθημερινότητα τους διότι το νησί δεν παρέχει κάποιου είδους ψυχαγωγίας ή δραστηριότητας. Τα παιδιά κυρίως συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες όπως θέατρο, χορός και μουσική. Τα αγόρια του νησιού συμμετέχουν στην τοπική ομάδα ποδοσφαίρου με την οποία δημιουργούνται φιλικά παιχνίδια με τα γύρω νησιά. Οι ηλικιωμένοι συχνάζουν νωρίς το πρωί αλλά και τα απογεύματα στις δύο πλατείες της χώρας πίνοντας τον καφέ τους στα μικρά μαγαζάκια που βρίσκονται εκεί, “βεγγερίζοντας” (κάνοντας παρέα και συζητώντας για διάφορα θέματα).

Στο νησί το χειμώνα επικρατεί το αίσθημα επικοινωνίας μεταξύ των ντόπιων, οι δεσμοί φιλίας αλλά και οι οικογενειακοί δεσμοί είναι φανεροί. Το καλοκαίρι λόγω δουλειάς και πολλών υποχρεώσεων δεν τους δίνετε η δυνατότητα να βρίσκονται καθημερινά.

Τα καταστήματα αλλά και τα κέντρα διασκέδασης το χειμώνα είναι μετρημένα στα δάχτυλα παρόλα αυτά οι κάτοικοι του νησιού προσπαθούν να κάνουν την καθημερινότητα τους καλύτερη με ότι το νησί μπορεί να τους προσφέρει. Αρκετές φορές κατά την διάρκεια του χειμώνα πραγματοποιούνται παραδοσιακά γλέντια στα οποία συμμετέχουν ντόπιοι όλων των ηλικιών. Το χειμώνα “ο ένας είναι στο σπίτι του άλλου” όπως λένε οι ντόπιοι. Οι νέοι μαζεύονται σε σπίτια και διασκεδάζουν παίζοντας μουσικά όργανα, επισκέπτονται τα απογεύματα τις καφετέριες του νησιού και το βράδυ πηγαίνουν για ποτό στα νυχτερινά μαγαζιά που παραμένουν ανοιχτά. Τις ηλιόλουστες μέρες οι κάτοικοι φεύγουν από τα σπίτια τους βγαίνουν για περπάτημα στην φύση είτε απολαμβάνουν την ηρεμία και ομορφιά που προσφέρουν οι παραλίες του νησιού.

Τα Χριστούγεννα είναι μια ευκαιρία για τους περισσότερους να φύγουν από το νησί και να περάσουν τις γιορτές σε κάποιο άλλο μέρος. Αντίθετα το Πάσχα το νησί γεμίζει από συγγενείς και φίλους αλλά και επισκέπτες, αυτή η περίοδος είναι μόνο μια μικρή γεύση για το καλοκαίρι που ακολουθεί και όλοι περιμένουν με ανυπομονησία μετά από τόσους μήνες ξεκούρασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

(Διοίκηση, υπηρεσίες και υποδομές των τελευταίων δεκαετιών)

Στο νησί παλιά λειτουργούσε κοινοτικό γραφείο, στελεχωμένο από τον κοινοτάρχη και τον γραμματέα του, δύναμη χωροφυλακής και αγροφυλακής, τηλεγραφείο μέχρι τη δεκαετία του 1960, ταχυδρομείο, λιμενικός σταθμός, τελωνείο στο λιμάνι απασχολώντας ένα άτομο και ειρηνοδικείο το οποίο το 1969 συγχωνεύτηκε με αυτό της Θήρας. Την δεκαετία του 60' ξεκίνησε να λειτουργεί στο νησί υποκατάστημα της Εμπορικής Τράπεζας, καθώς και Πρακτορείο της Εθνικής Τράπεζας, το οποίο έπειτα από μια δεκαετία αντικαταστήθηκε από υποκατάστημα. Από το 1993 υπάρχει αστυνομικός και λιμενικός σταθμός, υπό την ευθύνη του οποίου τελούν τα νησιά Σίκινος και Φολέγανδρος.

Η κοινότητα μετά από καιρό με την απόφαση “Καλλικράτης” γίνεται Δήμος και στεγάζεται στην χώρα στο κτίριο που έχει την ονομασία “Αμοιραδάκιο”. Σήμερα ο Δήμος είναι στελεχωμένος από πολύ ικανό προσωπικό και κατάλληλο εξοπλισμό ενώ οι υπηρεσίες είναι μηχανογραφημένες. Στο ίδιο κτίριο στεγάζεται το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών (Κ.Ε.Π) κάνοντας γρήγορη και αποτελεσματική την εξυπηρέτηση του πολίτη. Στο νησί λειτουργούν ορισμένα νομικά πρόσωπα όπως το ΚΑΠΗ το οποίο βρίσκεται στην περιοχή πάνω πιάτσα και φιλοξενεί καθημερινά αρκετούς από τους ηλικιωμένους του χωριού, την βιβλιοθήκη στην τοποθεσία κάτω πιάτσα με αρκετά βιβλία από τα παλαιά χρόνια αλλά και σύγχρονα, αθλητικό κέντρο στο οποίο τα νεαρά παιδιά λαμβάνουν μέρος σε αθλητικές δραστηριότητες, παιδικός σταθμός στον οποίο φιλοξενούνται παιδιά νεαρής ηλικίας και απασχολούνται με διάφορες δραστηριότητες

3.1 Τοπικές Συγκοινωνίες

Πριν το 1970 δεν υπήρχε οδικό δίκτυο στο νησί και οι κάτοικοι δυσκολεύονταν στις μετακινήσεις τους κυρίως στις μακρινές. Κύριο μεταφορικό τους ήταν τα γαϊδουράκια με αυτά μεταφέρονταν στα χωράφια τους και τα χρησιμοποιούσαν ακόμη και για να μεταφέρουν τις σοδιές αλλά και διάφορα οικοδομικά υλικά. Ένας μικρός χωματόδρομος συνέδεε την χώρα με το λιμάνι και τον Μυλοπότα, για την ευκολία μάλιστα των κατοίκων είχε κατασκευαστεί ένας πιο σύντομος δρόμος με φαρδιά πέτρινα σκαλοπάτια ο οποίος διατηρείτε μέχρι και

σήμερα στην περιοχή “Γερμανώλης” και σύμφωνα με κατοίκους υπήρχαν ντόπιοι αγωγιάτες οι οποίοι έκαναν δρομολόγια με τα γαϊδούρια τους τα οποία τα είχαν στολισμένα με χαϊμαλιά (διάφορες χρωματιστές χάνδρες) στο λαιμό και στο κεφάλι το δρομολόγιο ξεκίναγε από λιμάνι προς την χώρα και αντίστροφα με ανταμοιβή μεταφέροντας κατοίκους ή τουρίστες αλλά και διάφορα πράγματα τα οποία δυσκολεύονταν να μεταφέρουν οι κάτοικοι. Οι πιο απομακρυσμένες περιοχές συνδέονταν με την χώρα με μικρά μονοπάτια όπως ο επάνω κάμπος που βρίσκονταν τα περισσότερα καλλιεργήσιμα χωράφια αλλά και την Αγία Θεοδότη. Μετά το 1970 έγινε διάνοιξη δρόμων μεταξύ της χώρας, του λιμανιού και του Μυλοπότα αρχίζοντας να κάνουν την εμφάνιση τα πρώτα αμάξια αλλά και ένα ταξί. Λίγα χρόνια αργότερα την ίδια διαδρομή διευκόλυναν δύο λεωφορεία. Την ίδια δεκαετία ανοίχτηκε δρόμος προς την Αγία Θεοδότη και την δεκαετία του 90’ έγινε και η ασφάλτωση της καθώς και η ασφάλτωση του δρόμου που οδηγεί στην Κουμπάρα αλλά και τον δρόμο του κάτω κάμπου με την χώρα και το λιμάνι.

Οι μετακινήσεις εκτός νησιού γίνονταν με μεγάλη δυσκολία καθώς το νησί δεν είχε τις κατάλληλες υποδομές για την ύπαρξη λιμανιού. Τα λιγοστά δρομολόγια που γίνονταν στο νησί ανάγκαζαν τα πλοία να αγκυροβολούν κοντά στην στεριά και με μικρά καϊκια γινόταν η μεταφορά των ταξιδιωτών από και προς το πλοίο αλλά και ο εφοδιασμός του νησιού. Το 1970 ξεκίνησε η κατασκευή του λιμανιού και μέχρι το τέλος του ίδιου έτους το έργο υλοποιήθηκε.

Τα ταξίδια διαρκούσαν αρκετές ώρες περίπου δεκαοκτώ ώρες έκανε κάποιος για να ταξιδέψει από το νησί έως το λιμάνι του Πειραιά. Το 1985 την καλοκαιρινή περίοδο το νησί είχε τέσσερα δρομολόγια την ημέρα. Σήμερα φυσικά οι ώρες έχουν μειωθεί και τα δρομολόγια έχουν αυξηθεί. Την χειμερινή περίοδο τα δρομολόγια την ημέρα δεν υπερβαίνουν τα δύο με τρία συνδέοντας το νησί με την Σαντορίνη, την Νάξο, την Πάρο ,την Σύρο και τερματική στάση τον Πειραιά η διάρκεια του ταξιδιού από την Ίο μέχρι τον Πειραιά είναι περίπου οκτώ ώρες. Αντίθετα την καλοκαιρινή περίοδο αυξάνονται τα δρομολόγια και οι ώρες λόγω των γρήγορων πλοίων μειώνονται κατά πολύ το δρομολόγιο Ίος - Πειραιάς διαρκεί περίπου 3,5 με 4 ώρες ενώ δίνετε η δυνατότητα επίσκεψης περισσότερων προορισμών αφού υπάρχουν δρομολόγια καθημερινά που συνδέουν το νησί εκτός από τα γύρο νησιά και με άλλα

νησιά των Κυκλάδων ακόμη και με καθημερινά δρομολόγια με το λιμάνι του Ηρακλείου δίνοντας την δυνατότητα και για μονοήμερες εξορμήσεις.

Το λιμάνι της Ίου επισκέπτεται ένας μεγάλος αριθμός τουριστών αλλά και αρκετά σκάφοι. Στην νότια πλευρά του λιμανιού στην θέση Αγία Ειρήνη υπάρχει το αλιευτικό καταφύγιο το οποίο διαθέτει δύο προβλήτες, οι προβλήτες αυτές, πλάτους 3 μέτρων δεν έχουν προστατευτικό χαρακτήρα, παρά λειτουργούν κυρίως ως κρηπιδώματα πρόσδεσης, δεδομένου του ότι η κυματική δράση στην περιοχή του καταφυγίου είναι ασθενής. Η επικοινωνία με τη στεριά της ανατολικής προβλήτας πραγματοποιείται με συνδεδημένο γεφύρωμα (πεζογέφυρα), μήκους 20 μέτρων.

Η χωρητικότητα του καταφυγίου είναι 68 περίπου σκάφη, με την εξής κατανομή:

- 2 σκάφη μήκους μεγαλύτερου από 25 μέτρα (τύπου ανεμότρατες).
- 9 σκάφη μήκους από 18 έως 25 μέτρα (τύπου μηχανότρατες).
- 5 σκάφη μήκους από 12 έως 18 μέτρα (τύπου μηχανότρατες).
- 12 σκάφη μήκους μικρότερου από 12 μέτρα.
- 30 σκάφη μήκους μικρότερου από 10 μέτρα (τύπου καΐκια, ψαρόβαρες).

Πίνακας Αφίξεων-Αναχωρήσεων επιβατών των τελευταίων ετών

Έτη	Αφίξεις					Αναχωρήσεις				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Μάιος	6700	7586	6925	4715	5493	5943	6229	6155	4252	4968
Ιούνιος	15415	15683	15971	14547	12682	13109	12980	13181	12870	10515
Ιούλιος	36623	37301	38707	36850	34472	33111	33347	33813	30722	31695
Αύγουστος	43239	43005	41765	36210	35720	48232	49251	45165	41567	41169
Σεπτέμβριος	11607	11224	11104	10278	10153	14361	14818	14598	12896	11628

Πηγή: Λιμεναρχείο Ίου

Στην Ίο υπάρχει ΚΤΕΛ το οποίο εξυπηρετεί τους κατοίκους αλλά και τουρίστες με τακτικά καθημερινά δρομολόγια στις μετακινήσεις τους. Καλύπτουν δρομολόγια στο μεγαλύτερο μέρος του νησιού από το λιμάνι, την χώρα, την παραλία του Μυλοπότα, το Μαγγανάρι, την Ψάθη, την Αγία Θεοδότη και την Κουμπάρα. Στο

νησί ακόμη υπάρχουν πέντε ταξί και αρκετά γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων.

3.2 Έργα στον τομέα ύδρευσης και αποχέτευσης

Η ύδρευση για πολλά χρόνια μέχρι το 1970 ήταν μεγάλο πρόβλημα για τους ντόπιους. Σύμφωνα με κατοίκους στα σπίτια δεν υπήρχε νερό έτσι για τις δουλειές του σπιτιού αλλά και για την φροντίδα των ζώων οι κάτοικοι μετέφεραν νερό από διάφορα πηγάδια που υπήρχαν στο νησί αλλά και από μικρές ή μεγαλύτερες φυσικές πηγές νερού, κάποιες εκ των οποίων δεν στέρευαν τους καλοκαιρινούς μήνες, υπήρχαν σε πολλές πεδινές τοποθεσίες και παράλιες κοιλάδες του νησιού, όπως και στο οροπέδιο του Επάνω Κάμπου. Οι μεγαλύτερες από αυτές βρίσκονταν στις περιοχές Δέση, Κλίμα, Ψάθη, Κρητικού και Πρετέση.

Ορισμένα από τα πηγάδια μάλιστα τα οποία ήταν πιο ρηχά τα χρησιμοποιούσαν οι ντόπιες γυναίκες για να πλένουν τα ρούχα τους, χαλιά, κουβέρτες και άλλα είδη. Μάλιστα λέγεται πως η κάθε νοικοκυρά είχε την δικιά της σιδερένια σκάφη και το πράσινο παραδοσιακό σαπούνι και καθώς έπλεναν τα υπάρχοντα τους κουβέντιαζαν με τις υπόλοιπες γυναίκες του χωριού.

Με το πέρασμα των χρόνων βέβαια η κατάσταση άρχιζε να βελτιώνετε και η προσωπική ανάγκη αλλά και των ζώων για νερό έγινε λίγο ευκολότερη. Τα πηγάδια και η στέρνες που μέχρι σήμερα ήταν η κύρια πηγή νερού αντικαταστάθηκαν με τις κοινοτικές βρύσες οι οποίες ήταν διασκορπισμένες σε κάθε γειτονιά του χωριού και έτσι δεν χρειαζόταν να διανύουν μεγάλες διαδρομές για να φέρουν νερό στα σπίτια τους. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, οι ανάγκες του πληθυσμού καλύπτονταν αποκλειστικά από τη φυσική ροή της πηγής της Δέσης. Η μία κοινοτική βρύση που συνέχισε να υπάρχει, δεν απευθυνόταν πλέον στους κατοίκους του νησιού, που το χειμώνα είχαν νερό «απευθείας από τη βρύση των σπιτιών τους». Παράλληλα, η τροφοδοσία των νοικοκυριών με νερό παρουσίαζε δυσκολίες, διότι «δεν υπήρχαν μετρητές νερού, ώστε ο καθένας να ξέρει πόσο ξοδεύει και πόσο πρέπει να πληρώνει». Μετά το 1970 και λόγω της αύξησης του τουρισμού υπήρχαν αρκετά προβλήματα ύδρευσης άρχιζαν να γίνονται έργα για την βελτίωση της καθημερινής ζωής των κατοίκων. Το πρόβλημα του νησιού ήρθε να λύση η κατασκευή “φράγματος” με την αποθήκευση νερού της βροχής στην περιοχή Μυλοπότας σε απόσταση 1.150 μέτρα από την παραλία. Η επιφάνεια του φράγματος είναι 20.000

τετραγωνικά μέτρα και το βάθος του κυμαίνεται από 0 έως 20 μέτρα την περίοδο του Σεπτεμβρίου μάλιστα φτάνει τα 10-12 μέτρα.

Όσο αφορά τα λύματα των κατοίκων δεν υπήρχαν τουαλέτες η κάθε οικογένεια είχε έξω από το σπίτι ένα μικρό δωματιάκι μέσα στο οποίο υπήρχε μία τρύπα στο έδαφος και ακριβώς από κάτω ένα κελί στο οποίο έπεφταν όλες οι ακαθαρσίες. Η δυσοσμία ήταν ανυπόφορη στην χώρα και κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες για να αποφύγουν την δυσοσμία οι κάτοικοι έριχναν σε συχνά τακτά διαστήματα ασβέστη και άχυρα. Οι κάτοικοι στην αρχή του καλοκαιριού έφευγαν από την χώρα και έμεναν στις αγροικίες δίπλα στα χωράφια τους όταν επέστρεφαν στο τέλος του καλοκαιριού στα μέσα Σεπτεμβρίου καθάριζαν το κελί με τις ακαθαρσίες και τις μετέφεραν στα χωράφια τους για κοπριά.

Από την δεκαετία του 80' επιταχύνονται οι διαδικασίες που επιφέρουν βελτιώσεις και επεκτάσεις ως προς τις διαμέτρους των αγωγών και την υποδομή των αντλιοστασίων για τη συλλογή των λυμάτων, συντελώντας αποφασιστικά και στη βελτίωση των υγειονομικών συνθηκών. Στις αρχές του 1990 γίνονται έργα για την αντικατάσταση του παλιού δικτύου αποχέτευσης με πιο σύγχρονο την ίδια περίοδο γίνεται και η μεταφορά της χωματερής που ήταν μέχρι τότε κοντά στην χώρα στην περιοχή Αλμυρός και μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα ολοκληρώνεται και το έργο του βιολογικού καθαρισμού. Η κατασκευή των εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2001. Η μονάδα επεξεργάζεται ένα μεγάλο μέρος των λυμάτων, κυρίως κατά τον άξονα Χώρας - λιμένος και η δυναμικότητά του αντιστοιχεί σε πληθυσμό 22.500 ατόμων. Το αντίστοιχο αποχετευτικό δίκτυο που οδηγεί τα λύματα στο βιολογικό, καλύπτει σήμερα το 73% των κατοικιών (Χώρα, λιμάνι, Κάμπος) η διάθεση των επεξεργασμένων αποβλήτων γίνεται μέσω υποθαλάσσιου αγωγού 550.

3.3 Ηλεκτροδότηση

Οι κάτοικοι πριν το 1966 που άρχισαν η ενέργειες για το ηλεκτρικό ρεύμα χρησιμοποιούσαν λάμπες πετρελαίου στα σπίτια τους και στους δρόμους υπήρχαν μικρά φανάρια. Για να μπορέσουν οι κάτοικοι να συντηρήσουν το κρέας το πάστωναν με αλάτι και το έβαζαν μέσα σε πήλινα μεγάλα κουρούπια με καπάκι. Σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων «στο σπίτι αποθηκεύαμε κρέας, σύκα, αλεύρι και μάλιστα το κρέας κάναμε να το φάμε πολύ καιρό, η οικογένεια προτιμούσε να το πουλήσει και

να πάρει λεφτά» οι νοικοκυρές για να μαγειρέψουν είχαν τις “παροστιές” ήταν δύο μεγάλες πέτρες αντικριστά, ανάμεσα τους άναβαν φωτιά και επάνω στις πέτρες έβαζαν τα σκεύη και μαγείρευαν. Το 1966 άρχισαν να τοποθετούνται στους δρόμους οι πρώτες κολώνες ηλεκτρικού ρεύματος από την ΔΕΗ και έπειτα απέκτησαν και τα σπίτια ανά περιοχή. Την ίδια περίοδο τα σπίτια δεν είχαν τηλέφωνο τους, κατοίκους μπορούσε να εξυπηρετήσει το μοναδικό τηλέφωνο που υπήρχε στο Αμοιραδάκιο κτίριο το οποίο τις περισσότερες φορές δεν λειτουργούσε. Περίπου το 1970 το δίκτυο του ΟΤΕ επεκτάθηκε σε αρκετά σημεία του νησιού.

Σήμερα η Ίος είναι συνδεδεμένη με υποβρύχιο καλώδιο μέσω της Νάξου, με την Πάρο όπου είναι εγκατεστημένος και ο πετρελαϊκός σταθμός της ΔΕΗ καθώς επίσης με την Ηρακλεία, τη Σίκινο και τη Φολέγανδρο. Ακόμη στο νησί λειτουργούν σήμερα δύο ανεμογεννήτριες ισχύος 330 kw η κάθε μία (συνολικά $2 \times 330 = 660$ kw).

3.4 Υπηρεσίες υγείας

Πριν το 1970 στο νησί υπήρχε έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης οι κάτοικοι αντιμετώπιζαν αρκετές αρρώστιες λόγω του κακού επιπέδου ζωής με αποτέλεσμα πολλές φορές να χάνονται ζωές ακόμη και παιδιών μικρής ηλικίας. Προσπαθούσαν με ότι γνώσεις είχαν αποκομίσει από την φύση να αντιμετωπίσουν αρρώστιες, χτυπήματα, τραυματισμούς, αλλεργίες και άλλα περιστατικά υγείας με διάφορα βότανα που υπήρχαν στο νησί όπως το θυμάρι με το οποίο αντιμετώπιζαν τα βρογχικά και τον δύσμο για τον πονοκέφαλο.

Στο νησί για πολλά χρόνια υπήρχε μια μαμή η οποία βοήθαγε τις ετοιμόγεννες του νησιού να φέρουν στον κόσμο τα παιδιά τους. Όλη αυτή η διαδικασία γινόταν στο σπίτι της μέλλουσας μητέρας και φυσικά εκείνα τα χρόνια δεν είχαν την δυνατότητα αποστείρωσης. Το 1963 στο νησί ήρθε ο πρώτος αγροτικός γιατρός ο οποίος μαζί με την μαμή φρόντιζαν τους αρρώστους του νησιού. Το ιατρείο στεγαζόταν στο Αμοιραδάκιο και παρείχε τα στοιχειώδη, ένα μικρό γραφείο, ένα παραβάν με ένα κρεβάτι και ένας μικρός αριθμός φαρμάκων ήταν τοποθετημένα σε ένα μικρό ντουλαπάκι. Αν κάποιος όμως αρρώσταινε βαριά είτε μεταφερόταν με καΐκια σε κάποιο άλλο μεγαλύτερο νησί ή στον Πειραιά είτε άφηνε την τελευταία του πνοή στο νησί.

Το 1998 δημιουργήθηκε το κέντρο υγείας στην περιοχή λιμάνι ένας πολύ όμορφος σύγχρονος χώρος με αρκετά μηχανήματα τα οποία όμως λόγω της έλλειψης γιατρών μένουν άθικτα. Παρατηρείται αδυναμία κάλυψης ιατρικών περιστατικών ιδίως αυτών που χρήζουν άμεσης ή μακροχρόνιας αντιμετώπισης, αυτό αναγκάζει τους κατοίκους να επισκέπτονται γιατρούς από γειτονικά νησιά κυρίως την Νάξο. Αυτό πολλές φορές δημιουργεί πρόβλημα στους κατοίκους όταν ο καιρός δεν είναι καλός αλλά και λόγω των μη τακτικών δρομολογίων τον χειμώνα μεταξύ των νησιών αναγκάζοντας τους να φεύγουν στην Νάξο και να διανυκτερεύουν για μία ή δύο μέρες.

Σήμερα στο κέντρο υγείας υπάρχουν δύο παθολόγοι, δύο αγροτικοί ιατροί, τέσσερις νοσοκόμες, ένας ακτινολόγος, ένας μικροβιολόγος και τέσσερις τραυματιοφορείς για την λειτουργία των δύο ασθενοφόρων που έχει το κέντρο υγείας στην διάθεση του. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα των ντόπιων είναι ότι σε ένα νησί σαν την Ίο με έναν αρκετά μεγάλο αριθμό παιδιών ενάμιση χρόνο τώρα δεν υπάρχει παιδίατρος και οι γονείς καθημερινά ζουν με τον φόβο να μην πάθουν τίποτα τα παιδιά τους. Στο νησί ακόμη λειτουργεί η «βοήθεια στο σπίτι» που εξυπηρετεί τους ηλικιωμένους και τα άτομα με ιδιές ανάγκες αλλά και η μονάδα ψυχικής υγείας «ΚΛΙΜΑΚΑ» η οποία εδρεύει στην Νάξο στην οποία οι γιατροί επικοινωνούν μέσω κάμερας με τους ασθενείς σε έναν χώρο δίπλα στο κέντρο υγείας.

Το καλοκαίρι φυσικά λόγω της μεγάλης άφιξης των τουριστών και την παράλληλη αύξηση των περιστατικών ο αριθμός του προσωπικού αυξάνετε όχι όμως σημαντικά. Για τα πιο σοβαρά περιστατικά στην Ίο υπάρχει ελικοδρόμιο, έτσι ο ασθενής μεταφέρεται είτε μέσω ελικοπτέρου σε κάποιο νοσοκομείο της Αθήνας ή της Σύρου είτε με κάποιο πλοίο της γραμμής στον Πειραιά όπου εκεί θα τον περιμένει ασθενοφόρο για κάποιο νοσοκομείο. Στην χώρα υπάρχει ένα ιδιωτικό ιατρείο, ένα ιδιωτικό οδοντιατρείο, ένα φαρμακείο και τον Νοέμβριο του 2010 εγκαινιάστηκε το αγροτικό ιατρείο στο οποίο οι ντόπιοι μπορούν να επισκέπτονται για να γράφουν φάρμακα.

3.5 Υποδομές εκπαίδευσης

Πριν το 1936 στο νησί λειτουργούσε σχολαρχείο με λιγοστό αριθμό μαθητών διότι εκείνα τα χρόνια τα παιδιά προτιμώμενα από τους γονείς εγκατέλειπαν το σχολείο και βοηθούσαν τις οικογένειες τους στις δουλειές του σπιτιού αλλά και στα

χωράφια. Αυτό είχε ως σκοπό να υπάρχει στο νησί ένας μεγάλος αριθμός αναλφάβητων παιδιών. Οι πιο εύπορες οικογένειες μάλιστα έστελναν τα παιδιά τους σε γειτονικά νησιά προκειμένου να συνεχίσουν τις σπουδές τους διότι στους λιγοστούς κατόχους απολυτηρίου δημοτικού και στους – ακόμη λιγότερους – κατόχους απολυτηρίου Γυμνασίου, προσδίδονταν από την υπόλοιπη κοινωνία του νησιού μια σειρά από ιδιότητες: κύρος, σεβασμός, κοινωνική υπόληψη. Από το 1950 ο αριθμός των μαθητών στο δημοτικό σχολείο ολοένα και αυξάνεται και μάλιστα το 1972 λειτουργεί για πρώτη φορά στο νησί νηπιαγωγείο.

Το 1980 λειτουργεί το γυμνάσιο στο οποίο βρίσκονταν και τάξεις λυκείου ανεβάζοντας έτσι το εκπαιδευτικό επίπεδο του νησιού. Όμως παρόλο την δημιουργία του αρκετοί νέοι δεν συνέχιζαν τις σπουδές τους προτιμώντας να βοηθούν την οικογένεια στα χωράφια ή να δουλεύουν σε διάφορες τουριστικές επιχειρήσεις που είχαν δημιουργηθεί φέρνοντας χρήματα στο σπίτι.

Τις τελευταίες δεκαετίες τα πράγματα έχουν αλλάξει ο αριθμός των παιδιών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει αυξηθεί σημαντικά. Πλέον οι γονείς βοηθούν και προτρέπουν τα παιδιά τους να συνεχίσουν τις σπουδές τους και να μάθουν μία τέχνη. Ένας μεγάλος αριθμός επιτυχόντων μαθητών παρατηρείτε τα τελευταία χρόνια στις πανελλήνιες εξετάσεις και έτσι πολλοί νέοι εγκαταλείπουν το νησί για κάποια χρόνια και μετά το μεγαλύτερο ποσοστό όπως έχει παρατηρηθεί επιστρέφει στο νησί. Τους ντόπιους μαθητές που διαμένουν στο νησί αλλά και αυτούς που συνεχίζουν τις σπουδές έξω από το νησί τους βοηθάει με την χορήγηση υποτροφιών αλλά και δωρεών το Φιλεκπαιδευτικό Ίδρυμα Απόστολου Μπουλούμπαση το οποίο έχει έδρα την Αθήνα και σύμφωνα με το καταστατικό έχει σκοπό «την εκ των εισοδημάτων της περιουσίας αυτού ενίσχυση αριθμού καταγόμενων εξ Ύψου μαθητών, σπουδαστών ή φοιτητών»

Λόγο του μεγάλου αριθμού νεαρών παιδιών μικρής ηλικίας κρίθηκε αναγκαία η κατασκευή ενός νέου κτιρίου το 2001 δίπλα στο ήδη υπάρχων δημοτικό σχολείο με πέντε νέες αίθουσες. Ακόμη το 2006 υλοποιήθηκε η κατασκευή βρεφονηπιακού σταθμού στην χώρα, ένας πλήρως εξοπλισμένος και ασφαλής χώρος για τα μικρά παιδιά. Το 2009 κρίθηκε αναγκαία η προμήθεια και εγκατάσταση τριών προκατασκευασμένων αιθουσών διδασκαλίας και δύο γραφείων για τις ανάγκες στέγασης των μαθητών γυμνασίου, λυκείου και ΕΠΑΛ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

(παραδοσιακά τοπικά προϊόντα)

4.1 Τυροκομείο Ίου

Ο ορεινός όγκος της Ίου με την πλούσια χλωρίδα του και τα αρωματικά του βότανα εξασφαλίζει τροφή σε μεγάλο αριθμό αιγών, χωρίς να απουσιάζουν τα βοοειδή και τα πρόβατα. Η σχετική απομόνωση του νησιού και η εφευρετικότητα των κατοίκων της δημιούργησαν μοναδικές συνταγές τυροκομικών προϊόντων. Το Δημοτικό Τυροκομείο του νησιού το οποίο λειτουργεί από το 2007 συνεργάζεται με 40 οικογένειες ντόπιων κτηνοτρόφων από τις οποίες παράγονται άριστης ποιότητας γαλακτοκομικά προϊόντα, με πρώτη ύλη το γάλα από τα ζώα που εκτρέφονται με τα βότανα του νησιού. Στο λιμάνι έχει δημιουργηθεί πρατήριο στο οποίο φιλοξενούνται όλα τα τοπικά προϊόντα, έτσι δίνετε η δυνατότητα στον τουρίστα να το επισκεφτεί και να γευτεί τοπικές παραδοσιακές νοστιμιές.

Το τυροκομείο της Ίου διακρίθηκε ως επιχείρηση σε επίπεδο Ελλάδος από το Υπουργείο Οικονομίας, ανταγωνιστικότητας και ναυτιλίας στα πλαίσια των European Enterprise Awards 2010 και έφτασε μέχρι την επίσημη απονομή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη Μαδρίτη στην κατηγορία «Improving the Business Environment Award», όπου έλαβε τη δεύτερη θέση σε επίπεδο Ευρώπης. Το τυροκομείο της Ίου τηρεί όλες τις υγειονομικές απαιτήσεις της Εθνικής και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας και μάλιστα έχει πιστοποιηθεί με το σύστημα HACCP σύμφωνα με το CODEX ALIMENTARIUS (Κώδικας Τροφίμων).

Ορισμένα από τα πιο γνωστά παραδοσιακά προϊόντα είναι:

Νιώτικο Κεφαλοτύρι: είναι σκληρό τυρί κυρίως από γάλα αιγοπροβάτων που

προέρχεται από ζώα που εκτρέφονται στο νησί της Ίου. Παράγεται με χιλιόχρονη συνταγή όπως εξελίχθηκε με το πέρασμα του χρόνου. Το Νιώτικο κεφαλοτύρι έχει διακριθεί και απολαμβάνει την υποστήριξη του Slow Food, ως παραδοσιακό τυρί ενός μικρού νησιού του Αιγαίου.

Γραβιέρα: είναι σκληρό τυρί κυρίως από αγελαδινό γάλα. Ταιριάζει θαυμάσια σε όλες τις συνταγές της Αιγαιοπελαγίτικης κουζίνας.

Ξινό: είναι λευκό τυρί σε μορφή κρέμας με ελαφριά υπόξινη γεύση που συντροφεύει ευχάριστα την ντομάτα και την κάπαρη στη σαλάτα.

Σκοτύρι: είναι τυρί σε μορφή κρέμας με πικάντικη γεύση και άρωμα από θρούμπι, που παράγεται στους ορεινούς όγκους του νησιού και προστίθεται σε μικρή ποσότητα στο προϊόν. Ανήκει στην κατηγορία των ανακατασκευασμένων τυριών δεδομένου ότι προέρχεται από μίγμα μυζήθρας και κεφαλοτυριού. Την 1^η Νοεμβρίου 2008 το σκοτύρι απέσπασε το Χρυσό Βραβείο στο 1^ο Φεστιβάλ Ελληνικού Τυριού – Αλλαντικού «Άρωμα και Γεύση Ελλάδας» που διοργανώθηκε στο εμπορικό κέντρο MEDITERRANEAN COSMOS στη Θεσσαλονίκη. Επίσης στην Κατηγορία «Ελληνικό Τυποποιημένο Προϊόν» απέσπασε το Βραβείο Gourmet 2009 – 2010 (Περιοδικό Gourmet της Ελευθεροτυπίας, τεύχος Ιουνίου 2010) με το σχόλιο: «Πικάντικο, πλούσιο και δυναμικό, είναι ένα τυρί εξαιρετικών αξιώσεων που θα μπορούσε να βρίσκεται στη λίστα κάθε εστιατορίου».

Μυζήθρα: είναι μαλακό τυρί, παράγεται από το τυρόγαλα με την προσθήκη μικρής ποσότητας γάλακτος. Είναι περιζήτητη στα γύρω νησιά λόγω ποιότητας και γεύσης. Οι μυζηθρόπιτες Ίου και τα μακαρόνια με μυζήθρα είναι σκέτη απόλαυση. Δεδομένου ότι διατίθεται φρέσκια, είναι αφράτη και σχετικά ανάλατη. Στην Κατηγορία «Ελληνικό Τυποποιημένο Προϊόν» απέσπασε διάκριση Gourmet 2009 – 2010 η νιώτικη μυζήθρα (Περιοδικό Gourmet της Ελευθεροτυπίας, τεύχος Ιουνίου 2010) με το σχόλιο: «Τυρί με πολύ καλή υφή, λεπτότητα που αφήνει δυνατή επίγευση διαρκείας».

4.2 Ποιοτικό Μέλι

Πολύ καλής ποιότητας μέλι το οποίο εξαντλείται γρήγορα λόγω μεγάλης ζήτησης παράγεται από τους μελισσοκόμους του νησιού οι οποίοι έχουν δημιουργήσει αγροτικό μελισσοκομικό συνεταιρισμό. Στο νησί παράγετε στο μεγαλύτερο ποσοστό θυμαρίσιο μέλι και χοντρόμελο (ή ρεικόμελο). Το θυμάρι εμφανίζεται στα βουνά του νησιού την άνοιξη έως τις αρχές του καλοκαιριού και το ρείκι κάνει την εμφάνιση του το φθινόπωρο και τα δύο δίνουν χρώμα και άρωμα στην ύπαιθρο της Ίου.

Το θυμαρίσιο μέλι χαρακτηρίζεται από το ιδιαίτερο άρωμα του και την ευχάριστη γεύση του. Τα αιθέρια έλαια που περιέχει έχουν αντισηπτικές ιδιότητες και

θεωρείται ότι συνεισφέρουν σημαντικά στην διατήρηση της υγείας του ανθρώπου οι μελισσοκόμοι συλλέγουν το θυμαρίσιο μέλι το καλοκαίρι. Από την άλλη το ρεικόμελο ή «χοντρόμελο» όπως το αποκαλούν οι ντόπιοι είναι θρεπτικότερο και πλούσιο σε ιχνοστοιχεία και μέταλλα. Χαρακτηρίζεται ως τονωτικό για τις μέλισσες και τον ανθρώπινο οργανισμό. Έχει ελαφρά γλυκόπικρη γεύση που θυμίζει καραμέλα και είναι σκουρόχρωμο. Κρυσταλλώνει σε 2 – 3 μήνες από την παραγωγή του και συλλέγεται κατά την διάρκεια του χειμώνα.

4.3 Παραδοσιακά γλυκίσματα

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία τοπικών γλυκισμάτων που διατίθενται στα ζαχαροπλαστεία και στα αρτοποιεία του νησιού. Το παραδοσιακό «παστέλι» προέρχεται από νιώτικο θυμαρίσιο μέλι και σουσάμι. Δεν υπάρχει παραδοσιακός γάμος στην Ίο που να μην τον συνοδεύει η γλύκα των νιώτικων παστελιών. Οι «μυζηθρόπιτες» ή «μελιτίνια» (όπως επίσης λέγονται) είναι ονομαστές στις Κυκλάδες και όχι μόνο για την αφράτη υφή τους και τη γεμάτη γεύση τους. Το μυστικό της επιτυχίας τους είναι η φρέσκια Νιώτικη μυζήθρα που χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη.

Τα νιώτικα «αμυγδαλωτά» φτιάχνονται από τριμμένη αμυγδαλόψιχα, αυγά και ζάχαρη, και είναι αρωματισμένα με ανθόνερο. Σε κάθε νησί του Αιγαίου η συνταγή των αμυγδαλωτών είναι διαφορετική και απεικονίζει τις ιδιαίτερες γευστικές προτιμήσεις των κατοίκων του. Αξίζει επίσης να δοκιμάσετε τα «παστωμένα σύκα» της Ίου, που είναι ξερά σύκα δεμένα με σουσάμι, τα «καλασούνια» που είναι πιτάκια με φύλλο και γέμιση μυζήθρας, αυγών και ζάχαρης, τα «αυγοκαλάμαρα» και τα «ξεροτήγανα».

4.4 Παραδοσιακά φαγητά

Τα τοπικά φαγητά είναι απόρροια και συνέχεια της πολιτιστικής κληρονομιάς και ταυτόχρονα αποτελούν δείγμα πολιτισμού. Ένα από τα παραδοσιακά εδέσματα είναι η καρπουζόπιτα την ονομαζόμενη «Μοσέντα» η οποία φτιάχνεται με το χυμό από καρπούζι, αλεύρι, ζάχαρη και από πάνω μπόλικο σουσάμι. Οι πίτες φυσικά είναι αρκετές όπως η κολοκυθόπιτα από γλυκιά κολοκύθα, μυρωδάτες χορτόπιτες από κρεμμύδια, άνηθο, μάραθο. Τα χειροποίητα ζυμαρικά όπως το «Μάτσι» ένα είδος χυλοπίτας αλλά και το στριπτό μακαρονάκι συνοδεύει διάφορα εδέσματα.

Στα εστιατόρια της Ίου είναι διαθέσιμα αρκετά τοπικά πιάτα που μπορεί ο επισκέπτης να απολαύσει και να μυηθεί στη γαστρονομική παράδοση του νησιού. Τα πιο συνηθισμένα από αυτά είναι οι ρεβυθοκεφτέδες, τα τσιμέτια (ανθοί κολοκυθιού γεμιστοί), ρεβιθάδα, και διάφορα εδέσματα από τα γαλακτοκομικά προϊόντα που παράγει το νησί.

4.5 Χόρτα

Στη Νιώτικη κουζίνα περιλαμβάνονται και αρκετά αγριόχορτα που φύονται στο νησί. Σκάρφα, πορίχια, μαυροπόριχα ή μαυροκαρδιές, ζωχί, λαψανίδες, ραπανίδες, χοιροβοσκοί, λιφόνια είναι μερικά από αυτά. Ανάλογα με την εποχή του έτους κερδίζουν την πρώτη θέση τα δροσερά βλαστάρια, τα διακριτικά γλυκά σκάρφα, τα υπόπικρα λιφόνια ή οι νόστιμοι χοιροβοσκοί. Κοντά στη θάλασσα σε βραχώδεις περιοχές συναντάς τα λιφόνια, στον ορεινό όγκο του νησιού βρίσκουμε τους χοιροβοσκούς και διάφορα ραδίκια ενώ στα πεδινά τα βλαστάρια και τα σκάρφα. Η χλωρίδα του νησιού περιλαμβάνει πολλά εδώδιμα είδη χόρτων και πληθώρα βοτάνων τα οποία αποτελούν βασικό συστατικό στη διατροφή των κατοίκων του νησιού.

4.6 Βότανα

Στο νησί υπάρχουν πάρα πολλά είδη βοτάνων, λίγα ονόματα από την πλούσια χλωρίδα του νησιού είναι η ρίγανη, ο θρούμπος, το φασκόμηλο, το θυμάρι, οι λαμπρές και το φλισκούνι. Ανάλογα με την εποχή που θα επισκεφθείτε το νησί θα βρείτε να μαζέψετε τα αρωματικά βότανα της Ίου ή θα τα προμηθευθείτε ξερά από κάποιο κατάστημα παραδοσιακών προϊόντων. Τα πετρώματα της Ίου και η αλμύρα της θάλασσας προσδίδουν εξαιρετική ευωδιά στα βότανα και συνεισφέρουν ευνοϊκά στην περιεκτικότητα τους σε αιθέρια έλαια.

4.7 Ψάρια

Δεν θα μπορούσε άλλωστε να λείπει από το νησί μια μεγάλη ποικιλία από φρέσκα ψάρια. Αν και οι κατά κύριο επάγγελμα αλιείς σήμερα είναι λιγοστοί και τα αλιεύματα επίσης έχουν μειωθεί, μπορεί ο επισκέπτης να απολαύσετε στην Ίο φρέσκο και νόστιμο ψάρι. Αρκετοί ντόπιοι μάλιστα ανεξαρτήτου επαγγέλματος για προσωπική τους κατανάλωση είτε ψαρεύουν στα βράχια του νησιού είτε σε ομάδες πηγαίνουν για ψάρεμα με στολές κατάδυσης και με τον απαραίτητο εξοπλισμό.

Τελικά συμπεράσματα

Σε αυτή την εργασία αναφερθήκαμε στην βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, στις εναλλακτικές μορφές που έχουν αναπτυχθεί μέσω αυτής της μορφής ανάπτυξης στον Ελλαδικό χώρο και πιο συγκεκριμένα στις Κυκλάδες και το νησί της Ίου. Αναφερθήκαμε σε ιστορικά, δημογραφικά και οικονομικά στοιχεία του νησιού. Την τροπή που έφερε ο ερχομός του τουρισμού στις ζωές των κατοίκων, στον τρόπο συμπεριφοράς τους, αλλά και στην μορφή του νησιού γενικότερα.

Το νησί είναι φανερό ότι υπέστη ριζική αλλαγή με την άφιξη του τουρισμού όσο αφορά τα έργα που πραγματοποιήθηκαν για την βελτίωση της ζωής των κατοίκων. Απο το 1970 και μετά η Ίος έχει περάσει σε μια άλλη εποχή στην οποία το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ασχολείται με τον τουρισμό.

Τα μέχρι τώρα έργα που πραγματοποιήθηκαν δεν έχουν αλλοιώσει το νησί κατά πολύ από μορφολογική άποψη, εξακολουθεί να προσφέρει όλα τα οφέλη που κάποιος αναζητά σε ένα μικρό νησί. Αυτό κατά την γνώμη μου πρέπει να συνεχίσει να διατηρείτε διότι η συνεχή αύξηση της οικοδόμησης αν δεν διαχειριστεί σωστά μπορεί εύκολα να καταστρέψει την Κυκλαδίτικη ομορφιά.

Οι ενέργειες που γίνονται από τον Δήμο για την προβολή του νησιού δεν είναι αρκετές για το λόγο αυτό χρειάζεται να δράσουν άμεσα οι υπεύθυνοι διότι είναι λογικό ότι ο ανταγωνισμός με άλλους γειτονικούς προορισμούς είναι αρκετά μεγάλος. Ακόμη πρέπει να λυθεί το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ίος όπως και τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων στο θέμα των μη τακτικών δρομολογίων των πλοίων τα οποία κατέχουν τον σημαντικότερο λόγο κυρίως κατά την καλοκαιρινή περίοδο.

Η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα βοηθήσει το νησί να προσελκύσει επισκέπτες όλο τον χρόνο αντιμετωπίζοντας έτσι την εποχικότητα καθώς και να δοθεί, εκτός από τα άτομα νεαρής ηλικίας που κυρίως προτιμούν το νησί, η ευκαιρία και σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας αλλά και οικογένειες να ανακαλύψουν τις ομορφιές του νησιού. Με λίγη προσοχή στην ανάπτυξη και στη γενική διαχείριση του νησιού η Ίος δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από κάποιο άλλο νησί και μπορεί να καλύψει τις ανάγκες και του πιο απαιτητικού επισκέπτη.

Βιβλιογραφία

1. **Κυλάφης Ζ., Ηλιόπουλος Θ. και Β. Μιχαλόπουλος**, (1999), «Αποχέτευση Μυλοπότα Ίου, Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Αποβλήτων Δήμου Ιητών, Προμελέτη, 1. Τεχνική Έκθεση Έργων Ξηράς», Δήμος Ιητών, Αθήνα.
2. **Τσάρτας Πάρις**, «Κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο Νομό Κυκλάδων και ιδιαίτερα στα νησιά Ίος και Σέριφος κατά την περίοδο 1950 – 1980», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα (1983).
3. **Φραγκούλη Δ.**, «Νιώτικη Κοινωνία – Εικόνες του Χθες και του Σήμερα», Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ», Αθήνα (2002).
4. **Γεώργιος (Τζώρτζης) Νικολάου Μακρυνίτης**, «Ο παραδοσιακός φούρνος στις Κυκλάδες και στα Δωδεκάνησα», Σύρος (2005).
5. **Χάρος Ν.**, «Ίος και Νάξος στολίδια του Αιγαίου», Αθήνα (1993).
6. **Τσαγκαρόπουλος Α.**, «Ίος, μια άσπρη πινελιά στο Αιγαίο», τυπογραφείο Αφοί Κ. Ρόκου, Αθήνα (1965).
7. **Οθωναίος Θ.**, «Η Νήσος Ίος. Ιστορία, Λαογραφία, Γενικά», εκδ. Ι. Γαβαλά, Αθήναι (1938).
8. **Κοντός Ν., Πετρίης Τ.**, «Ίος», εκδ. Αφοί Κωστόπουλοι, (1970).
9. **Μαθητές και καθηγητές Βαλέτειου Γυμνασίου**, «Εκκλησίες και ξωκλήσια της Ίου», Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Βαλέτειο Γυμνάσιο με τάξεις Λυκείου Ίου, Σχολικά Έτη 1992 - 1993, 1993 – 1994, Ίος (2004).
10. **Δεναξιάς Α.**, «Ταξίδια με τη Σκούνα», Αθήναι (1935).
11. **Γκολέμης Ν., Παναγόπουλος Β., Φασουλάκης Σ.**, «Ίος – Νάξος», «Οι περιηγήσεις του Σουαζέλ Γκουφιέ» (Marie – Gabriel – Florent – Auguste de Choiseul Gouffier, Voyage Pittoresque de la Crète, vol.1), Ιστορικά, Ελευθεροτυπία, 18 Αυγούστου (2005).
12. **Σαραντάκος Δ., Λαγάνης Σ., Μαρκάκη Μ., Μπαρνιάς Γ.**, «Αιγαίο, Αρχιπέλαγος Μαρτυρίων», εκδ. Εταιρεία Διάσωσης Ιστορικών Αρχείων, Υπουργείο Αιγαίου, Αθήνα (2004).
13. **Κωστόπουλος Ε.**, «Ιστορική συλλογή της νήσου Ίου», εκδ. Ταχυδρόμου, Γ. Τηνίου, Αλεξάνδρεια (1909).
14. **Λουκιανός Γ.**, «Το σπίτι με τα ψηφιδωτά στην Ίο. Τεχνική μιας ανακαίνισης δαπέδων», εκδ. Βότσαλο, Αθήνα (2006).
15. **Σπαρτίνου Μ. – Γ.**, «Ίος, Ιχνογραφώντας τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον», Δήμος Ιητών, Πρόγραμμα «Πρακτικές Βιώσιμης Ανάπτυξης στα Νησιά του Νοτίου Αιγαίου (νήσοι Ίος και Τήλος)», Συγχρηματοδότηση ΥΠΕΧΩΔΕ (Πρόγραμμα ΕΤΕΡΠΣ), Σύρος (2004).
16. **Μάρθαρα Μ.**, «Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ίου», Υπουργείο Πολιτισμού ΚΑ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, (1999).

17. **Tournefort J. P.**, «Ταξίδι στην Κρήτη και τις Νήσους του Αρχιπελάγους, 1700 - 1702», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο (2003).
18. **Μαρθάρη Μ.**, «Σκάρκος: Ένας Πρωτοκυκλαδικός Οικισμός στην Ίο», Διαλέξεις 1986 – 1989, Ίδρυμα Νικολάου Γουλανδρή – Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 27 Μαρτίου (1989).
19. **Βελιτζέλος Ε., Μουντράκης Δ., Ζούρος Ν., Σουλακέλλης Ν.**, «Άτλας των γεωλογικών μνημείων του Αιγαίου», Υπουργείο Αιγαίου, Αθήνα (2002).
20. **Pat Getz-Preziosi**, «Ταξίδι στις προϊστορικές Κυκλάδες», (1989).
21. Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα 1989, (2001).
22. **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ εφ.**, «ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ»: ΙΟΣ – “Ο Όμηρος μαζί με τον Ελύτη”, Τεύχος Κυριακής 3 Αυγούστου (2003), Αθήνα.

Πηγές από το διαδίκτυο

1. <http://simadiatouaigaiou.wordpress.com>
2. www.sete.gr
3. www.espa.gr
4. www.globalissues.org
5. www.caled.org
6. www.un.org
7. www.unmilleniumproject.org
8. <http://ec.europa.eu>
9. www.unep.org
10. www.nsf.gov
11. www.greengrowth.org
12. www.sustainabletourism.net
13. www.ehw.gr
14. www.egeonet.gr
15. www.esye.gr
16. www.visitgreece.gr
17. www.united-hellas.com
18. www.travelplorer.gr
19. www.dafni.gr
20. www.e-Kyklades.gr
21. www.cycladesnews.gr
22. www.keta-notioaigaio.gr
23. www.diktioaigaiou.gr
24. www.ios-hellas.gr
25. www.statistics.gr